

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ANABİLİM DALI

JEAN BAUDRİLLARD BAĞLAMINDA MODERN ZAMANLARDA
VARLIK VE ÖZGÜRLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdurazzak DURSUN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Şule ÇELİKKAN

Kasım-2018
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ANABİLİMDALI

JEAN BAUDRİLLARD BAĞLAMINDA MODERN ZAMANLARDA
VARLIK VE ÖZGÜRLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdurazzak DURSUN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Şule ÇELİKKAN

Kasım-2018
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Dr. Öğr. Üyesi Şule ÇELİKKAN danışmanlığında Abdurazzak DURSUN tarafından hazırlanan “Jean Baudrillard Bağlamında Modern Zamanlarda Varlık ve Özgürlük” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../20..

(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../20..

(Ünvan, Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi Dönem Projesi olarak sunduğum “Jean Baudrillard Bağlamında Modern Zamanlarda Varlık ve Özgürlük” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

.../.../2018

Abdurazzak DURSUN

İmza

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmamda Jean Baudrillard bağlamında modern zamanlarda varlık ve özgürlük incelenmiştir. Bu çerçevede varlık ve özgürlük kavramları Baudrillard ekseninde ayrıntılı bir şekilde incelenmek istenmiştir.

Öncelikle bu zahmetli çalışma sürecinde bana rehberlik eden ve hertürlü desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Şule ÇELİKKAN'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca Kırıkkale Üniversitesi Felsefe Bölümündeki bütün hocalarıma, tez sürecinde çeviri konusunda verdikleri destekten dolayı Hüseyin ÖZKUL ve Sinan AYDIN'a, her anlamda desteğinden ötürü Cenk KELEŞ'e, sevgili amcam Prof. Dr. Şemsettin DURSUN'a ve özellikle ağabeyim İshak DURSUN ve tüm aile bireylerime bu zorlu süreçteki maddi ve manevi desteklerinden dolayı teşekkür etmek isterim.

Abdurazzak DURSUN

Kırıkkale, 2018

ÖZET

Dursun, Abdurazzak, “Jean Baudrillard Bağlamında Modern Zamanlarda Varlık ve Özgürlük”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2018.

Modern kültür ile birlikte insanların yaşayış biçimleri değişikliğe uğramıştır. Modernite kavramı felsefenin temel kavramları içinde yer alan varlık ve özgürlük algısını da etkilemiştir. Varlık hakkında ileri sürülen görüşlerden bağımsız olarak Jean Baudrillard sosyal bilimlerin incelemediği alanlara yoğunlaşmıştır. Jean Baudrillard varlığın süreklilik esasına göre işleyişini savunmuştur. Buna göre varlık sürekli olarak kendini tekrar eden zamanlama ile hareket etmektedir.

Jean Baudrillard özgürlüğün olmadığını savunmaktadır. Bu görüşünü desteklerken simülasyon ve hiper-gerçekliğin algıda yarattığı gerçek dışı duruştan yararlanmıştır. Jean Baudrillard özgürlüğün yönlendirme ve algısal etkilemelerle kaybolduğunu savunmaktadır. Jean Baudrillard sanayi devriminden sonra özgünlük ve özgürlüğün aldatmaca ile kaybolduğu görüşünü savunmaktadır. Bu çerçevede çalışmamızda Jean Baudrillard açısından varlık ve özgürlük kavramları incelenmiştir. Çalışmamız literatür tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Jean Baudrillard, simülasyon, varlık ve özgürlük

ABSTRACT

Dursun, Abdurazzak, “Existence and Freedom in Modern Times With Approach of Jean Baudrillard”, Master’s Thesis, Kırıkkale, 2018.

Along with modern culture, the way people live has changed. The concept of modernity has also affected the perception of being and freedom in the basic concepts of philosophy. Regardless of the views put forward about existence, Jean Baudrillard has concentrated on areas that social sciences have not studied. Jean Baudrillard defended the operation of existence on the basis of continuity. According to this, the entity is constantly moving with the repetitive timing.

Jean Baudrillard argues that there is no freedom. While supporting this view, it has benefited from the unrealistic perception of simulation and hyper-reality. Jean Baudrillard argues that freedom is lost by directing and perceptual influences. Jean Baudrillard argues that after the industrial revolution, originality and freedom were lost with deception. In this framework we have examined the concepts of being and freedom in terms of Jean Baudrillard. Our study was carried out with the literature scanning model.

Keywords: Jean Baudrillard, Simulation, Being and Freedom

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

age : Adı geçen eser

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'IN FELSEFESİNİN KAVRAMSAL TEMELİ

1.1. GENEL KAVRAMLAR	6
1.1.1. Taklit Çağı	6
1.1.2. Üretim Çağı.....	8
1.1.3. Simülasyon Çağı	11
1.1.4. Varlık ve Varlığın Yokluğu	13
1.1.5. Sonsuzluğun Sonu Ya Da Boşlukta Kalma.....	15
1.2. SİMÜLASYON VE SİMÜLAKRLAR	16
1.3. SANAL VE HİPER GERÇEKLİK.....	20
1.4. SİMGESEL VE SİMGESEL DEĞİŞ-TOKUŞ.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'IN POSTMODERNİZM YAKLAŞIMI

2.1. MODERNİZM NEDİR?	30
2.2. JEAN BAUDRİLLARD'IN İNSAN ANLAYIŞI.....	34
2.3. JEAN BAUDRİLLARD'DA POSTMODERN TUTUM.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'DA VARLIK VE ÖZGÜRLÜĞÜN

ANLAMLANDIRILMASI

3.1. VARLIK VE ÖZGÜRLÜĞÜN DAHA ÖNCEKİ TANIMLANDIRILMALARI	56
3.2. JEAN BAUDRİLLARD AÇISINDAN VARLIK VE ÖZGÜRLÜK.....	69
3.2.1. Sembolizmin sonu.....	72
3.3. VARLIK OLARAK İNSAN.....	79
3.4. ÖZGÜR BİREY OLARAK İNSAN	85
SONUÇ	92
KAYNAKÇA.....	95

GİRİŞ

Jean Baudrillard'ın düşünce temellerinde baştan çıkarma ve iktidar kavramları önemli bir konumda yer almaktadır. Bu çerçevede baştan çıkarma, sembolik evrenin ustalığını temsil ederken, iktidar gerçek evrenin ustalığını temsil etmektedir. Jean Baudrillard'ın çalışmalarının kapsamı zamanla daha çeşitli konulara genişletilmiştir. Bu genişleme arabuluculuk ve postmodernitenin iletişim biçimleriyle ilgili analizlerde kullanılmıştır. Çağdaş kuramcılardan Guy Debord, Foucault, Jacques Lacan, Roland Barthes, Gilles Deleuze ve 1970'lerin diğer düşünürleri psikanaliz ve Marksizmden uzaklaşmıştır.¹ Jean Baudrillard, felsefe ve sosyoloji olan prestijli söylemlere katılmamıştır. Bu nedenle insan bilimleri tarafından ihmal edilen nesneyi incelemiştir.²

Baudrillard, tüm mekânların ve tüm dönemlerin zamansal senkronizasyonu olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle görülebilen obje ile görünmeyen boşluğu ele almıştır.³ Baudrillard, insan doğası nosyonunu gerçek bilgi ile incelemiştir. İnsan nosyonundaki boşluk, Baudrillard'ın sanal algıların gerçek algıların yerini almaya başladığı görüşünden kaynaklanmaktadır. Buradaki sanal algının anlaşılabilmesi için konu ile ilgili farklı görüşlerin incelenmesi gerekmektedir.⁴

Temel olarak zekâ ve duyuşsal algının, deneyime ve bilgiye ait olduğunu savunan Baudrillard, öznelğin hem nesnel hem de fenomenolojik dünyayla ilgili rolünü incelemiştir. Eleştirisi insanlığa, gerçekliğe ve dünyayla olan ilişkisiyle başlatan Baudrillard, medyanın ticarileştirme, imge ve sanat tüketimine verdiği önemle, özgür dünyanın ve büyüyen teknolojilerin durumuna odaklanmıştır. Baudrillard, kendini gerçekleştirme felsefesi üzerine yeni bir vurgu yaptığını ileri

---

¹Jean Baudrillard, *Baştan Çıkarma Üzerine*, çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2005, s.120-142.

²Jean Baudrillard, *Sanat Komplosu: Yeni sanat Düzeni ve Çağdaş Estetik 1*, çev. Elçin Gen, & Işık Ergüden, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, 70-78.

³Jean Baudrillard ,2012,a.g.e., 70-78.

⁴Jean Baudrillard,2012, a.g.e., 70-78.

sürerek bunu; planlı bir motivasyonla, reklamcılığın tüm toplumun ahlaki sorumluluğunu üstlendiği ve saf bir ahlakın yerini, saf uygarlığın kalbindeki yeni bir doğa durumu gibi saf doyumunu tatmin eden bir ahlak ile değiştiren bir çağda buluyoruz şeklinde ifade etmiştir.⁵

Batıda insanlığın koşulunu bildiren felsefi ve ahlaki gerçeklik görüşünden sonra Baudrillard, bilgi ve deneyimler arasındaki bağlantıyı tanımlamak için özne / nesne bilinci kavramını incelemiştir. Modern, kapitalist yaşamı güçlü bir şekilde ele alan, Baudrillard, özne ile nesne arasındaki ilişkinin, soyutlanmış bir yaşam ile soyut bir yaşam arasındaki canlı bilincini oluşturduğu sonucuna varmıştır. Buradaki durum herhangi bir seçilmiş nesneyi ifade etmektedir.⁶

Baudrillard'ın burada yaptığı şey, bilginiz olarak hareket eden simüle edilmiş bir kod fikrini uygulamaktır. Buradaki durum yapay zekaya sahip bir robotunki gibi, bir zamanlar toplumu bilgilendiren deneyim ve bilgi arasında bir geçişken olarak hareket eden eski insanlaşmış ideolojik çerçevelerin yerini alarak çalışır.⁷

Sosyal değişim ve toplumsal ideoloji biçimlerinde kültür ve dil aracılığıyla aktarılan deneyimden doğan bu itici güçler, Baudrillard tarafından görüntünün öncüsü olarak görülüyordu. Bu noktada Baudrillard'ın, bu simüle edilmiş kodun, doğal bir dilden yoksun, komünal bir dil tarafından desteklenen kültürel anlamlara göre bir yaşam sürmemekte olan yeni bir insanlığı nasıl bilgilendirdiğini görüyoruz. Ancak bunun yerine, kod içinde görünen değerlerle ya da Bakhtin'in "ötekinin ilişkisi" olarak adlandırdığı değerlerle ilişkisi ile anlaşılabilen ve tanımlanan hayal edilmiş bir yaşamı harekete geçirir. Bu esasen O'nun, yaşamın kendisini yapısal bir bilgi koduna benzetilmiş bir ilişki olarak yerleştirmesidir.⁸ Baudrillard'ın Hipergerçeklik olarak tanımladığı bu gerçekliğin sonraki sonuçları üzerine yazma ve değişikliğin simüle edilmiş bir nesnel imge olarak diğerinin tanınmasına öznel bir cevabın göstergesi olarak bir konunun dışsal davranışının kaydedilmesinden kaynaklanan değişimi destekleyen kültürel değişim bunu ifade etmektedir.

---

⁵Jean Baudrillard, *Système des Objets*, Gallimard, Paris, 1968.

https://monoskop.org/images/0/0e/Baudrillard_Jean_Le_syteme_des_objets_1968.pdf

⁶Jean Baudrillard, *Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm*, çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2008, s.203-256.

⁷Jean Baudrillard, *Şeytana Satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği*, çev.Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2005, s.20-27.

⁸ Mikhail M. Bakhtin, "Toward a Philosophy of the Act", Edited by Vadim Liapunov and Michael Holquist, Translated by Vadim Liapunov, *Austin: University of Texas Press*, 1993, s.10-19.

Temasa dayalı bir görüntü, duyuşsal bir taklit ve dokunsal bir mistisizm, temel olarak ekoloji bütünüyle, operasyon simülasyonu, çoklu uyarım ve çoklu yanıt evrenine aşılacaktır. Başarılı adaptasyon için uygulanan testler, onu hayvan taklidine asimile ederek doğallaştırılmıştır.⁹

Bununla birlikte, tüm kültürlerin deneyimlerinden doğan doğal bir gerçeklikten yapısal kültürün fikirlerinin yerini sanal alanla dolu bir boşlukla değiştirdiğini görebiliriz. Bu anlamda, Baudrillard'a göre hayat, doğa ile içsel bir ilişkiden ziyade simüle edilmiş bir koda karşı rasyonalize edilen sanal imgelerden biridir. Esasen, sanal bilgi olarak hareket eden bu ideolojik kod bizi doğrusal zaman ve mekân hakkında bilgilendirir. Böylece yaşam ve varoluş deneyimleri etkilemektedir. İnternet gibi küresel teknoloji ve medya aracılığıyla bize sunulan sanal görüntüler, bu gerçekliği pekiştirip gerçek ya da fenomenolojik gerçekliğin tasarladığı eski sistemleri değiştiren kullanıcı kimliğini sembolize etmektedir.¹⁰

Küresel medyaya karşı eleştirel bakış açısı, teknolojinin, insanlığın ve toplumun kültürel aygıtlarına bağlıdır. Bu aygıtlara karşı artan bağımlılık, Marksist filozof Seigfried Kracauer tarafından kitlesel sanat tüketimi olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, kitlelerin gerçekliğinin kitlesel üretilmiş, dağıtılmış ve ilgisiz sanatın illüzyon (veya sanallığı) altında gizlendiğini göstermektedir. Kitle tüketimi ve Kracauer tarafından ortaya atılan sanatın fikirlerini genişleten Walter Benjamin, bu düşünceye zaman ve mekân kavramını eklemiştir. Benjamin, teknolojik ilerlemenin tarihine ve sanat ve sosyal gerçekliğe olan ilişkisine odaklanarak, şunu önermiştir.¹¹

Bir sanat eserinin en mükemmel yeniden üretimi bile, bir elementte zaman ve mekândaki mevcudiyetini, bulunduğu yerde olduğu gibi onun eşsiz varoluşunu içermiyor. Sanat yapıtının bu eşsiz varlığı, varoluş zamanının tabi olduğu tarihi belirler. Bu, yıllar içinde fiziki şartlarda maruz kaldığı çeşitli değişiklikleri de içerir.¹²

---

⁹Jean Baudrillard, *Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm*, çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002, s.109-127.

¹⁰ Baudrillard, 2002, a.g.e., s.109-127.

¹¹Siegfried Kracauer, *The Mass Ornament*, Harvard University Press, London, 1963, s.20-28.

¹²Walter Benjamin, "The Work of Art in the Mechanical Age of Reproduction" London: Harcourt, 1935. <http://web.mit.edu/allanmc/www/benjamin.pdf>, s.20-26.

Sanatın kapitalist yeniden üretimine zaman ve mekanın rolünü getiren Benjamin, Kracauer'in bu sanatın doğaya, bireye, ulusa ve topluma karşı dirençli olduğu fikrini savunmuştur.¹³

Bu, küresel iletişim ve onun bölgeselciliğinin erişilebilir tasvirleri ve Baudrillard'ın bir eşzamanlılık olduğunu ifade ettiği doğrusal zamandan kaynaklanmaktadır. Bu eşzamanlılık, Baudrillard tarafından, Disneyland'ın, gerçek olanın ne olduğu ve sürecin bir parçası olarak nesnenin gerçek deneyimini inkâr etmediği fikrini güçlendirmek ve güçlendirmek için manipüle edilen şey olarak anlaşılmaktadır¹⁴. Esasen Baudrillard için, görüntü aracılığıyla Disneyland, kitle imgelerinden güç alan ve sanal olmaktan ziyade gerçek olarak algılanan ideolojik ve kavramsal bir çerçeve içinde yer almaktadır.¹⁵

Kitle imgesi sayesinde, Disneyland'ın gerçekliği, doğallaştırılmış ve kültüre edilmiş bilgi yapılarımızın yerini alan ve yerini alan simüle edilmiş koda uyum sağladığı kadar gerçek gibi görünür. Bu gerçek deneyimin kendisi deneyimsiz bir zamansallık içinde ele geçirilmeden oluşur. Bu nedenle, Disneyland kavramını organik ve medeni dünyaların nesnelere uygun olarak doğal ve kültürel bir değişimde değil, sabit ve sabit olarak gördüğümüz imge ideolojisi aracılığıyla. Esasen, Disneyland'ın neredeyse tüm dünyayı ve neredeyse tüm dünyadaki bütün dönemleri ve onun birçok kültürünü tek bir zamansal sanallıkla senkronize edebilecek ve süreçteki herhangi bir gerçekliğin yerini alabileceği yerleşik bir görüntüdür.¹⁶

Simulacra ya da Simulacrum kavramı, Jean Baudrillard tarafından icat edilmedi ve Fransız felsefi düşüncesinde Deleuze'deki gibi, 1985'de Baudrillard'ın "Simulacra ve Simülasyon" un yayınlanmasından önce yeniden ortaya çıkan bir

---

¹³Jean Baudrillard, *Simulakrlar ve Simulasyon*. Çev. Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.56-64.

¹⁴Özlem Yumrukuz, "Jean Baudrillard'ın Simülasyon Kuramı Çerçevesinde Survivor Programı", *TRT Akademi Dergisi*, 1(1), 2016, s.86-111.

¹⁵Meriç Akdiş, Rıfat Şahiner, "Jean Baudrillard 'in Düşünce Sistemi ve Etkilendiği Süreçler", http://www.academia.edu/1854020/jean_baudrillard_erken_d%C3%B6nem, s.6-9.

¹⁶Neslihan Atcan Altan, *Simulacra and hyperreality in Neil Gaiman's American Gods*, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014, s.1-8.

kavramdı. Simulacra, bir şeyin özelliklerine veya özüne sahip olmadan başka bir şey gibi görünen maddi bir imgedir.¹⁷

“Simulacra ve Simülasyon” da Baudrillard, gerçekte tüm erişimi reddeden ve sadece Simülakrlar ve simülasyonun mevcut olduğu bir dünyada neler olduğunu sorgulamaktadır. Baudrillard için bu aslında içinde yaşadığımız dünyadır. Simülasyonlar gerçek yaşamla olan ilişkimizi ele alır, orijinal olmayan bir kopya olan hiper gerçekliği yaratır. Bu hiper-gerçeklik, gerçeklik ve temsil arasındaki fark çöktüğü zaman gerçekleşir.¹⁸

Simulacra'nın Öncesi bölümünde Baudrillard üç simülati emri tanımlamaktadır. Gerçekliğin görüntü tarafından temsil edildiği ilk (harita bölgeyi temsil eder). Simülasyonun ikinci düzeni, gerçeklik ile temsil arasındaki ayrımın bulanıklaştığı bir düzendir. Simülzirin üçüncü düzeni, gerçeklik ve temsil arasındaki ilişkiyi değiştiren benzetimdir. Gerçekliğin kendisi de hiper gerçekliğin lehine kaybolur.¹⁹

Bu çerçevede çalışmamızda Jean Baudrillard bağlamında modern zamanlarda varlık ve özgürlük kavramları incelenmiştir.

---

¹⁷Ahmet Dağ, “Jean Baudrillard’da Simülatif Düzene Bir Başkaldırı Eylemi Olarak Terörizm”, *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 2017, s.229-245.

¹⁸Mehmet Güzel, “Gerçeklik İlkesinin Yitimi: Baudrillard'ın Simülasyon Teorisinin Temel Kavramları”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 2015, s.65-84.

¹⁹Aysel, Demir, “Siber Kültür ve Hiper Gerçeklikte Değişen Yaşam”, *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 8(29), 2017, s.88-91.

BİRİNCİ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'IN FELSEFESİNİN KAVRAMSAL TEMELİ

1.1. GENEL KAVRAMLAR

Jean Baudrillard, Rönesans'tan bu yana insanlık tarihini “Simulacra'nın Üç Bedeli” olarak adlandırdığı üç aşamaya ayırır.

Simulacra bu bağlamda maddi dünyayla belirli bir ilişki içinde olan ve dolayısıyla farklı bir gerçeklik modelini temsil eden soyut bir işaretler sistemi. Böyle bir model, insanlar için vazgeçilmezdir, çünkü o zaman dünyayı anlayabilir, yorumlayabilir, yeniden üretebilir ve tezahür edebilirler. Baudrillard'ın düşüncesine göre, simulacra gerçekliği etkilemekle birlikte, her ikisi de hiper gerçekliğe dönüşene kadar simülacrada da vardır. O zamana kadar, ilişki karşılıklıdır. Baudrillard simülasyonun ilk sırasını taklit çağı, ikincisini üretim çağı olarak, üçüncüsü ise simülasyon yaşı olarak tanımlar.

1.1.1. Taklit Çağı

Taklit birçok fonksiyona hizmet eder. Bunlardan biri, çıraklık işlevi olarak adlandırılan, dünyanın hedefe yönelik eylemlerini, araçlarını ve görevlerini öğrenmeyi içerir. Bu tarz taklit, beceri ve davranışların kültürel aktarımını içeren

araçsal öğrenme ve çıraklık hizmeti vermektedir. Bu işlev bilinçli olarak kullanılabilir ve modelin nesnelere kullanımında gözlemlenen araç-uç ilişkilerini kopyalamayı amaçlayan kasıtlı eylemleri içerir²⁰.

Taklit, sosyal ilişkileri kurmak veya sürdürmek için de işlev görebilir. Taklit, sosyal ortaklar arasında olumlu duygular geliştirir, paylaşılan duygusal durumları teşvik eder ve iletişim ve empatiyi kolaylaştırır. Taklitin bu sosyal-iletişimsel işlevi, erken taklitin kendini-diğer anlayışın gelişmesini teşvik ettiğini öne süren teorilerin merkezinde yer alır.

Çalışmamızda bu kavram, Rönesans ve sanayi devrimi arasında sınıflandırılmıştır. Çünkü feodalizmden önceki dönemde, kavramsal ayrımların sayısı sınırlıdır. Ayrıca bu dönemde nesnelere ulaşım statü ve diğer faktörler doğrultusunda sınırlanmıştır. Sonuç olarak feodalizm öncesi dönemde karakterler benzersiz ve zorlukla yorumlanabilir durumdadır. Bu durum niteliksel ve niceliksel sınırlamaların oluşmasına neden olmuştur.²¹

Rönesans, Avrupa tarihinde kültürel bir çiçeklenme ile işaretlenmiş bir dönemdir. Rönesans, sanatın yeniden canlanması ya da yeniden doğuşu olarak tanımlanır. Rönesans'ın evi, Akdeniz'deki konumuyla İtalya'ydı. İtalya, Avrupa ve Avrasya arasındaki ticaret sermayesiydi. Ressamlar, heykeltıraşlar ve mimarlar benzer bir macera hissi ve daha fazla bilgi ve yeni çözüm arzusu sergilediler.

Rönesans sırasında, sanatçı artık ortaçağ geçmişine olduğu gibi, sadece zanaatkarlar olarak değil, ilk kez şairler ve yazarlara kıyasla bağımsız kişilikler olarak ortaya çıkmıştı. Pek çok zanaatkar, ölçümlerinde daha kesin hale gelmek ve bir nesnenin hem rasyonel hem de orantılı olarak desteklendiğinden emin olmak için matematiği sanatla birleştirdi. Bununla birlikte, Rönesans sanatçıları da çalışmalarının merkezinde insani kaygılar ve duygular beslediler. Entelektüel merak ve artan dünyevilik ile birleşen bu iyimserlik, sanatın değerlendirilmesini mümkün kıldı.

Rönesans sanat hareketi, Orta Çağları hem entelektüel hem de sanatsal olarak ölü olarak görmezden geldi ve böylece Bizans, Romanesk ve Gotik üslup sanatını

---

²⁰ Meliha Yılmaz, "Toplumun Sanat Kültürünün Biçimlenmesinde Taklit, Kopya Ve Şablon Çalışmalarla Yetişen Nesillerin Etkisi", *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(15), 2015, s.104-111.

²¹Jean Baudrillard, *Sessiz Yiğınların Gölgesinde-Toplumsalın Sonu*, çev. Oğuz Adanır, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.20-27.

değersiz olarak ortaya koyuyordu. Rönesans, Klasik fikirlerin, kavramların ve bilginin yeniden canlandırılmasından kaynaklandı. Bir zamanlar unutulmuş olan şey bir kez daha toplumun odak noktasıydı. Klasik dönemlerde sanatçıların Ortaçağ'da olduğundan çok daha yüksek bir prestij seviyesine sahip oldukları da görülmüştür. Sanatçılar bu durumdan bir kez daha yararlanmak istediler.

Rönesans uzun bir zaman diliminde gerçekleşti. Belki bu, hem o zaman hem de şimdi onun muazzam popülaritesinin bir göstergesidir. Rönesans'ın başlangıcında, statü ilkesi önemli bir konum haline gelmiştir. Bu dönemde işaretlerin ayrıcalığı kalkmış, serbestçe yorumlanabilir, birleştirilebilir ve tekrarlanabilir kurallar oluşturulmuştur. Bu dönemde yapılanlar orijinallerin taklitleriydi ve yapay kopyalar olarak adlandırılabilir. Referans ufku burada dokunulmamış olarak kalmıştır. İşaretler, insanlar tarafından henüz manipüle edilmemiş, ama burada özçekim başlamış olan bir dünyayı temsil etmiştir. İnsanlığın yeni bilgi edinme isteği, Baudrillard'a göre, evrensellik arayışında ve “şeyleri kendi doğal devletlerinden kovma” çabasıyla ifade edilmiştir²².

Bilimdeki ilerlemeler yukarıdaki anlatılanları desteklemektedir. İnsan vücudunun ve doğanın keşfi, yüzeyin ötesine bakma arzusu bu konumda ele alınmalıdır. Özellikle Mary Shelley'in romanı “Frankenstein” da resmedilen, kendini taklit etme bu durumu desteklemektedir. Baudrillard'a göre insanın isteklerine uyum sağlayabilen “ruhsal kütle” sayesinde, doğayı yeniden üretmesi ve doğalın yapaylıkla yer değiştirmesi mümkündür²³.

1.1.2. Üretim Çağı

Sanayi Devrimi terimi, normalde İngiltere'de 1760'dan 1830'a kadar meydana gelen bir dizi olay olarak ayrılmaktadır. Sanayi Devrimi, teknolojik ilerlemenin, yalnızca izole sektörlerde zaman zaman gerçekleşmediği, “modern” bir ekonomi yarattı. Sürdürülebilir ve sürekli bir süreç, sonuçta eşi görülmemiş ekonomik büyüme ve dünyanın çoğunda yaşam standartlarındaki artışlarla sonuçlandı. Etkileri, üretimin, tüketimin, yeryüzü örüntülerinin, uluslararası

---

²² Jean Baudrillard, *Tam Ekran*, çev. Bahadır Gülmez, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, s.90-110.

²³ Jean Baudrillard, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır, & Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2011, s.240-247.

ilişkilerin, demografik davranışların ve insanlık durumunun neredeyse her yönünün tam bir şekilde yeniden şekillenmesine yol açtı²⁴.

Sanayi Devrimi'nin ünlü icatlarından biri de buhar motoru idi. İlk buhar motoru prototipi, Denis Papin adında bir Fransız tarafından yaptırıldı, ancak ilk yararlı atmosferik buhar motoru, Thomas Newcomen tarafından 1712'de yapıldı. Yakıt kullanımında gürültülü olan yeni motorlar daha çok pompa olarak hizmet verdiler. Buhar motorunun bir endüstriyel güç kaynağına dönüşümü, buhar motorunda iyileştirmeler yapan İskoç mucit James Watt idi. Watt, buhar gücünü atmosferik bir pompadan gerçek bir buhar motoruna dönüştürdü. Daha sonra, daha hafif ve daha küçük motorlu taşıtlardan daha fazla güç sağlayan ve bu nedenle nakliye için ideal olan yüksek basınçlı bir motor geliştirildi. Yıllar süren deneyimlerden sonra, 1825'te Robert ve George Stephenson tarafından lokomotiflere başarıyla adapte edildi.

Bu zamanın teknolojisinin en dinamik yönleriyle sıklıkla kabul edilen ikinci bir endüstri tekstillerdir. On sekizinci yüzyılın ortalarına gelindiğinde, pamuk, yünleri ile ünlü, İngiliz tekstil endüstrisinde küçük ve oldukça önemsiz bir gösteri oldu. Pamuk'un Sanayi Devrimi sırasında büyümesi gerçekten şaşırtıcıydı. Pamuğa katma değer, 1860'ların ortalarında 1760'dan yarım milyon pound'dan 25 milyona çıktı. Bazı ekonomik tarihçilerin bu endüstriyi Sanayi Devrimi'nde "lider sektör" olarak düşündüklerine şaşmamak gerekir. Bu başarının nedeni, kottonun fiziksel özellikleriydi. Kendini mekanizasyona ve seri üretime özel olarak ödünç vermiş ve hatta kaliteli, çekici ve her şeyden önce pahalı olmayan bir mal üretmiştir.

Sanayi Devrimi'nin büyük ilerlemelere ulaştığı üçüncü bir alan demircilikti. Önemli bir yenilik, yüksek fırınlarda demir çekirdeğinin eritilmesinde yeni yakıtların kullanılmasıydı. Yüksek fırınlarda kok kömürünün (saf kömür) kömürün yerini alması, uzak orman alanlarına erişimin maliyetli ihtiyacını giderdi. Yüksek fırınlar, fırınlara hava üfleme için daha güçlü makineler kullanıldığından daha büyük, daha sıcak ve daha verimli hale geldi²⁵.

---

²⁴. Donald QUATAERT, *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, çev. Tansel GÜNEY. İletişim yayınları, İstanbul, 2008.

²⁵ Donald QUATAERT, *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, çev. Tansel GÜNEY. İletişim yayınları, İstanbul, 2008.

İkinci sanayi devrimi, Teknolojik Devrim olarak bilinir ve Birinci Sanayi Devrimi'nde izlendi. İkinci devrim 1870'ten 1960'a kadar başladı ve Batı Avrupa ülkesi, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da hızla gelişti. Bu dönemde, elektrik fabrikalar için birincil güç kaynağı oldu ve farklı teknoloji türlerini geliştirmek için elektrik gücünü kullandılar. Elektrik gücü, fabrikanın büyük miktarda ürünü en kısa zamanda ve daha düşük maliyetle üretmesine neden oldu.

Baudrillard'a göre, sanayi devrimi yeni bir işaretler sınıfı yaratmıştır. Bu sınıf taklitten farklı bir konumda yer almaktadır. Ona göre işaretler artık taklit doğaya sahip olmayacak ve böylece Rönesans'ın teatralliğine karşı radikal bir karşıtlık oluşturacaktır²⁶.

Mekanik üretim hatları tarafından üretilen yeni bulgular anlamların eş zamanlı olarak bölünmesi ile taklit kavramının ilişkisi kalmamıştır. Bu durum referans sistemlerinin doğasında kaybolmaktadır. Bu koşullar altında, kitle kültürü ortaya çıkmaktadır. Bu durum ekonominin egemen olduğu üretim sisteminin oluşmasında etkili olmuştur²⁷.

Ekonomi kültürü ile nesne sayısı keyfi hale gelir ve nesnelere ayırt edilemez hale gelir. Taklit Çağında insan hala aktif ve daha yaratıcı bir varlık iken, üretim çağında insan pasif olur. Bu toplulukların sosyal ağların çöküşü ve şehirlerde anonimlik, kırsal göçün nedenleri arasında yer almaktadır. Popülizm sanayi devrimi sırasında makinelerin özellikleri ve fabrikaların faaliyette bulunduğu yere göre, üretim hatlarının koşullarına tabidir^{28,29}.

Sosyal yapıda ve insan toplumunda bu köklü değişikliklere rağmen Baudrillard sınırsız tekrarlanabilirlik niceliksel etkileyici bir başarıyı savunmaktadır. Çünkü insan gelişiminde nispeten küçük faz olarak üretim dönemi olarak adlandırılan durum dünya hakimiyeti için niteliksel ve zayıf bir çözümdür³⁰.

---

²⁶ Jean Baudrillard, *Kusursuz cinayet*, çev. Necmettin Sevil, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006, s.4-19.

²⁷ Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu*, çev. Hazal Deliçaylı-Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2008, s.1-11.

²⁸ Jean Baudrillard, *Şeytana Satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği*, çev. O. Adanır, Doğu Batı, Ankara, 2005, s.20-24.

²⁹ Jean Baudrillard, *Anahtar Sözcükler*, çev. Oğuz Adanır, Paragraf Yayınevi, İstanbul, 2005, s.40-49.

³⁰ Jean Baudrillard, *İmkansız Takas*, çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2012, s.20-25-26.

1.1.3. Simülasyon Çağı

Simülasyon, dünyada çok önemli bir modern teknolojidir. Farklı amaçlar için bilim, mühendislik veya başka bir uygulama gibi farklı alanlara uygulanmaktadır. Sistemin davranışını tahmin etmek için farklı değişkenler kullanılabilir. Bilgisayar simülasyonu, sistemin modellenmesine ve analizine yardımcı olmak için kullanılabilir. Simülasyonun ağ trafiği simülasyonu gibi ağ alanına uygulanması, nispeten yenidir³¹.

Özellikle bilgisayar destekli simülasyon teknolojileri, ağ simülasyonu için yazılım mühendisliği kullanılarak ağ algoritmalarının veya sistemlerin simülasyonunda uygulanmaktadır.

Bir simülasyon, gerçek dünyadaki bir sürecin veya sistemin işleyişinin taklididir. Bir şeyi simüle etme eylemi, bir modelin geliştirilmesini gerektirir; Bu model seçilen fiziksel veya soyut sistemin veya sürecin temel özelliklerini, davranışlarını ve işlevlerini temsil eder³².

Simüle edilen gerçeklik, gerçeğin, örneğin "gerçek" gerçeklikten ayırt edilemez bir dereceye kadar - örneğin kuantum bilgisayar simülasyonu ile - simüle edilebileceği hipotezidir . Bir simülasyon içinde yaşadıklarının tam olarak farkında olabileceği veya olmayabileceği bilincine sahip zihinleri içerebilir. Her şey gerçek dünyadan daha da uzaklaştıkça daha pahalıdır. Bu, simülasyonlar olmadan bile, etrafımızda neler olup bittiğine dair kendi günlük yanlış düşüncelerimiz bile geçerlidir.

Felsefi olarak, gerçeklik hakkındaki argümanlar, teknolojiye olası gelişmeler üzerine bir simülasyon menteşesidir. Ortak bir yaklaşım, eğer teknolojinin gerçekliği simüle edebiliyorsa, o zaman büyük olasılıkla şu anda bir simülasyonda yaşıyoruz; eğer simüle edemiyorsa, bu teknoloji muhtemelen imkânsızdır. Bu da, simüle edilmiş zihinlerin “gerçek” akıllardan çok daha fazla saydığı bir senaryo yaratacaktır. İncilsel olarak, bir simülasyon olan gerçeklik sorunu terminolojiye iner.

---

³¹ Jean Baudrillard, *Simulakrlar ve Simulasyon*. Çev. Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.30-37.

³² Baudrillard, 2003, a.g.e., s.30-37.

Gerçekliğin “simüle” veya “yaratılmış” olup olmadığının tartışılması, bir parça kilin “biçimlendirilmiş” veya “şekillendirilmiş” olup olmadığı tartışması gibidir³³.

Simülasyon, tipik olarak, yeni bir durum için ya da mevcut bir süreç grubunu geliştirmek için bir iş sürecinin performansını incelemek için istatistiksel ve bilgisayar modellemesini kullanır. Şirketler, farklı süreç senaryoları ve çıktılarını modelleyerek, performansın olumsuz etkilenebileceği 'canlı' bir iş ortamında değişiklik yapmak zorunda kalmadan değişim yönetimi girişimleriyle ilişkili geleneksel riskleri en aza indirebilir.

Bilgi teknolojisindeki devrim, mekanik yeniden üretim için var olan sınırları yıkmıştır. Bilgi, veri ve kültür dijital kod ve bilgisayarın icadı kullanılarak mümkün olduğunca hızlı işlenebilir, dağıtılabilir ve kopyalanabilir bir konuma ulaşmıştır. Bu yeni çağ, dijital dünyaların yaratılmasına ve varolan dünyanın kaydılaştırılmasına ve aynı zamanda duyuşsal algıdan gerçekliğin bastırılmasına olanak sağlamıştır. Simülasyon, hayal ve gerçeklik arasındaki farkı bulanıklaştırır, böylece hem fiziksel hem de metafiziksel referans sistemleri kaybolur. Karakterler artık içerik ve nedenlere değil, sadece yüzeyle ve kendilerine atıfta bulunmaktadır. Sonuç olarak, sayılar ve farklılıklar, eleştiri, akıl, iyilik ve kötülük yok olmuştur³⁴.

Jean Baudrillard'a göre, Marx ve Simmel, maddi olarak algılanabilir yaşam dünyasını uzay-zaman sürekliliğinden kopuk olan maddi olmayan bir nesne olarak görmüştür. Paranın yolları yıkıcı ve şeffaf değildir. Para işlemlerinin bugün sadece yüzde beşinin nakit işlem olduğu gerçeği ile takip edilebilecek bir görüştür. Baudrillard paranın sadece kullanım değeri ve değişim değeri ile ilgilenmiştir.³⁵

Baudrillard'ın tezinin bir göstergesi olarak, belki de para birimlerinin birbirine bağlanmasıyla karakterize edilen Avrupa Para Sistemi'nden bahsedilmelidir. Bu, ilgili para biriminin değerinin esas olarak diğer para birimleriyle karşılaştırılarak hesaplandığı ve dolayısıyla gerçek mal dünyasından göreceli olarak ayrılmış olduğu ve dolayısıyla en azından kısmen öz-referans olarak tanımlanabileceği anlamına gelir.³⁶

---

³³ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.30-37.

³⁴ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.30-37.

³⁵ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.30-37.

³⁶ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.30-37.

Bir sınırlama olarak Baudrillard, gerçek olaylar olmasına rağmen, referans eksiklikleri nedeniyle gerçek referans çerçevelerini kaybettiklerini belirtmektedir. Gerçeklik ile kurgu arasında hiçbir farkın olmadığı bu refah dünyasında, hiper gerçeklik ortaya çıkar³⁷.

Bilgisayar simülasyonu ilk olarak II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde meteoroloji ve nükleer fizik alanında bilimsel bir araç olarak öncülüğüne kavuşmuştur, ancak astrofizik, yüksek enerjili fizik, iklim bilimi, mühendislik dahil olmak üzere çok çeşitli bilimsel disiplinlerde vazgeçilmez hale gelmiştir.

Simülasyonun önemi, bilgi üretme, tasarım ve analiz arasında yinelemeli süreç oluşturma yeteneğinde yatmaktadır. Simülasyon, mimarların bina performanslarını tahmin etmelerini sağlar gerçeğe dönüştürülmeden önce. Yüksek performanslı mimari, geleneksel hesaplama araçlarını kullanarak çözülmesi zor olan rakip değerlere sahip olan binanın farklı yönlerini optimize etmede mevcut hesaplama teknolojisi sayesinde mümkün hale gelir.

1.1.4. Varlık ve Varlığın Yokluğu

Bilgisayar animasyonlu filmin yeni türü, insanların dünyadan çekilme eğilimini arttırmaktadır. Bu filmlerde aktörler sadece ses olarak yer almaktadır. Animasyon ile insanlar bir aracın işlevine indirgenir ve artık görsel olarak algılanamaz görünür. Benzer şekilde, telefonu ele geçiren telesekreter veya filmleri insanlar için izleyen video kaydedici icatlar yaşamı gerçekten ayırmaktadır³⁸.

Jean Baudrillard bunu kayıtsızlıktaki insanın ortadan kaybolmasıyla açıklamaktadır. Ona göre insan dünyadan çekilmiş ve hisleri yok olmuştur. Nükleer ile kendi kendini yok etme ihtimali olan insan, zaten ölmüştür. İnsanoğlunu reddetme isteği, kişinin kendi formunu cerrahi müdahale yoluyla değiştirme çabasında kendini belli eder. Genetik mühendisliği alanında yapılan araştırmalar, bu çabaların mantıklı bir devamı olarak görünmektedir³⁹.

³⁷Jean Baudrillard, *Metinler ve Söyleşiler*, çev. Oğuz Adanır, Tümer Yay, İstanbul, 1988, s. 26.

³⁸Jean Baudrillard, *Neden Her Şey Hala Yok Olup Götmedi?*, çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2012, s.30-35.

³⁹Jean Baudrillard & Michel Foucault, *Foucault'yu Unutmak*, çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayıncılık, İzmir, 1998, s.80-82.

Burada Baudrillard rahatlatıcı bir bakış açısı sunmuştur. Ona göre dünyadan kaybolacak bir lütuf yada kurtuluş ve dolayısıyla bir insan rüyasının gerçekleşmesi varlık ile olmaktadır. Ortadan kaybolma ise sadece geri dönüş için gerekli bir şarttır. Fakat bu fikir Baudrillard'ın yazılarında olduğu gibi olgunlaşmamış ve asılsız kalmıştır⁴⁰.

Dünyadan yok olma arzusunun bir göstergesi de Hollywood'un film endüstrisini tedarik etmek ile gerçekleştiği söylenebilir. Armageddon, Deep Impact, Independence Day, Vulcano veya Outbreak gibi 90'ların filmlerinde kıyamet temaları görece daha az bir düzeyde gösterilmektedir. İlginç bir şekilde, bu filmlerdeki tehditler Soğuk Savaş sırasında olduğu gibi insan eylemleri tarafından tetiklenmemiştir.⁴¹

İnsanların dünyadan çekilmesi (yokluk kavramı) günümüzde elektronik yada modern müziğe ve özellikle Karlheinz Stockhausen ve Kraftwerk grubunun müziğine referansla açıklanmaktadır. Hayatı boyunca tartışmalı ve ünlü bir müzisyen olan Stockhausen, modern müziğin kurucusu olarak kabul edilmektedir. Müzik genellikle bir canlılık biçimi olarak, duyguların ifadesi ve en azından güncel bir yaşam duygusu olarak anlaşılırken, Stockhausen çalışmalarını bu canlılık ve kendiliğinden oluşmaktadır. Bu durum varlığın geçmişini reddetmektedir. Onun parçaları genellikle matematiksel formüllere dayanır ve akılcı bir çalışmanın sonuçlarıdır. Bireysel sesler estetikle birleştirilemez, fakat istatistiksel kriterlere göre ve artık müziğin insanlığın canlılığı üzerinde etkisi büyüktür⁴².

1956 tarihli Stockhausen piyasasındaki XI piyanoda 19 farklı grup nota ile çok büyük bir müzik notası üretildi ve piyanistin bu gruplardan birini seçip oyunlarını rahat bir görünümle çalmasını teşvik etmiştir. Her bir skor yapısının sonunda, piyanist temel hacim, hız ve saldırı formu için talimatlar buldu ve bu bilgiye başka bir kasıtsız olarak baktıktan sonra, bir sonraki segmentte oynamıştır. Dizinin ortaya çıkan keyfiliği ve bireysel unsurların sesi, piyanistin, başka türlü sahip olmadığı bir tasarım ve seçim özgürlüğüne sahipti. Bu özgürlüğün bir yanılısama

---

⁴⁰Jean Baudrillard, "Kusursuz Cinayet İllüzyon, Yitirilen İllüzyon ve Estetik", çev. Oğuz Adanır, *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, sayı:19, Yıl 2002, s.6.

⁴¹Baudrillard, Jean, "Sanal evren ve haber dünyası", *DESEM Söyleşi*, çev.Oğuz Adanır, 2004. <https://pangorselkultur.wordpress.com/sanal-evren-ve-haber-dunyasi-jean-baudrillard/>

⁴² Baudrillard, 2004, a.g.e.

olarak kalması ve müzisyenin bütünü gerçekten değiştirememesi temel kuralların uyumunu göstermiştir.⁴³

1.1.5. Sonsuzluğun Sonu Ya Da Boşlukta Kalma

Jean Baudrillard'ın hiperrealite düşüncesi, sonsuzluğun sonu ya da boşlukta kalma kavramları ile bütünleşmektedir. Baudrillard zamanın lineer hareketinden sonra artık dinlendiğini veya geriye doğru koştuğu bir aşamayı savunmaktadır⁴⁴. Ona göre zaman belirli bir dönemden sonra kendini tekrar eden düzeye ulaşmaktadır.

Baudrillard, günümüzde endüstriyel değil, tüm entelektüel çöpleri de içeren büyük bir çöp yığının biriktirdiğini savunmaktadır. Bu çöp, insanlık tarihinde birikmiştir. Zamanla geri dönüşüm tesislerinin icadıyla bu durum değişmiştir. Geri dönüşüm hâlihazırda var olanın sürekli olarak kullanılmasına izin verir, böylece insani gelişmenin doğrusallığını durgun hale getirir. Ancak yeni bir şey ortaya çıkmaz, ama eski zamanın anlamında yeniden şekillenir ve modüle edilir⁴⁵.

Sonuç olarak yaşanmışlıklar gelecekte tekrar geçmişe yönelerek yeni kalıplar oluşturmaktadır. Baudrillard din, demokrasi ve etnik ideolojilerin sürecinden muaf değildir. Ona göre hiçbir şey yokolma anlamında erimez, her şey yeniden kullanılır. Bu, sonun imkansızlığı ile kastedilen şeydir. Üretimde mükemmellik referans ufkunu yok eder. Çünkü yeni oluşturulan durum, eski simulacrumdan başka bir şey değildir. Sürekli yeni bir başlangıç nedeniyle, bir kesim imkansızdır⁴⁶. Bu nedenle geçmiş ve gelecek arasındaki köprü engellenemez ve akış sürekli olarak devam eder. Moderniteye göre ise geçmiş geri dönüştürülmüş atıklardan kurtulmak için değildir. Flusser ve Baudrillard da aynı fikri savunmaktadır. Ancak Flusser Baudrillard'dan daha tartışmacı bir söylemle daha çok ilgilenmiştir. Bu yüzden daha kolay anlaşılır yapıdadır⁴⁷.

---

⁴³ Baudrillard, 2004, a.g.e.

⁴⁴Jean Baudrillard, "Sanat, Yanılsama ya da Dünyanın Otantik Yazısı", *Hayalet Gemi*, 29, 1996, s.49-50.

⁴⁵Jean Baudrillard, *Ütopya Sonra: Geleceğin İkel Toplum, Yüzyılın sonu*, Belkıs Dışbudak (Çev), Türkiye İş Bankası, İstanbul, 2003, s.172.

⁴⁶Jean Baudrillard, *Kötülüğün Şeffaflığı, "Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme"*, (trans. Işık Ergüden), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2010, s.164.

⁴⁷Jean Baudrillard, *Tüketim Toplum*, Çev. Hazal Deliceçaylı ve Ferda Keskin, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2004, s.57.

Flusser, tarih değişimini tekdüzen ve tek boyutludan dairesel bir süreçte geri dönüşüm olgusunu savunmuştur. Tarih kavramı doğrusal olarak anlaşılmış ve geribildirimde bulunulmaksızın, atıkların geri dönüşümünde yeni perspektifler ortaya çıkarmaktadır. Geri dönüşümden önceki zamanda yalnızca doğanın kültüre dönüşmesi mümkün olmuştur. Bu kültür, sürekli olarak büyüyen ve bağımsız atık alanında çürüme ve tüketim yoluyla çözünmektedir. Büyüyen çöp yığınının yanı sıra, Flusser'ın “yarı bitmiş ürünler” olarak adlandırdığı alan yaratılır⁴⁸.

1.2. SİMÜLASYON VE SİMÜLAKRLAR

Simülasyon, var olmayan bir orijinalin özdeş kopyasıdır. Bu paradoksal tanımlamada Baudrillard simülüsün gerçekliğinin; hileli, tahrif edilmiş, manipüle edilmiş bir temsili olmadığını belirtmektedir. 1981'de Simülakrlar ve Simülasyon kitabının yayınlanması, Jean Baudrillard'ın postmodern kuramsallaştırmaya yönelik ilk önemli adımıdır. Bu kitap ile Marksist / Freudyen yaklaşımlardan uzaklaşarak, kültürel üretimin ekonomik kavramlarını kültürel harcama kavramlarıyla yer değiştirmeye dayanan çağdaş bir kültür teorisini geliştirmiştir⁴⁹.

Baudrillard, simulacra (orijinal olmayan kopya) ve simülasyon kavramlarını kullanır. Bu terimler, postmodern anlayışı için elektronik medya kültürümüzü karakterize eden kitlesel yeniden üretim ve yeniden üretilebilirlik kavramını ele aldıkları ölçüde, çok önemlidir. Baudrillard'ın kitabı, kültürel teoriyi, vücudun postmodern formülasyonlarını radikal bir şekilde yeniden tanımlayan yeni bir kültürel materyalizm kavramı perspektifinden yeniden düşünmek için özgün bir çabayı temsil etmiştir⁵⁰.

Simülakrlar dünyasında yaşayıp yaşamadığımız, medyayı nasıl gördüğümüzün ışığında önemlidir. Medya kuramcıları, özellikle de Jean Baudrillard'ın, gerçek ve orjinal nosyonunda olan etkileşim yerine simülasyon kavramıyla yoğun bir şekilde ilgilenmişlerdir. Medya, belirli bir gelişmiş duruma ulaştığında kendisini, gündelik “gerçek” deneyimle dolayimli duyumun aracılığından ayırt edemez. Simülasyonun kaynağı ile karıştırıldığı bir ölçüde entegre eder.

⁴⁸ Baudrillard, , 2004, a.g.e, s.57-63.

⁴⁹ Baudrillard, , 2004, a.g.e., s.57-63.

⁵⁰Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*. Çev., Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.20-29.

Öncelikle görsel bir temsil olarak başlayarak, Simülasyon (bir benzetimin görüntüsü) teorik olarak genişletilmiştir⁵¹.

Aynı anlamda kullanımı bulunsa da simülasyon ve taklit kavramlarının farklı anlamları vardır. Simülakrlar aldatmak amacıyla bir taklit etme eylemi veya uygulaması olarak tanımlanabilir. Simülasyonun genellikle bir dizi eylemden oluştuğu ve bazı durum ya da süreç gösterimlerinde aldatıcı olduğu yönündeki fikirleri aktardığı söylenebilir. Karşılaştırmalı simülasyon kişi veya nesnenin bir temsili olarak yapılmış bir maddi imge olarak tanımlanır. Simülasyon da sadece yüzey seviyesinde taklit ettiği şeye benzemektedir. Fakat benzetimin bir sürecin veya durumun taklidinin aksine, Simülasyon statik bir varlık olarak tanımlanır. Bu nedenle salt bir imajdan ziyade, üzerinde durduğu gerçek şeyin davranışını taklit eder⁵².

Simülasyonlar artık gündelik hayatın bir parçasıdır. Örneğin, Pilotlar ve astronotlar artık göreve çıkmadan önce uçuş simülatörleri ile eğitilmektedir. Taklidin ise çok az modern ve yöresel kullanımı vardır. Günümüzde tamamen teorik alanda kullanılmaktadır. Literatürdeki görüşlere göre bir simülasyonun bir temsilden ayırt edilmesi neredeyse imkansızdır. Fakat, Simülasyonun taklidinin doğruluğu ve gücü açısından süpersonik temsili olduğu söylenebilir. Simülasyon izleyicisinin yüzeye nüfuz etmesi, taklit ettiği şeyden farklı olduğunu söyleyebilir⁵³.

Jean Baudrillard etkili bir simülasyonun, yalnızca sahte bir varlığa inanmak için birisini aldatmayacağını, ama aslında yerine koyduğu özgün bir gerçekliğin yıkımını simgeleyeceğini savunmaktadır. Ona göre: benzetmek basit bir şekilde feda etmek değildir. Simülasyon 'gerçek' ile 'yanlış' arasındaki 'gerçek' ve 'hayali' arasındaki farkı tehdit eder. Kanıt olarak, psikosomatik bozukluklar örnek sağlamaktadır. Yüzeyleri gerçek bozuklukların tam bir benzeri olan koşullar, standart tıbbi teknikler kullanılarak tedavi edilemez. Bu durumda, simülasyon, her şeyi

---

⁵¹ Baudrillard, 2003, a.g.e, s.20-29.

⁵²Baran, A. G., & Olgun, C. K. “Tüketim Toplumu, Simülasyon/Simülakrlar ve Sessiz Çoğunluk: Jean Baudrillard”, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, 2012, 98-118.

⁵³ Osman Metin & Şeref Karakaya, “Jean Baudrillard Perspektifinden Sosyal Medya Analizi Denemesi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 2017, s.109-121.

tamamen değiştirerek, orijinal hastalığın altında yatan tüm gerçeklik kavramlarını yok eder⁵⁴.

“Gerçek” ve “gerçeklik” gibi kavramlar metafiziksel terimlerle, etkili bir simülasyonu tamamen yok edeceği ve anlamsız bir dünyada kandırıldığını söyleyen metafiziksel terimlerle ifade edilir. Baudrillard’ın simülasyonu zaman içinde değişmez. Onun ifadesiyle Ya Tanrı’nın kendisi simüle edilebilirse, yani varlığını kanıtlayan işaretlere indirgendiyse, o zaman tüm sistem ağırlıksız hale gelir... gerçek olanın değiş tokuşuna asla girmez, ama kendi içinde kesintisiz bir devre oluşur⁵⁵.

Baudrillard için simülasyon, gerçekliğin gasp edildiği bir süreçtir, o zaman Simülasyon üretilen koşulun terimidir. Yani boş işaretlerin kendilerine atıfta bulunduğu ve anlam ve değerin olmadığı durumlarda kullanılır. Tanrı’nın saf ve anlaşılabilir düşüncesi için ikame edilen ikonların görünür mekanizması bunu örneklendirir. Oluşan durum burada, boş bir mesele için bir terimdir, içinde bulunduğumuz yere yayılan ve yüzey altındaki herhangi bir şeyi göz ardı ettiğimiz bir durumdur. Baudrillard’ın çalışması, belirli bir amaç yerine kendi iyiliği için varolan bir simülasyon haline gelir⁵⁶.

Baudrillard'a göre, simüle edilen şey arabuluculuk görevini üstlenmektedir. Yaşamımızda, arabuluculuk aracı olarak açıkça sunulmuş olan deneyimler, basit bir şekilde, yüzey gerçeğinin dışında varolan bir gerçeği düşündürmek için simüle eden, daha yüksek bir simülasyon sırasına göre sınıflandırır. Baudrillard Disneyland’ı bu fikrin en önemli örneği olarak kullanmaktadır. Ona göre Los Angeles ve onu çevreleyen Amerika artık gerçek değil, Hiper-gerçeklik ve simülasyon ürünüdür. Baudrillard için, arabuluculuk aracı, sistem önerisinde bize ihanet eder. Simüle edilmeyen hiçbir şey olmadığından (örneğin, önceki anlamın sahip olduğu şeyden yoksun), günlük deneyimize simulacra ile aracılık edilir⁵⁷.

⁵⁴ Seval Üksel, “Jean Baudrillard’ın Simülasyon Teorisi: Evlilik Kurumu Üzerine Bir Değerlendirme”, Sakarya Üniversitesi, **Bilgi**, (33), 2016 Kış, s.1-16

⁵⁵ Özlem Kale, “Gerçek Hayattan Esinlenen Romanın Ruhu ve Hayatın Simülasyonu Üzerine Bazı Dikkatler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, , Sayı: 32, 2014, ss. 261-266.

⁵⁶ Tarık Fatih Ardiç, “Gerçekliğin Çölüne Hoşgeldiniz!” Jean Baudrillard. Yeni Halk Gazetesi, <https://forum.memurlar.net/konu/1325438/24.sayfa>

⁵⁷ Nur Manolya Şen, “Simülasyon-Gerçek Paradoksunda Klonlanan Yaşantılar İçinde Tüketen-Tükenen Toplumsal Gruplar İncelemesi”, <http://www.academia.edu/14111886/S%C4%B0M%C3%9CLASYON-GER%C3%87EK-PARADOKSUNDA-KLONLANAN-YA%C5%9EANTILAR-%C4%B0%C3%87-%C4%B0NDE-T%C3%9CKETEN->

Hiper-gerçeklik rastlantısal olarak kapalı mekânlarda değil, etrafımızda dağılmış her türlü deneyimde gözlemlenebilmektedir. Baudrillard'a göre gerçek anlamda herhangi bir araç yoktur: soyut ve dağınıktır. Arabulucu anlamında bir araç olarak bize sunulmamış ve medyanın yaygınlığı, bireyin hala “gerçek” olduğuna inanmadığı şeyin hiçbir zaman aracılık etmediği anlamına gelir. Arabuluculu bir dünyada yaşıyor olduğumuzu biliyoruz ama Simülasyon yaşamının her yerde bulunmasının sonucu olarak artık karakterize edilmiş olay, ortam tarafından filtrelenmiştir⁵⁸.

Gilles Deleuze, Baudrillard'ın simülasyon kavramını, sonradan modellenen özgün gerçekliğin yıkımını işaret eden boş bir işaretler sistemi olarak kabul eder. Deleuze için bu yıkım ortaya çıkarılır, çünkü orijinalin simülasyonu o kadar mükemmel değildir. Orijinalin nerede olduğunu veya neyin olduğunu belirleme imkânı yoktur. Orijinal hala var olabilir, ancak varlığını nerede bulacağımızı bilmediğimiz için alakasızdır⁵⁹.

Orijinal bir başlangıçtan söz edilemeyecek bir dizinin bir parçasını oluşturan bir çalışma, bir simülasyondur. Sanat eseri böyle bir şekilde görüldüğünde, sonuçlar Baudrillard'ın gerçeklerin ölümüne korku veren modeli üzerinde olumsuz değildir. Bunun yerine anlamın odak yerine duyumun olduğu kritik bir alanda yeni yorumlama olasılıkları ortaya çıkar. İşaretler iletişim ile ilgili değildir. Anlam, ancak duygu, algı ve duyuların öğrenilmesi ile ilgilidir. Bu, deneyimizi etkileyen bir süreç olarak (görüntü olarak) simülasyon kavramına mükemmel uyum sağlar. Temel bir gerçekliğin belirtilmesi Michael Camille, Deleuze'ün simülasyonunun pozitifliğini şu şekilde ifade etmektedir

Baudrillard ve Deleuze'nin felsefelerini karşılaştırarak görebildiğimiz gibi simülasyon, ya tam tersini, ya da “ölüm” anlamını ve “gerçek” ya da tersine yeni yorumlama yöntemlerinin bir yolu olarak yorumlanabilir. Deleuze için simülasyon, sanat eserini temsilin ötesine, orijinali ile eşit temelde bir düzeye çıkarır ve bu nedenle orijinali yok eder. Platon'un Michael Camille tarafından anlatılan simülasyon

---

[T% C3% 9CKENEN TOPLUMSAL GRUPLAR % C4% B0NCELEMES% C4% B0](#) , 25.06.2018. s.1-15.

⁵⁸ Hümeyra Okuyan & Caner Taslaman, “Jean Baudrillard'ın Simülasyon Kuramında Ayartma Kavramı”, *Din ve Felsefe Araştırmaları Dergisi*, 1, 2018, s.29-32.

⁵⁹Mehmet Güzel, “Gerçeklik İlkesinin Yitimi: Baudrillard'ın Simülasyon Teorisinin Temel Kavramları”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (Flsf)*, (19). 2015, s.65-84.

korkusu, ikna edici görüntünün neden olduğu gerçek deneyimin çarpıtılmasına dayanmaktadır. Simülasyon benzetmenin tam anlamıyla aracılık etmemesi nedeniyle terim simülasyonu ve medya çalışması için önemlidir. İçerik, gerçekliğin iletişiminden ziyade, bir deneyim düzeyine, bir yüzey seviyesine kaydırılır⁶⁰.

1.3. SANAL VE HİPER GERÇEKLİK

Gerçeklik terimi yalnızca görünen ya da dışsal olandan ayırt edilen gerçek şeyi oluşturan ve görünüşlerin ya da olguların altında yatan gerçek olanı ifade eder⁶¹. Bu tanım, gerçek ve gerçeklik kavramlarının karşıtlığını ortaya koymaktadır⁶². Bu örnek, kelimeler tarafından yönlendirilen bir ifadenin aksine gerçekliği ortaya koymaktadır. Ancak, kelimeler görseller aracılığıyla arabuluculuk olarak gerçeği gizlemek için de kullanılabilir. Bu durumda medyada gerçekliğin başka bir tanımı olan gerçek olana benzeyen bir benzeşme önerisi olgusu yaratabilir⁶³.

1896'da bir moda dergisi, gösterişli bir kız ve onun gösterişli aksesuarlarını ürkütücü gerçeklikle tuval üzerinde yeniden üretmiştir. 1970'lerin başlarında başlayan bir terim olan hiper gerçekliğe ilişkin tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Platon için, mağaranın mabedinin bize öğrettiği gibi, mutlak gerçeklik olmasa da algıladığımız gündelik dünya, mağarada zincirlenenlerin yaşadığı gölge dünyası gibidir. Dış dünya gerçekliği temsil etmese de filozof için fikirler veya formlar alanında mutlak gerçekliğin anlaşılması mümkündür⁶⁴.

Platon'un düşüncesinde, dünyadaki formlar ayırık olaylardan ziyade, gerçek formların gerçek olanıdır. Dünyadaki nesnelere, malzemelerin özgüllüğünün aracılık ettiği bir biçim vakasını oluşturmaktadır. Sanatsal temsiller ise, daha fazla yeniden-arabuluculuk olarak mutlak gerçekliğin bir başka adıdır.

Formların öğretmeninden ayrılan Aristoteles'in gerçeklik yorumu Platon'dan çok farklıdır. Aristoteles için, madde ve formun birleşiminden oluşan olay aslında

⁶⁰ Ebru Kayaalp, "Ölümcül Şiddet. Baudrillard'ın Düşüncesi", *İnsan & Toplum Dergisi*, 2(4), 2012, s.269-271.

⁶¹ Baudrillard, Jean, "Sanal evren ve haber dünyası", *DESEM Söyleşi*, çev. Oğuz Adanır, 2004. <https://pangorselkultur.wordpress.com/sanal-evren-ve-haber-dunyasi-jean-baudrillard/>

⁶² Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s.20-28.

⁶³ Jean Baudrillard, "Hyperreal America", *Economy and Society*, 1993, 22(2), 243-252.

⁶⁴ Douglas Kellner, *Jean Baudrillard: From Marxism to Postmodernism and Beyond*, Stanford University Press, 1989, s.1-9.

tablodaki formdan daha gerçektir. Fiziksel dünyadaki gerçekliğin bu konumu, Aristoteles'in sanatsal medyayı daha fazla kabul etmesinden kaynaklanmaktadır. Dilbilimsel söylem, işaretin keyfi doğasını sık sık vurgulasa da Saussure'ın diyagramları, genel olarak üzerinde mutabakata varılmış bir anlaşma kavramı aracılığıyla, işaretin harici bir nesne, referans ile ilişki kurmasını göstermektedir⁶⁵.

Bu nedenle, dil veya imgeler gibi söylemlere aracılık etmek, gerçekliği temsil edebilir ve tanımlayabilir. Ancak gerçekliğe doğrudan erişim sağlayamaz. Bu nedenle gerçekliğin ancak insanlığın doğası üzerinde bir anlaşmaya varmasıyla anlaşılabilirdiği söylenebilir. Paul Pierce'nin geleceğe dair gerçekleri anlamayan bir gerçeklik anlayışına olan inancı, bir fikir birliğine varılana kadar gerçekliğin sürekli insan testine dayanarak, bilim inancına dayanmaktadır⁶⁶.

Pierce, bilimin nesnel bir ampirik gerçekliğinin temel kavramlarını savunmak isteyenler için örnek olarak kullanılmaktadır. Gerçekliğin doğasının ve kurallarının deney ve gözlem yoluyla yakalanabileceği inancına dayanarak klasik bilim, gerçekliğin dolaysız algılanması için ideal bir model oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kuantum mekaniği gibi yeni bilim dalları, gerçeklik gözlemlerinin daima bilimsel gözlemcinin ve aracın varlığıyla oluştuğunu ve aracılık edildiğini öne sürmüştür. Modern bilimdeki kuantum mekaniği ve görelilik ilkeleri üzerine yapılan tartışmalar, bilimde mutlak gerçeklik nosyonlarını kuşkucu ve postmodernizm felsefede olduğu kadar tehdit etmektedir.⁶⁷

Bazı filozoflar felsefeye, bilime ya da bedensel deneyime göre gerçeğe dolaysız erişim elde etmenin mümkün olduğuna inananların aksine, gerçekliğe her zaman arabuluculuk eden kuramlar geliştirdiler. Berkeley ve Hume gibi şüpheçiler, nesnelere dış görünüşlerinin, nesnelere kendilerine özgü bir kaliteden ziyade sadece gözlemcinin bir etkisi olduğunu ileri sürmüşlerdir.⁶⁸

---

⁶⁵ Jean Baudrillard, "The Implosion of Meaning in the Media and the Implosion of the Social in the Masses", *The Myths of Information: Technology and Postindustrial Culture*, Ed. Kathleen Woodward. Wisconsin: Coda, 1980, 137-150.

⁶⁶Tim, Daniels, "Paul Pierce Comments on Future After Retirement, Playing vs. Celtics and More", 2017, <https://bleacherreport.com/articles/2691164-paul-pierce-comments-on-future-after-retirement-playing-vs-celtics-and-more>, 15.06.2018.

⁶⁷ Hüseyin Batuhan, "Hume'un Bilim Felsefesi", *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arşivi Dergisi*, 4 (2), 1959, s.121-133.

⁶⁸ a.g.e., s.121-133.

Bu algı kuramı arabuluculuk katmanı olarak bilimde tartışıldığı gibi, kuantum mekaniğinde analiz edilmiştir. Schrodinger'in kedisi ya da Heisenberg'in belirsizlik ilkesi gibi bilimsel bulmacalar, basit gözlemin dış dünyayı değiştirdiğini ileri sürmüşlerdir. Bu argümanda gerçeklik, maddi şeylerde değil, onların değişen algılarımızda bulunur. Postmodern söylem, gerçeklikle ilgili bu tartışmalara ek bir karmaşıklık katmanı ekleyerek, gerçek-hiper-gercekliğinden daha çok bir gerçeklik kavramını ortaya çıkardı. Bu modelde, gerçeğe dolaysız veya başka bir şekilde erişim imkânsızdır çünkü gerçeklik artık mevcut değildir.

Simülasyon ve sanal gerçeklik ile ilgili kaynakların bir incelemesi, bilgisayar oyunlarının eğlence dünyasından küresel imparatorluk inşasına ve silah ticaretine kadar uzanan bir dizi uygulama ile insanlığı etkilemektedir. Birçok kişi, 1980'lerin sonlarında Jaron Lanier'in yüksek oranda tanıtılmış deneylerinden sanal gerçekliği tanımakla birlikte, kavram 1960'larda Myron Krueger'e ve bundan önce Morton Heilig ve Ivan Sutherland'a kadar uzanabilir. Michael Heim sanal gerçekliği şöyle tanımlar:

“Gerçekte geçerli olan ancak gerçekte olmayan bir olay veya varlıktır.”

Baudrillard Simulacra ve Simülasyonlar'da şöyle yazıyor: “Simülasyon artık bir bölge, referans varlık ya da madde değildir. Kökeni ya da gerçek olmayan bir gerçek modelinin neslidir: Hiper-gerceklik ...” “Hyperreal” ile Baudrillard, uzlaşma gerçekliğinde muadil veya analog olmayan bir şeyin veya olayın temsilidir. Hiper-gerceklik, bir anlamda, yeni bir şey gibi görünür. Örneğin, televizyondaki haberlerin gerçek dünya olaylarıyla ilgisi olmadığını; daha ziyade haber, izleyicinin dikkatini çekmek için tasarlanmış bir simülasyondur. Seçim sürecinin bilinçli söylemle ya da en nitelikli adayın seçimi ile ve onay üretimi ile ilgili her şeyle alakası yoktur⁶⁹.

Baudrillard'ın distopyasında ya da geleceğin olumsuz vizyonu simülasyonlar, reklamdaki kadınların imajlarını gerçek gibi yerinden etme gücüne sahiptir. Kitle iletişim araçları, bu reklam görüntülerinin, örneğin, bir tür yansıtma işlemiyle kendilerini çoğaltmasını sağlar⁷⁰.

---

⁶⁹ Mark Nunes, “Jean Baudrillard in Cyberspace: Internet, Virtuality, and Postmodernity”, *Style*, 1995, s.314-327.

⁷⁰ Douglas Kellner, Jean Baudrillard, *The Blackwell Companion to Major Contemporary Social Theorists*, 2003, s.310-331.

Buna göre, kitle iletişim teknolojisinin tüm en küçük ayrıntılarında gerçekliği yakaladığı görülmektedir. Fakat gerçeklerin içine bu ileri seviyedeki nüfuz seviyesinde, teknik ve görsel araçlar “hiper gerçeklik” olarak adlandırılan bir başka düzenin gerçekliğini inşa ederler. Bu “hiper-gerçeklik”, kitle iletişim araçlarının fantazmik bir yaratımıdır, fakat bu şekilde, etrafımızdaki yaşamda algıladığımızdan daha gerçek, tam, “gerçek” bir gerçeklik olarak ortaya çıkar⁷¹.

Hiper gerçekliğin anlaşılmasında önemli bir dönemeç Umberto Eco'nun Amerika Turuna katılmasıdır. Umberto Eco Baudrillard gerçek ve simüle edilen arasında ayrımların bulanıklaşması ile farklı düşünce kalıpları oluşturmuştur. Örneğin, yeniden yapılandırılmış Oval Ofis tarifinde Eco, Hiper-gerçekliğin yaratılmasında gördüğü tekrarlılığı eleştirmiştir. Ona göre tekrarlar sahtekarlığı ifade etmektedir.

Oval Ofis'in tam ölçekli bir modelini (aynı malzemeleri kullanarak, aynı renkleri kullanarak, fakat her şeyden daha parlak, daha parlak, bozulmaya karşı korunmuş) inşa etmek, tarihsel bilginin emilmesi için, reenkarnasyon yönünü ele alması gerektiği anlamına gelir. Birinin gerçek olarak ifade etmek istediği şeylerden bahsetmek için, bu şeyler gerçek gibi görünmelidir. Bu durum “Tamamen gerçek”yada “tamamen sahte” olarak tanımlanır. Yeniden inşa edilen Oval Ofisin amacı, daha sonra unutulacak bir “işaret” temin etmektir. Eco için sanallık, temsil ettiği şey için işaret alındığında ortaya çıkar⁷². Ona göre sanal olan temsilinden kabaca ayrılmamalıdır.

Sanal Gerçeklik, yanlış bir ortam anlamına gelir, ama insanları gerçek dünya gibi hissettirebilir. Mesajları almak için insani duyuları manipüle etmek için çeşitli donanım ve yazılımlar kullanarak, beynin gerçek veya uzaysal bir değişkeni olan, Sanal Gerçeklikteki İnsanlarla etkileşime girerek sanal gerçeklikle üretilen sahte gerçeği yaratabilecek bir gerçek oluşturmasına yardımcı olur. Sanal öğeler, karakterler ve diğer bilgisayar teknolojisi, en büyük fark etkileşimli, yani insanlar ve makine arasında bir geri besleme etkisi vardır. Bir sanal gerçeklik sisteminin başarısı,

---

⁷¹Paul Hegarty, *Jean Baudrillard: Live Theory*, A&C Black, 2004, https://books.google.com.tr/books?id=6KbPeOCwuZQC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false , s.68-91.

⁷² Umberto Eco, *Travels in Hyperreality*, trans. W. Weaver, Picador, London, 1987, s.197-209.

aynı zamanda kullanıcı hissi için yüksek doğruluk, etkileşimli ve ilgi çekici olmalıdır⁷³.

1990'ların başlarında, sanal gerçeklik alanında önemli gelişmeler yaşanmış ve sanal gerçeklik terimi popüler hale gelmiştir. Günümüzde ise her türlü medyada sanal gerçekliği duyabiliyoruz, insanlar bu terimi sıklıkla kullanıyorlar ve birçok durumda da kötüye kullanıyorlar. Bunun nedeni, bu yeni, gelecek vaat eden ve büyüleyici teknolojinin, örneğin bilgisayar grafikleri gibi insanların en iyi çıkarlarını yakalamasıdır. Bu Devletin sonucu, günümüzde 3D bilgisayar grafikleri ile sanal gerçeklik arasındaki sınırın bulanıklaştığıdır⁷⁴.

Sanal Gerçeklik, şüphesiz uzun bir süre daha insanların ilgisini çekecektir. Yeni bir kullanıcı arayüzü paradigması birçok uygulamada büyük avantajlar sunmaktadır. İnsan-bilgisayar etkileşiminin kolay, güçlü ve sezgisel bir yöntemini sağlar; kullanıcı, yapay ortamın gerçek dünyada yaptığımız gibi, karmaşık kullanıcı arayüzünün nasıl çalıştığını öğrenmeye gerek olmadan, görüntüleyebilir ve manipüle edebilir. Bu nedenle, uçuş simülatörleri, mimari rehberlik veya veri görselleştirme sistemleri gibi birçok uygulama nispeten hızlı bir şekilde geliştirilmiştir⁷⁵.

Sanal gerçekliğin modellenmesi, gerçek zamanlı ve gerçek uzayda, modellenmiş nesnenin benzeşimini izleme olanağı sağlar. Sanal Gerçeklik ayrıca yüzey modellemesine başarılı bir şekilde başvurmaktadır. Bu teknolojinin avantajı, kullanıcının parmaklarının altındaki yüzeyi görebildiğini ve hatta hissedebildiğini ortaya koymasındır. Bu çalışmalar saf laboratuvar deneyleri olsa da endüstride büyük uygulamaların mümkün olabileceğine inanmak araçların gövde biçimlerinin inşası veya iyileştirilmesi ile mümkündür⁷⁶.

Baudrillard'ın hiper gerçekliği yeni bir sosyal gerçeklik yaratır. Hiper gerçeklik, bir realitenin modellerden oluşturulduğu veya simüle edildiği ya da modellerden yola çıkılarak tanımlandığı özel bir sosyal gerçeklik türüdür. Bu terim

---

⁷³ Umberto Eco, "Towards a Semiological Guerrilla Warfare", *Travels in Hyperreality*, England, 1986, s.1-11.

⁷⁴ Timothy W. Luke, "Power and politics in Hyperreality: The critical Project of Jean Baudrillard", *The Social Science Journal*, 28(3), 1991, s.347-367.

⁷⁵ Mike Gane, *Jean Baudrillard: in Radical uncertainty*, Pluto Press, London, 2000, s.4-9.

⁷⁶ Richard Giulianotti, *The fate of hyperreality: Jean Baudrillard and the sociology of sport. In Sport and modern social theorists*, Palgrave Macmillan, London, 2004, s.225-239.

'çok fazla gerçeklik' anlamına gelir. Gerçek ile hayali arasındaki sınırı yıkma etkisinden dolayı gerçek olandan daha gerçek olarak deneyimlenir⁷⁷.

Gerçek gerçeklik ile hayali gerçeklik arasındaki ayrılık ortadan kalktığı için, hiper gerçeklik diğer gerçekliklerden farklıdır. Gerçeklik siberetik bir oyun haline gelir. Baudrillard, realite kaybının gerçekleştiği zamanı önermez, ancak içinden oldukça kolay bir şekilde çıkılabilir. Baudrillard Marilyn Monroe gibi figürleri sembolik bir güce sahip olarak görmüştür.⁷⁸

Hiper-gerçeklik, yoğunluğun ortadan kalkmasına karşılık gelir. Hiper-gerçeklikte simülatörler, tüm gerçekliklerin simülasyon modelleri ile örtüşmesini isterler. Sonuç şu ki gerçek artık gerçek değildir. Örneğin, üretim esas olarak sanal değerlerin gerçek olmayan dolaşımını ifade etmektedir. Sinema, tüm çıplaklığıyla mutlak gerçekliğe yaklaşmaktadır. Fonksiyonel düzenlemeler, nesne ve işlevi arasında mümkün olan en büyük yazışmaları oluşturmaya çalışır.

Baudrillard, naif, paranoyak ve karşıt olan işaretlere karşı bir tavrın ifadesi olarak bu tür değişiklikleri ifade etmiştir. İşaretler ve onların referansları arasındaki boşluğun yıkımı, muazzam sosyal etkiler yaratır. Örneğin, kişinin zaman birikimi birikim ve referans olmaksızın daraltılır. Zaman, lineer bir sıradan ziyade, sonsuz bir sonsuzluk hediyesi olarak giderek daha fazla yaşanmaktadır⁷⁹.

Hiper gerçeklik Baudrillard için sadece bir dizi ilgili aşırı veya simüle edilmiş durumdan biridir. Bugünün rejimi, anlam ve gerçeklerin zorunlu olarak paylaşılmasına dayanmaktadır. Bu, bir grupta sınırların veya egemenlikteki simülkrasin paylaşılması yerine gerçekleşir. Çünkü simülasyonun öneminin, şeylerin aşırı ve müstehcen gibi görüldüğü reddedilir.

Baudrillard, modayı geçmiş emeğin emilimi olarak görür ve makinelerin geçmiş emeği olarak tanımlamaktadır. Moda tüketimi aslında geçmiş kültürel formların boş işaretleri olarak sonsuz bir şekilde yeniden canlanmasına dayanır. Moda, olmanın masumiyetini ve döngüsel değişim sürecini simüle eder. Biçimler,

---

⁷⁷ Rex Butler, *Jean Baudrillard: The Defence of the Real*, Sage, London, 1999, s.132.

⁷⁸ Arthur W. Frank, *Twin nightmares of the medical simulacrum: Jean Baudrillard and David Cronenberg. In Jean Baudrillard*, Palgrave Macmillan UK, 1992, s.82-97.

⁷⁹ Douglas Kellner, "Jean Baudrillard after modernity: provocations on a provocateur and Challenger", *International Journal of Baudrillard Studies*, 3(1), 2006, s.1-32.

modellerden yeniden üretildiği ve kendi belirlemeleriyle değil, her yerde moda vardır⁸⁰.

Moda, modelden daha doğru olduğundan, moda daha güzeldir. Sonuç olarak, onlar büyüleyici. Aşırılıklarından kaynaklanan özel bir deneyim ortaya çıkarırlar. Bu deneyim, kategorik ayrımların çöküşünden gelir ve sembolik değişime geri dönüşü taşır.

Böylesine büyüleyici görüntüler, gerçekleri çok yakınlaştırarak onları caydırır. Bu şekilde, sosyal hayat imkansız bir konuma ulaşır. Sonuçtaki sistem, bir kontrol rejiminin sürekli bakımına bağlıdır. Böyle bir sistem çok kararsızdır, en ufak bir kopuşta çökmeye açıktır. Örneğin, güç sistemleri nihai olarak keyfi ve koşullu olan bir ana belirleyiciye dayanır.

Baudrillard için yukarıdaki anlatılanlar olayların ortadan kalkmasının ve etkilerin gücünün bir sonucudur. Bu sorumluluk genellemesi, sembolik değişimin kaybına kadar izlenebilir. Genelleştirilmiş, sınırsız sorumluluk, artık hiçbir şeyin değişmediği için meydana gelir, değişim şartları sadece kendi aralarında değiştirilir. Sistem hayranlıktan başka bir şey üretmez⁸¹.

Genelleştirilmiş sorumluluk, genelleştirilmiş sorumsuzluk ve sosyal ilişkilerin çöküşü ile aynı olur. Baudrillard ayrıca medyayı belirli işlevleri yerine getiriyor olarak tasvir etmektedir. Medya aynı zamanda insanlara, işaretlerini sergileyerek körfezde ölümleri önleyen, tedavi edilmeyen, aracılık edilen bir şiddet saldırısı ile enjekte ediyor. Bu aşı, tüketicinin gerçek kırılmasını kapsar. Tehdit altında görünmesini sağlayarak her gün ihtişamı ve süblimizi geri yükler. Bu, ideolojik bir etkiye sahip olan belirli içeriklerin değil, medyanın tüm biçimlerinin üzerindedir. Medyanın özel bilgi içeriği, düşüncüyü caydırmak suretiyle fikir birliği üretme işlevine bağlıdır. Olayın yaşamın bir özelliği olarak bilinmesi, bir aptallık atmosferi yaratmasıyla önlenir⁸².

---

⁸⁰ Ryan Bishop, *Baudrillard Now: Current Perspectives in Baudrillard Studies*, Polity, Libraries Australia, 2009, s.2-8.

⁸¹Jean Baudrillard, *Nesnel Sistem*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010, s.200-210.

⁸² Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s.20-24.

Mutabakat, daha radikal olanların dışlanmasıyla ve onları yok etmek için kaynakların seferber edilmesiyle işlev görür. Güçsüzlük ile elde edilir. Kişisel yanıt ve cevap verme, kitle iletişim araçlarında mümkün değildir. Baudrillard'a göre kitle kültürü, gerçek bir içeriğe sahip olmayan bir dizi ritüelleşmiş kültür belirtisidir. Örneğin, sınav bilgilerinin izole edilmiş bilgisine atıfta bulunur. Kültür, doğru cevapların en düşük ortak paydasına indirgenmiştir. Tepki zamanı ve deneme-yanılma hızı, cevapların entelektüel sorgulamasını değiştirir⁸³.

Soru-cevap ya da uyarıcı-cevap eşleşmesi biçimi kapitalist kültürde yeniden üretilir. Bir ayın veya ritüelde yer almak, toplu katılımın kalıntılarıdır ve sembolik süreçlerle zayıflatılır.

1.4. SİMGESEL VE SİMGESEL DEĞİŞ-TOKUŞ

Simgesel değişim kavramı, Jean Baudrillard'ın kitle toplumu, medya toplumu üzerine kuramlaştırması çoğu kişi için çok önemlidir ve eleştirisini sunduğu çoğu çelişkili ve kaprisli yolu anlamaya yardımcı olabilir. Temel olarak, sembolik değişim, sosyal ilişkileri ve hiyerarşileri koruyan, düzenleyen bir değişim biçimidir. Diğer değişim biçimleri arasındaki fark, değiştirilen bir nesnenin değerinin, onu değiştirme eylemine değer vermemesidir. Sembolik değiş tokuşlar, değiştirilen iki jeton arasında eşdeğerlik (eşit değer) oluşturmayı amaçlamaz⁸⁴.

Sembolik değişimin en kolay örneği “bir iyilik yapmak” tır. Sıklıkla kurulmuş bir ilişkiye dayanarak, iyilik parasal terimlerle hesaplanmaz, ancak bir ilişkiyi sürdüren bir dizi eylemin parçasıdır. Parasal değişimlere olan fark, bu “iyilikler” için herhangi bir ödeme şeklinin reddedilmesiyle belirgindir.

Baudrillard için sembolik değişimin önemi kapitalist öncesi boyutudur. Sembolik değişim, Max Weber'in Batı kapitalizminin karakteristik özelliği olarak tanımladığı yatırımların ve getirilerin kâr-odaklı hesaplamasını reddeder. Başlık, lineer olan yerine döngüsel bir modele dayanan sözde ilkel kültürlerdeki zaman algısını ifade eder. Yaşam ve ölüm ayrı değildir, ama ortaklaşa var olma biçimleridir. Düzenli, törensel eğlenceler içinde, merhumun yaşayan “canlandırdığı”, onları

⁸³ Fatih Arslan, “Simge ve Değer Yüklemesinin Kıyısında Şiirsel Bir Söylem: Cengiz Aytmatov’un Sembolik Dili ve ‘Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek’”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (5), 2015, s.53-65.

⁸⁴ Arslan, 2015, a.g.e, s.53-65.

şimdiki zamanın bir parçası yapar. Böylece hem yaşayan hem de ölü aynı alanda yaşar⁸⁵.

Ritüelin bu sıra dışı zamanı, günlük hayatın düzenli faaliyetlerinin askıya alındığı, zenginliklerin boşa harcandığı bir dönemdir. Böyle bir ritüelde daha fazla olan atıklar, daha yüksek olanın sosyal durumu grup içinde bulunmaktadır. Bir şeyi sembolik bir eyleme sokmak için israf etme yeteneği, bireyin sosyal durumuna işaret eder ve bir tanıma kaynağıdır. Georges Bataille ve Douglas Kellner kapitalizmi eleştirmenin bir yolu olarak gördüğü bu anti-ekonomik toplum modelini savunmaktadır.

Bataille ve Baudrillard, insan doğası ve kapitalizm arasındaki çelişkiyi savunmaktadır. Baudrillard'ın kar yaratma yerine değeri tahrip eden bu türden olumsuzluk alışverişi kapitalizmin analizine izin verdiği eleştirel bakış açısıdır. Kapitalizmin doğrusal, kar odaklı düşüncesiyle, ölüm kategorisi yaşamın tam tersi olur. Ham doğa, üretimin değeri değildir, çünkü sağladığı kaynak (cevher, kereste, kömür) kendi başına bir bedeli yoktur. Hammaddelerin doğadan kazılmasıyla kapitalizm, aynı zamanda, kendisine özgü olan bir işaret olarak “doğa” da üretir⁸⁶.

Sembolik değişimin ekonomik boyutunun yanı sıra Baudrillard, Simulacra ve Simulasyon adlı makalesinde “simetrik değer olarak radikal bir şekilde reddetme” kavramında dilsel-kültürel bir boyut barındırmaktadır⁸⁷. Üretimin değeri ile anlamın işareti olarak değeri arasındaki belli bir denklemde, Baudrillard, 1960'ların ve 70'lerin Fransız sembollerinde, Barthes'ın semiyolojisini veya işaretlerin ve anlamların yapısını yansıtan tartışmaları ele almıştır. Baudrillard, semiotisyenlerin işaretlerin anlamlarıyla ilgili takıntısını ve matematiksel kesinlik ile anlamın oluşumunu açıklayabilecek bir mekanizma veya teori bulma fikrini reddeder⁸⁸.

Barthes işaretlerin anlam (anlamsal anlam) ve çağrışımları (çağrışımsal anlam) arasında bir ayrımı savunurken, Baudrillard değişimin en güzel ve en büyük çağrışımlardan başka bir şey olmadığını savunmaktadır. Baudrillard, bir işaretin bir anlamını özü olarak tanımlamanın keyfiliğine dikkat çekerken, diğer tüm anlamları

---

⁸⁵ Nicholas Perry, *Hyperreality and Global Culture*, Routledge, Newyork, 2012, s.24-36.

⁸⁶ Jean Baudrillard, *Simülarkrlar ve Simülasyon*, çev. O. Adanır, Doğu-Batı, Ankara, 2003, s.12.

⁸⁷ Jean Baudrillard, Jean Nouvel, *Tekil Nesnelere: Mimari ve Felsefe*, çev. Aziz Ufuk Kılıç, YEM, İstanbul, 2011, s.30-42.

⁸⁸ Jean Baudrillard, *Simgesel Değişim, Tüketim ve Ölüm*. Çev: Oguz Adanır, Bogaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2002, s.10-26.

ikincil birlikler alanına indirgemektedir. Çekirdek bir anlam editörler, akademisyenler ve yayıncılar arasındaki iktidar ilişkilerinin sonucudur. Bir işaretin çekirdek anlamı olarak kesin olan herhangi bir şeyin yanılması, anlamlar üzerinde sürekli olarak müzakere sürecini kapsamaktadır⁸⁹.

İşaretlerin sosyal yaşamı, Baudrillard'a göre anlamların düzeltilmesini imkansız kılan sabit bir kararsızlıkla oluşmaktadır. Bir işaretin sembolik boyutu burada özellikle ilginçtir. Çünkü anlamın değerini inkâr eder. Sembolik eylemde Kelimesel anlam tartışmaya açık bir şekilde açık olan tamamen farklı bir şeye dönüştürülür.

Özetle, sembolik değişim Baudrillard'ın ilk ve orta eserlerini anlamak için çok önemli ve karmaşık bir eleştirel kavramdır. Modernlik, üretim, değer ve kapitalizmin bir teorisini içerir, ki bu da savaş sonrası semiyotiklerin Marksist bir toplum analizi ile özdeş bir harmanından türetilir. Merkezi öneme sahip olan şey, modern öncesi toplumlar ve kapitalizm arasındaki, zamanın döngüsel ve doğrusal modelleri arasındaki, üretim ve tüketim ile her şeyden önce, ortak bir üretim kategorisi (değişim değeri) ve dil olarak değer arasındaki (gerçek veya retorik) ayrımıdır. Baudrillard, bir iktisat teorisini, bir kitle medyasının teorisine Simülakrlar yayılmasının temel tarihsel aktörleri olarak ulaşmak için bir dil teorisi ile bağdaştırmıştır.⁹⁰

---

⁸⁹ Özlem Yumrukuz, “Jean Baudrillard'ın Simülasyon Kuramı Çerçevesinde Survivor Programı”, *TRT Akademi Dergisi*, 1(1), 2016, s.86-111.

⁹⁰ Baudrillard, 2002, a.g.e., s.86-11.

İKİNCİ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'IN POSTMODERNİZM YAKLAŞIMI

2.1. MODERNİZM NEDİR?

Daha önce de incelediğimiz gibi Hiper-gerçeklik, simulacrum kavramıyla yakından ilişkilidir. Postmodernizmde, hiper-gerçeklik, deneyimin teknolojik aracılığının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Gerçeklik, dış referans olmaksızın bir imgeler ve işaretler ağıdır, temsil edilen şey temsilin kendisidir. Jean Baudrillard, sembolik hayalinde Jacques Lacan'ın kavramlarını kullanmıştır. Bunlar güç, üretim, arzu, toplumun kabulü ile başlayan gerçekliktir. Baudrillard, bu gerçeklerin hepsinin simülasyon haline geldiğini, yani işaretler olduğunu savunmuştur⁹¹.

Baudrillard, bir işaretin veya imgenin herhangi bir gerçeklikle hiçbir ilişkisinin olmadığı, ancak “kendi saf simülasyondur” şeklindeki benzetim aşaması olarak hiper gerçekliği sunar. Gerçek, sembolik süreçlerin operasyonel bir etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu demektir ki, teknolojik arabuluculuk Kantçı öznenin üretken rolünü, kavramların ve sezgilerin orijinal sentezinin odağının yanı sıra Marksist işçi, emekle birlikte sermaye üreticisi ve Freud'cu bilinçsiz, baskı ve arzu mekanizmasıdır. Baudrillard'a göre, “işaretler gerçeklere karşı değil, birbirlerine

---

⁹¹ Richard Giulianotti, “The fate of hyperreality: Jean Baudrillard and the sociology of sport”, *In Sport and modern social theorists*, Palgrave Macmillan, London, 2004, s.225-239.

karşı değişiyor”. Bu nedenle üretim artık başka işaretler üreten işaretler anlamına gelmektedir. Hiper-gerçeklik ise, her zaman zaten yeniden üretilendir.⁹².

Baudrillard'ın 1968 Mayıs'ındaki olaylardan aldığı ders, öğrenci hareketinin “artık daha üretken olmadığımız” gerçeğiyle harekete geçmesiydi.”. Bu nedenle iletişim ve değişim sistemi içindeki doğrudan karşıtlığın, sadece sistemin kendisinin mekanizmalarını yeniden ürettiği gerçeğini savunmuştur. Stratejik olarak, sermayenin yalnızca sembolik düzene, yani sembolik düzenin göz ardı edilmeyecek ve görünmez hale getirdiği geri dönüşü olmayan bir doğal işlevi olan bir şeye dönüştürülebilir bir şey getirerek yenilebilir. O, sistemin, ölümün yapay süreçlerin ve “kazaların” sonucu olduğu, şiddetli ölüm ve felaketin büyüleyici görüntüleri ile doğal ölümü simüle eder. Fakat Baudrillard'ın dediği gibi: “Sadece ölüm fonksiyonu programlanamaz ve lokalize edilemez”.ve bununla ölümün, hayatın basit ve geri döndürülemez bir sonucu olarak ölüm anlamına gelir⁹³.

Bu stratejilerin sembolik düzen içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiğinden, bunlar retorik ve sanatın ya da her ikisinin bir melezidir. Ayrıca, sistemin karşı hareket veya eşdeğerliği olmadığı hediye veya fedakârlık olarak işlev görürler. Baudrillard, bu stratejinin önemli bir örneğini, sembolik işaretler ve kodlarla deneyler yaparak, iletişimi bloke ederken iletişim kurmayı öneren ve yazıtları tanınabilir. Postmodernizm” diğer işaretler için değiştirilebilir bir işaret haline geldiği ölçüde, onunla hiçbir ilgisi olmasını istemez⁹⁴.

Modernizmin kökleri on dokuzuncu yüzyılın ortalarında, Fransa'da Charles Baudelaire, Eduard Manet ve Gustave Flaubert ile ortaya çıkmıştır. 1980'lerde, bir düşünce yapısı, eski normların tamamen ortadan kaldırılmasının gerekli olduğunu iddia etmeye başlamıştır⁹⁵.

Yirminci yüzyılda bazı yazarlar, düşünürler, sanatçılar, geleneksel edebiyat, resim ve müzik düzenleme araçlarına ara vermişlerdir. Modernizm genel olarak, geleneksel sanat biçimlerini, mimarlığı hissedenerin faaliyetlerini ve yaratımlarını

---

⁹² Thomas Carmichael, “Postmodernism, symbolicity, and the rhetoric of the hyperreal: Kenneth Burke, Fredric Jameson, and Jean Baudrillard”, *Text and Performance Quarterly*, 11(4), 1991,s.319-324.

⁹³ Thomas Carmichael, a.g.e., s.319-324.

⁹⁴ Neil Levi, & Michael Rothberg (Eds.). *The Holocaust: theoretical readings* (p. 25). New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2003, s.25.

⁹⁵ Levi, & Rothberg, 2003, a.g.e., s.25.

içerir. Modernist edebiyat, 19. yüzyıl geleneklerinin reddedilmesiyle yazar ve okuyucu arasındaki fikir birliği ile karakterize edilmektedir. Modernistler, döneminin geleneklerinden kopmaya çalışmıştır. Kendilerini sanat ve edebiyat tarihinden ayırmak istediler. Ezra Pound, ünlü dictum'unu 'yenileştir' ile modernizmin özünü yakaladı. Bu nedenle, yeni bir şey yaratmak için, yeni yazma biçimleri yaratmaları gerekiyordu. 19. Yüzyılın en büyük peyzaj ressamlarından biri olan Joseph Mallord William Turner, eserlerinin, Fransız imparatorluklarının aksine, önemli tarihsel edebi ya da diğer anlatı temalarını ifade etmesi gerektiğine inanıyordu⁹⁶.

Endüstri devriminin modernizm üzerinde büyük etkisi oldu, çünkü 1830'larda Britanya'da başlayan demiryollarının geliştirilmesinde, buharla çalışan sanayileşme gibi bazı yenilikler oldu. Fizikteki bazı ilerlemeler, mühendislik, aynı zamanda büyük bir başarıydı. Dönemin en önemli düşünürlerinden ikisi, biyoloji uzmanı Charles Darwin (1809-1882), doğal seçim yoluyla türlerin kökeni üzerine yazar ve bir politik bilim adamı olan Karl Marx'ın (1818-1883) da başkentinin yazarıydı. Darwin'in doğal seçim teorisi, dinsel kesinlik ve insanın tekliği fikrini zayıflattı. Marx, temelin var olduğunu ve işçilerin kapitalist sistem içinde özgür olduğunu savunmuştur⁹⁷.

Fütürizm, 1909'da bir başka modernist harekettir. Parison gazetesi Figaro, Filippo Tommaso Marinetti'nin ilk manifestosunu yayınladı. Bir grup ressam, Marx ve Engels'in ünlü "komünist manifestosu" nu modelleyen fütürist manifestoyu (Giacomo Balla, Umberto Boccioni, Carlo Carra, Luigi Russolo ve Gino Servini) birlikte imzaladı. Bu tür manifestolar, izleyicileri kışkırtmak ve toplamak için ileri sürülmüştür. İyilik ya da soyut resimdeki argümanlar, şu anda büyük ölçüde sadece küçük dolaşmaları olan 'küçük dergiler' ile sınırlıydı. İlk on yılın ana akımı, ilerlemeye ve liberal iyimserliğe yönelik eğilimli inançtı. Balla başlangıçta otomobillerin hızını inceledi, böylece yasaları ve temel hız kuvvetlerini keşfetti.

Modernizm, 19. yüzyılda özel ve kamusal ilişkide tersine döndü. Özel binalar dikeyken kamu binaları yatay olarak genişlemiştir. Bu, giderek daha sınırlı bir arazi üzerinde daha fazla özel alana uyacak şekilde yapıldı. Tersine, yirminci yüzyılda,

---

⁹⁶ Timothy J. Reiss, *The Discourse of Modernism*, Cornell University Press, London, 2018, s.1-8.

⁹⁷ Simon Gikandi, *Writing in limbo: Modernism and Caribbean literature*. Cornell University Press, London, 2018, s.23-28.

kamu binaları dikey olarak yönlendirildi ve özel binalar yatay olarak organize edildi⁹⁸.

1914-1918 arasındaki büyük savaşın ve 1917 Rus devriminin gelmesi dünyayı büyük ölçüde değiştirdi. 1914'ten önce, hiç kimsenin bu savaşla savaşmayacağı, çünkü maliyetin çok yüksek olduğu iddia edildi. Ondokuzuncu yüzyılda insan yaşam koşullarını değiştiren yeni yaş makinasının doğuşu, refahın doğasını kökten değiştirdi. İnsanoğlunun sürekli ahlaki ilerleme kaydettiği görüş, anlamsız katliam karşısında saçma gibi görünüyordu. Örneğin, New Yorker dergisi modernizmin etkilediği çalışmaları yayınlamaya başladı. Teknolojinin Batı toplumundaki insanların günlük yaşamına uyarlanması, elektrik ve telefon, otomobiller kullanılıyordu. Onları onarmaya ve onlarla birlikte çalışmaya ihtiyaç duyma ihtiyacı toplumsal değişim yarattı. Örneğin, hissedarlar için ayrılan iletişim hızı aile hayatının bir parçası haline geldi. Aileler, aileler ve çocuklar arasındaki ilişkileri de değiştirdi. 1930'un büyük depresyonu sırasında, Edward Hopper'ın resmi gece geç saatlerde akşam yemeğini yiyen insanları resmediyordu⁹⁹.

Bu sahne Greenwich Kasabasında bir akşam yemeğinden ilham aldı. Marksist komünizm, daha iyi bir toplum yaratma, politik bir demokrasiyi değil ekonomik eşitliği sağlamayı amaçlayan bir ekonomik demokrasiyi benimseyen en cesur girişimdi. Fikir özgürlüğü konusunda evrensel özgürlük vizyonunu sundu. Borsa araçları için ayrılan iletişim hızı, aile hayatının bir parçası haline geldi¹⁰⁰.

Sergilerin, tiyatro, sinema, kitap, binaların hepsi, dünyanın değişmekte olduğu kamuoyuna hizmet etti. Arabalar, telefonlar ve diğer teknolojik gelişmeler hakkında daha fazla endişe veren 'caz yaşı'. Bazıları bu yıkıcı ve çılgın olarak gördüklerinden, bu modernizme hep birlikte karar vermediler. Onlara göre, her türlü kültür ve ahlaksızlığı yok etmek için gelmişti. Yaşam biçimleriyle oynanmıştı, dört tekerleği olan araç, konuşabilen telefona zarar verebilecek bir cihaz olarak görülüyordu¹⁰¹.

---

⁹⁸ Patrick Collier, *Modernism on Fleet Street*. Routledge, England, 2016, s.250-255.

⁹⁹ Gibson Burrell & Robert Cooper, "Modernism, postmodernism and organizational analysis: an introduction", *Sage Journals*, vol.9, 1988, s.149-175.

¹⁰⁰ Sanford Schwartz, *The Matrix of Modernism: Pound, Eliot, and Early Twentieth-Century Thought* (Vol. 548). Princeton University Press, New Jersey, 2014, s.48-49.

¹⁰¹ Schwartz, 2014 a.g.e., s.48-49.

Modernizmin bazı amaçları arasında; geleneği reddetme ve sanatı keşfetme ya da yapma, müziğin eserlerini düzenleme hiyerarşik sistemi, sanatı yeniden tanımlama bulunmaktadır. Diğer modernistler, özellikle de tasarımda yer alanlar, pragmatik olan (teorik değerlendirmelerden ziyade uygulamaya dayalı bir şekilde işleri ele alan) daha fazla görüşe sahipti. Evlerin, mobilyaların, mutfak eşyalarının modern tasarımı, hast çalışmalarına yardımcı oldu. Atlar arabalarla değiştirildi. Modernizm, dünya toplumunun çok ötesine geçti, insan toplumuna yardım eden yeni ileri teknolojilere doğdu ya da yükseldi. Bazı alanlarda modernizmin etkisi, diğerlerinden daha kalıcıydı.¹⁰².

2.2. JEAN BAUDRILLARD'IN İNSAN ANLAYIŞI

Baudrillard, kapitalizmin Marksist eleştirisinin, aksine, nesnenin kullanım değerini yüceltirken fayda ve araçsal rasyonaliteyi değiştirmiştir. O nesnenin değerlendirilmesi için ekonominin iyi bir şekilde kullanılması gerektiğini savunmaktadır¹⁰³.

Marksizm, yalnızca sınırlı bir küçük burjuva eleştirisidir, yaşamın toplumsalın “iyi kullanımı” na yönelik banallaşması için bir adım daha vardır! Bataille, tersine, bütün bu köle diyalektiğini aristokratik bir bakış açısıyla, efendinin ölümü ile mücadele ederek açıklar. Bu, Marksist öncesi ya da sonrası olma perspektifini suçlayabilir. Marksizm yalnızca sermayenin düş kırıklığına uğramış ufkudur. Ondan önce gelen ya da onu takip eden her şey, ondan daha radikaldir¹⁰⁴.

Mayıs 1968’de eski Marksist Jean Baudrillard, Marksizmin ötesinde ve Marksizmin bir eleştirisine yönelmiştir¹⁰⁵. Soyutlama günümüzde haritanın, çiftin, aynanın veya kavramın değil yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Simülasyon artık bir bölge, referans varlık veya madde değildir. Kökeni veya gerçek olmayan bir gerçek modeline göre nesildir: bir hiper gerçektir.

---

¹⁰² Peter Brooker, *Modernism/Postmodernism*, Routledge, Newyork, 2014, s.7.

¹⁰³ Douglas Kellner, *Jean Baudrillard: From Marxism to postmodernism and beyond*. Stanford University Press, 1989, s.29-32.

¹⁰⁴ Kellner, 1989, a.g.e., s.29-32.

¹⁰⁵ Jean Baudrillard, “Requiem for the Media. For a Critique of the Political Economy of the Sign”, çev. St.Louis, Telos Press, <http://web.mit.edu/allanmc/www/baudrillard.theartauction%20.pdf> 1981, s.164-84.

Baudrillard Postmodernist olarak kategorize edilmeyi reddetti ve Postmodern'in kendisinin bir simulacra olduğunu bile öne sürdü. Modernizmin uzun köklerinden ötürü, Baudrillard'a modernist ya da ultra-modernist diyebiliriz, tıpkı modernizmin kuyruğu sonunda kendi kuşağının pek çok yazarının yaptığı gibi yaşamak, her adımı hayali kabul ettiği bir bölgeye götürmeksizin. Aslında yazar, 1986'da Postmodernizmi reddetti, çünkü tüm eski fikirler 1968'de ortadan kaldırıldı, geride bıraktığı yeni ya da uygun bir alternatif bırakmadan sadece bir bit tükenme halini geride bıraktı. Yüzlerce kritik düşünce sona erdi. Siyasi ve cinsel devrimler bitti. Yeni nesil için hiçbir şey kalmadı, sadece postmodernizmin boş boşluğunda “yumuşak canlanmalar” vardı ve Baudrillard'ın “olayların yokluğu” dediği şeyle işler. “Yumuşak feminizm”, “liberal Marksizm”, “yeşil siyaset” ve “zenginleştirilmiş ideolojiler” gibi ayaklanmalar ya da “modern devrimci” ayaklanmalar gibi, Baudrillard'ın 1968 sonrası çabalarının değişmesi gibi birçok yönden dünya Postmodern'i “değişime”, modernizme bağlı bir şeyi kabul etmeyi reddetti¹⁰⁶.

Tabii ki, bu tür reddedişler egemen güçleri, modernizmi destekleyen aynı güçleri, neredeyse tamamen beyaz ve erkek bir fenomeni güçlendirir. Postmodernizmin tipik olarak pasif olan tipik bir örneği, Baudrillard'ın izin verebileceği tek direniş biçiminin, hiçbir şekilde politik bir eylem olmayacağı görülecektir.¹⁰⁷

Baudrillard'ın ana noktası, sonsuz gözlük üreten kitlesel ve tüm güçlü medya tarafından desteklenen mevcut hiper-gözlük sistemidir¹⁰⁸. Yazar için “kitle iletişim araçları”, filmde, baskıda ve benzeri zamanlarında tanımlanan bir varlıktı. Bu, anlam ve her türlü ümit umudunu spekülere yönlendirdi. Baudrillard bu etkiyi, gerçek dışı ya da gerçekliğin temelini tersine çevirmek için bir metafor kullanarak açıklamaya çalışmıştır¹⁰⁹.

Gerçek, matrislerden, bellek bankalarından ve komuta modellerinden minyatür birimlerden üretilir ve bunlarla birlikte belirsiz sayıda tekrarlanabilir. Artık, rasyonel olmak zorunda değil, çünkü artık, bazı ideal ya da negatif örneklere karşı

¹⁰⁶ Richard J. Lane, *Jean Baudrillard*, British Library, England, 2008, s.170.

¹⁰⁷ William Pawlett, *Jean Baudrillard: Against Banality*. Routledge, Newyork, 2007, s.20-24.

¹⁰⁸ Paul Hegarty, *Jean Baudrillard: Live Theory*. A&C Black, 2004, https://books.google.com.tr/books?id=6KbPeOCwuZQC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_g_e_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

¹⁰⁹ Jean Baudrillard, “Beyond use value”, *Consumption: Critical Concepts in the Social Sciences*, 1981, s.169-179.

ölçülemiyor. Operasyondan başka bir şey değil. Aslında, artık bir hayali tarafından kuşatılmadığı için artık gerçek değildir¹¹⁰.

Baudrillard, “Simüle” kelimesine dayanarak ortaya çıkan Simulacra'nın önemini vurguluyor. “Bir insanın sahip olduğu şeylere sahip olmamak için hissizleştirmek” diyordu. Simülasyon, gerçek ve yanlış ile gerçek ve hayali arasındaki farkı tehdit eder ve artık herhangi bir referans noktası yoktur, sadece boşaltılmış işaretler. Bazı mahallelerde, görüntü veya görüntü kontrol etmek isteyen kurumlarda simulacra veya simülasyonlar her zaman korkulmuştur. Bugün bile, Müslüman inancı Muhammed gibi bazı görüntüleri yasaklamaktadır. Yahudi inancının uzun zamandır “zalim imgeler” üzerinde yasakları vardır¹¹¹.

Büyük ölçüde Yahudi kökenli olan Hıristiyanlık, bilinçli bir ikonoklazma kampanyası ya da imha edici imgeleri simgeleyen dini ikonlar yaratma girişimlerine karşı da tepki gösterdi. Baudrillard, bu örneği simulacra tehlikelerinden veya kutsal figürlerin simüle edilmiş görüntülerinden, gerçek ve hayal gücüne yönelik tehdidin ilginç bir örneğini buldu. Hıristiyan liderler, inançlı cemaatin, dini bir kavrayış ya da inanca değil, bir üs imajına bağlanacağından korkuyorlardı. Baudrillard, ilk Hıristiyanlara göre, resmin ölümcül bir kapasiteye sahip olduğunu ve ikonoklastların imgeleri (asıl figürlerin) imha ettiklerini, imgelerin “asıl” ya da “gerçek” in yerini aldığını söyledi¹¹².

Görüntülerin küçümsemek ve inkâr etmekle suçlanan ikonoklastların gerçekte, simgeleşmiş olanların aksine, onlara sadece yansımaları gören ve tek bir noktada Tanrı'yı yüceltmek için hoşnut olan, gerçek değerine sahip olanların olduğu görülebilir. Ama aynı zamanda, konuşmacıların, en modern ve maceracı akıllara sahip oldukları da söylenebilir; çünkü, Tanrı'nın görüntülerin aynalarında ortaya çıkması fikrinin altında, onun ölümünü ve onun temsillerinin görünüşünde ortadan kaybolmasını kabul etmişlerdir¹¹³.

Simülâklar, daha sonra, her zaman işaret ile şey (gerçek) arasında bir eşitliği varsayan temsile karşıdır. Simulacra, temsilin tersidir ve aslında, işaretin “ölümü”

---

¹¹⁰ William Pietz, “Fetishism and materialism: The limits of theory in Marx. Fetishism as cultural discourse”, *Cornell University Press*, Ithaca, N.Y., 1993, s.119-151.

¹¹¹ Jean Baudrillard, *A Troca Simbólica e a Morte*, Edições Loyola, Vol. 8, Barcelona,1996, s.45.

¹¹² Jean Baudrillard, *Simulâklar ve Simülasyon*. Çev., Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.20.

¹¹³ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.20.

dür. Baudrillard, görüntünün “1” olarak ilerlediği aşamaları kurdu. 2. temel gerçekliğin maskesi veya saptırılması, 3. Maske ve gerçekliğin yokluğu, ve son olarak 4. herhangi bir gerçeklikle hiçbir ilişkisinin olmamasıdır¹¹⁴.

Baudrillard, Disneyland'ı tüm simülasyon emirlerinin en kayda değer modeli olarak gördü. Disneyland, ideolojinin üçüncü dereceden simülasyonu örttüğü derin bir dondurulmuş çocukluk dünyasıdır; hiçbir kökene sahip olmayan ve gerçeğin artık gerçek ya da belki de gerçek hiçbir zaman varolmadığı ve sadece nostalji olduğu gerçeğini gizleyen bir simülasyonun simülasyonudur. Baudrillard'ın “Disneyland Hayali” olarak adlandırdığı şey ne doğru ne de yanlıştır¹¹⁵.

Disney “hayalperestleri” tarafından yaratılan hayal edilen bir Amerika fikri, ziyaretçiyi zamanın tüm anlamını yitirdiği ve geçmiş, şimdiki zaman ve geleceğe katlandığı güvenli bir yerde sarar¹¹⁶.

Suçlulardan bahseden Baudrillard, Amerikan devlet başkanı Richard Nixon'un siyasi kariyerine son veren skandal olan Watergate'e geçti. Baudrillard'ın bakış açısına göre, bir suçlu tarafından el konan ve suç faaliyetlerinin kümeleri tarafından yüklenen bu olay, bir simulacra idi. Sistem, sistemin kendisini korumak için diğerlerini tasfiye etmeyi amaçlayan bir “skandal” yaratmış, vatandaşların gerçekte ne olduğunu göremediği ve bireyin şu anda görmediği yolun (görünmeyen) gerçekliğini maskeleymektedir. Watergate, öne sürdüğü diğer politik örnekler gibi, iktidar hakkındaydı¹¹⁷.

Kitle iletişim araçları, bilginin baskısı, sosyalın karşı konulmaz bir yıkımını izler. Böylelikle, bilgi, yeniliği fazla vermemekte, aksine tam bir entropiye adanmış bir tür devlette toplumsal anlamayı yitirmekte ve çözmektedir. Dolayısıyla medya, sosyalleşmenin değil, tam tersinin üreticisidir¹¹⁸. Sonuç, bir çöküş, içe doğru bir çöküştür. Anlam nötrleştirildiğinde ve yerinden edildiğinde, toplum da patlama noktasına ulaşır¹¹⁹.

---

¹¹⁴ Baudrillard, 2003, a.g.e., 20-22.

¹¹⁵ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.20-22.

¹¹⁶ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.20-22.

¹¹⁷ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.20-22.

¹¹⁸ Stjepan Mestrovic, *Anthony Giddens: the last modernist*. Routledge, 2005, s.250-255.

¹¹⁹ Leonard Wilcox, Baudrillard, DeLillo's” White Noise,” and the End of Heroic Narrative. *Contemporary Literature*, 32(3), 1991, s.346-365.

Modernizm, kültürel eğilimler ve değişimlerle birlikte, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Batı toplumundaki geniş çaplı ve geniş kapsamlı dönüşümlerden doğan felsefi bir harekettir . Modernizmi şekillendiren faktörler arasında modern sanayi toplumlarının gelişmesi ve kentlerin hızlı büyümesi, ardından I. Dünya Savaşı'nın dehşeti oluştu. Modernizm ayrıca Aydınlanma düşüncesinin kesinliğini reddetti ve birçok modernist dini inancı reddetti¹²⁰.

Modernizm, genel olarak, geleneksel sanat, mimarlık, edebiyat, dinsel inanç, felsefe, sosyal örgütlenme ve gündelik hayatın aktivitelerini yeni ekonomik, sosyal ve politik çevrede modası geçmiş olanların faaliyetlerini ve yaratımlarını içerir. Gelişmekte olan tamamen endüstrileşmiş bir dünyanın, şair Ezra Pound'un 1934'te "Yeni Yap!" hareketin, geçmişin artık eskimiş kültürü olarak gördüklerine yönelik yaklaşımının mihenk taşıydı.

Modernizm, burada estetik modernizmle sınırlı (aynı zamanda modernite), sanat, mimarlık, fotoğraf, müzik, edebiyat ve 1914'ten önceki 30 yıl içinde ortaya çıkan uygulamalı sanatlarda bir dizi radikal hareketi anlatıyor . Modernizm, felsefi öncülere sahip. On sekizinci Yüzyıl Aydınlanmasına kadar uzanmakla birlikte, 19. yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında Batı toplumundaki değişimlere dayanmaktadır¹²¹.

Modernizm, daha önceki estetik kuralların eski haline geldiğine inanarak, on dokuzuncu yüzyıl akademik ve tarihselci geleneklerine karşı ayaklanan sanatçıların eserlerini kapsar. Sanatta Kübizm, müzikte Atonalite ve şiirdeki sembolizm gibi modernist hareketler, doğrudan ve dolaylı olarak ortaya çıkan tam gelişmiş sanayileşmiş dünyanın yeni ekonomik, sosyal ve politik yönlerini araştırdı.

Modernizmin kayda değer bir özelliği, bir form, şiir, bina, vb. oluşturmada kullanılan süreçlere ve malzemelere dikkat çeken tekniklerin kullanımıyla birlikte sıklıkla form ile deneylere yol açan özbilinçtir. Modernizm açıkça ideolojiyi

---

¹²⁰ Wayne Morrison, *Theoretical Criminology From Modernity to Post-modernism*, Routledge-Cavendish, 2014, s.500-510.

¹²¹ Daniela Caselli, *Improper Modernism: Djuna Barnes's Bewildering Corpus*. Routledge, England, 2016, s.300-304.

reddetmiştir. Gerçekçilik ve geçmişin eserlerinden esinlenme, birleşme, yeniden yazım, tekrarlama, revizyon ve parodinin kullanılmasıyla yararlanır¹²².

Bazı yorumcular, modernizmi, pratik deney, bilimsel bilgi veya teknoloji yardımıyla çevrelerini yaratmak, iyileştirmek ve yeniden şekillendirmek için insanoğlunun gücünü onaylayan, sosyal olarak ilerici bir düşünce eğilimi olarak tanımlar. Bu perspektiften, Modernizm, ticaretin felsefesine kadar, varoluşun her yönünün yeniden incelenmesini, “geri tutuşma” ilerlemesini bulmayı ve onu aynı sonuca ulaşmanın yeni yollarıyla değiştirmeyi hedeflemiştir. Diğerleri modernizme estetik bir iç gözlem olarak odaklanır. Bu, Birinci Dünya Savaşı'nda teknolojinin kullanılmasına yönelik özel tepkilerin ve Friedrich Nietzsche (1844-1900) dönemine kadar uzanan çeşitli düşünürlerin ve sanatçıların çalışmalarının teknolojik ve nihilist yönlerini dikkate almayı kolaylaştırır. Pek çok modernist, geleneği reddederek, sanat yapmada kökten yeni yollar bulabileceğine inanıyordu. Arnold Schoenberg, geleneksel tonal uyumu reddederek, en az bir buçuk yıldır müzik yapımını yönlendiren müziğin çalışmalarını düzenleyen hiyerarşik bir sisteme ve belki de daha uzun bir süreye dayanan, tamamen yeni bir ses düzenlediğine inanıyordu¹²³.

Empresyonistlerden örneklerin yanı sıra Paul Cézanne ve Edvard Munch'tan örnekler alan soyut sanatçılar, renk ve biçimin, doğal dünyanın tasviri değil, sanatın temel özelliklerini oluşturduğu varsayımıyla başladı . Wassily Kandinsky, Piet Mondrian ve Kazimir Malevich, sanatın saf renk düzenlemesi olarak yeniden tanımlanmasına inanıyordu. Görsel sanatın temsilî işlevinin çoğunu eski haline getirmiş olan fotoğrafçılığın kullanımı, Modernizmin bu yönünü kuvvetli bir şekilde etkilemiştir.

Diğer modernistler, özellikle tasarımda yer alanlar daha pragmatik görüşlere sahipti. Modernist mimarlar ve tasarımcılar, yeni teknolojinin eski yapı tarzlarını modası geçmiş olduğuna inandılar . Le Corbusier, binaların seyahat etmeleri için

---

¹²² David Ley, Modernism, postmodernism and the struggle for place. *The Power of Place (RLE Social & Cultural Geography): Bringing Together Geographical and Sociological Imaginations*, 2014, s.230-238.

¹²³ Walter L. Adamson, “Modernism and fascism: the politics of culture in Italy, 1903–1922”, In *Fascism*, Routledge, 2017, s.3-34.

makineler olarak gördüğü otomobillere benzer şekilde “yaşamak için makineler “ olarak işlev görmesi gerektiğini düşünüyordu¹²⁴.

Evlerin ve mobilyaların modernist tasarımı, tipik olarak, formun sadeliği ve açıklığı, açık plan iç mekanlar ve dağınıklığın yokluğunu vurguladı. Modernizm, ondokuzuncu yüzyıl kamu ve özel ilişkilerini tersine çevirdi: 19. yüzyılda, kamu binaları çeşitli teknik nedenlerden dolayı yatay olarak genişlemişti ve özel binalar, daha fazla ve daha sınırlı arazi üzerinde daha fazla özel alan sağlamak için dikeyliği vurguladı¹²⁵.

Diğer sanatlarda, bu tür pragmatik düşünceler daha az önemliydi. Edebiyat ve görsel sanatta, bazı modernistler, sanatlarını daha canlı hale getirmek için ya da izleyicileri kendi önyargılarını sorgulama zahmetine girmeye zorlamak için beklentilere karşı çıkmaya çalıştılar. Modernizmin bu yönü, 19. yüzyılın sonlarında Avrupa ve Kuzey Amerika'da gelişen tüketici kültürüne sıklıkla bir tepki olarak görülüyordu. Çoğu üretici tercihlere ve önyargılara hitap ederek pazarlanabilir ürünler üretmeye çalışırken, Yüksek Modernistler geleneksel düşünceyi zayıflatmak için bu tür tüketici tutumlarını reddettiler.

Toplumsal değişim, bir toplumun toplumsal düzeninde bir değişime işaret eder. Toplumsal ilerleyiş ya da sosyo kültürel evrim kavramı, toplumun diyalektik ya da evrimsel yollarla ilerlediği felsefi fikrine atıfta bulunabilir. Sosyo-ekonomik yapıdaki paradigmatik bir değişime, örneğin feodalizmden uzaklaşmaya ve kapitalizme doğru bir değişim anlamına gelebilir. Buna göre, Marksizm'de sunulan Sosyalist devrim gibi toplumsal devrime veya Kadınların oy hakkı veya Medeni haklar hareketi gibi diğer toplumsal hareketlere de atıfta bulunabilir. Sosyal değişim kültürel, dini, ekonomik, bilimsel ya da teknolojik güçler tarafından yönlendirilebilir. Daha genel olarak, sosyal değişim doğadaki değişimleri, sosyal kurumları, sosyal davranışları veya sosyal ilişkileri içerebilir¹²⁶.

Eğitimin bir aktör veya sosyal değişim aracı ve sosyal gelişim aracı olarak rolü bugün yaygın olarak kabul edilmektedir. Mevcut sosyal sistem veya sosyal

---

¹²⁴ Mark Steven, *Red Modernism: American Poetry and the Spirit of Communism*, JHU Press, 2017, s.5-12.

¹²⁵ Steven, 2017, a.g.e., s.5-12.

¹²⁶ Hugh J Silverman, *Postmodernism: Philosophy and the Arts*. Routledge, Newyork, 2017, s.300-312.

kurumlar ağı mevcut insani ihtiyaçları karşılayamadığında ve yeni materyaller insan ihtiyaçlarını karşılamada daha iyi yollarını önerdiğinde. Eğitim, insanın bakış açısına ve tutumuna bir değişiklik getirerek toplumsal değişimleri başlatabilir. Sosyal ilişkiler modelinde bir değişiklik meydana getirebilir ve böylece sosyal değişimlere neden olabilir. Daha önceki eğitim kurumları ve öğretmenler, öğrencilere belirli bir yaşam biçimi gösterdiler ve eğitim, toplumsal değişimin bir aracından ziyade bir toplumsal kontrol aracıydı. Modern eğitim kurumları, öğrencilere bir yaşam biçimi aktarmaya fazla önem vermez. Geleneksel eğitim, herhangi bir değişiklik ile işaretlenmemiş, değişmeyen bir durağan topluma yöneliktir. Ancak bugün eğitim bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Eğitim din ile ilişkilidir¹²⁷.

Eğitim, belirli becerileri öğretmeyi ve öğrenmeyi ve aynı zamanda daha az somut ancak daha derin bir şeyi öğrenmeyi kapsar: bilginin iyi bir yargı ve bilgelik kazandırılması. Durkheim, eğitimi genç neslin sosyalleşmesi olarak görmektedir. Çocuk, kendiliğinden ulaşamayacağı görme, hissetme ve hareket etme biçimlerini empoze etmek için sürekli bir çabadır. Eğitim, kültürün nesilden nesile aktarılmasının temel amaçlarından biri olarak var. Kültür büyüyen bir bütündür. Kültürün devamlılığında bir kırılma olmaz. Kültürel unsurlar aile, okul ve diğer dernekler gibi ajanlardan geçer.

Bütün toplumlar kendi kültürleri boyunca kendilerini korurlar. Kültür burada öğrenilmesi gereken bir dizi inanç, beceri, sanat, edebiyat, felsefe, din, müzik vb. Bu sosyal miras sosyal kuruluşlar aracılığıyla iletilmelidir. Eğitim, tüm toplumlarda kültürel aktarım işlevine sahiptir. Bir okulun müfredatı, müfredat dışı etkinlikleri ve öğrenciler ile öğretmenler arasındaki gayri resmi ilişkiler sosyal beceri ve değerleri ifade eder. Okul, çeşitli faaliyetler aracılığıyla işbirliği, takım ruhu, itaat, disiplin vb. değerler içermektedir. Eğitim, toplumun farklı kesimlerini birleştiren değerleri ileterek toplumda bütüncü bir güç görevi görür. Okul, çocuklara, daha sonra toplumun kültürüne entegre olmalarına yardımcı olan becerileri öğretir. Resmi veya gayri resmi örüntüsünde eğitim, bu rolü uzun zamandan beri sürdürmektedir. Eğitim bu açıdan da süreç olarak ele alınabilir¹²⁸.

---

¹²⁷ Matthew Holt, "Baudrillard and the Bauhaus: The Political Economy of Design", *Design Issues*, 2016, 32 (3), s.55-66.

¹²⁸ Mehmet Anık, "Aykırı Bir Düşünür Olarak J. Baudrillard ve Gösteriş Amaçlı Tüketim", *Journal of International Social Research*, 9(47), 2016, s.441-453.

2.3. JEAN BAUDRİLLARD'DA POSTMODERN TUTUM

Modern felsefe ve bilim, görünüş dünyasının hem altta yatan bir gerçeği ortaya koyan hem de gizleyen bir yanılsama olduğu fikrine dayanmaktadır. Pek çok örnekte, bu düşünce aynı zamanda, evrensel bir akıl tarafından ortaya konan kurguların bir oyunu olarak görülen bazı Doğu felsefelerinde olduğu gibi, mistik düşünce sistemlerine de bağlanmıştır.

Günümüzde, bu düşünce çoğu düşünce alanında baskın unsurdur. Sosyal bilimlerde, örneğin, psikanaliz bilinçli fikirlerimizi gerçek korkularımızı ve arzularımızı gizleyen gizlemeler olarak görür. Çağdaş rol teorisini ve sosyal etkileşim çalışmasını şekillendirmeye yardımcı olan sosyolog Erving Goffman, daha da ileriye gitti ve özü, kişisel bir kimlik için oynadığımız rolü yanlış anladığımız bir yanılsama olarak gördü. Diğer sosyologlar ve toplumsal eleştirmenler ahlaki sistemleri, 1960'lı yıllardan itibaren, meşhur bir kitap (en azından akademide ünlü) unvanıyla ifade edilen, objektif gerçekler gibi görünen toplumsal yapılar, kurgular olarak tanımlarlar¹²⁹.

Doğa bilimlerinde, fizik dünyanın bir maddesini bir tür serap olarak görüyor ve doğanın Newton'un gündelik varoluş dünyasında sahip olduğu özelliklerin çoğunu yitirdiği mikroskobik ve makroskopik alemleri anlatıyor. Yaşam bilimleri, kendi bölümleri için, görünüşte basit bitki ve hayvan dünyasını, gündelik bakış açımızdan gizlenen karmaşık bir hücre ve kimyasal etkileşim sistemi olarak görüyorlar. Aslında, bu felsefeler ve disiplinler, maddenin, yaşamın, toplumun, kültürel yaratımların ve aklın, göründükleri gibi olmadığını iddia ederler. Bu felsefelerin tarif ettiği sahte görünümler üç kategoriden birine girmektedir. İlk olarak, sınırlı duyularımız ve bilgimiz nedeniyle bizi kandıran doğanın yanlış görünüşleri vardır. İkincisi, zihnin kendi kendini kandırması, baskı veya savunma biçimleri olarak tanımlanan bilinçdışı örtüşmeler vardır. Üçüncüsü, politikacılar ve sanatçıların ürettiği gibi, kasıtlı olarak manipüle edilmiş görünümlerin ve doğrudan yalanların, ve

---

¹²⁹Harun Kırılmaz & Fatma Ayparçası, "Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları", *İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi*, 3(8), 2016, s.32-58.

aldatıcı simülasyonların yaratıcıları (aynı zamanda eğlendirmeyi amaçlayan daha iyi huylu simülasyonların yaratıcıları) tarafından yapılan örtüler vardır¹³⁰.

Toplu olarak, bu görüşler genellikle modernizm olarak adlandırılan şeyi oluşturur: dünyayı tanıyabileceğimiz inancı; Bilgimizi, şeylerin nasıl eleştirileceğini ve analiz edildiğini kullanabiliriz ve sonuç olarak daha iyi bir dünya yaratabiliriz. Modernizm için, bilgi iktidarı emer ve bilgi akıl tarafından yönlendirildiğinde, bize daha insancıl bir dünya yaratma gücünü verebilir. Fiziksel ve sosyal bilimler, Marksizm, liberalizm ve çoğu psikoterapi bu temelde modernist yaklaşıma dayanır¹³¹.

Ancak günümüzde, modernizmin fikirlerine, dünyadaki pek çok ögeyi açıkça aldatıcı görünüşler olarak değil, simülasyon olarak tanımlayan bir dizi kuramın giderek artan önemi ile birlikte, yeni bir postmodern büküm verildi. Bu teoriler genellikle bir ya da daha fazla sayıda temel elemente sahiptir. Kurgu olarak benliği, toplumu veya gerçekliği tarif eder ve holografi, bilgisayar oyunları ve sanal gerçekler gibi yüksek teknolojili simülasyonları, bunları tanımlamak için bir model veya metafor olarak kullanırlar¹³².

Bu postmodernizm teorilerinden bazıları, hayatın bir kurgu olduğunu ya da kurgunun tek bildiğimiz bir şey olduğunu düşündüğümüz, dramada kendimize katılmamız ve bir oyun yaşamı yaşamamız gerektiğini ileri sürerek ek bir adım atıyor. Aslında, fantezilerin harekete geçmesi için hayatı bir sembolik arena olarak ele almamızı öneriyorlar. Bu postmodern felsefeleri bulabildiğimiz yerlerden biri, fiziksel gerçekliğin bir simülasyon gibi görünen bir şey olarak tanımlandığı spekülatif fiziktir. İngiliz fizikçi David Bohm'un çalışmasında, bir kitabın tanımladığı gibi, "beynin holografik bir evreni yorumlayan bir hologram olduğunu" içeren bir teorinin kurucusu olarak görülebilir. Bohm'un felsefesine atıfta bulunan kitap şöyle diyor: "Eğer gerçekliğin doğası holografik ise ve beyin holografik olarak işliyorsa, o zaman dünya, Doğu dinlerinin söylediği gibi, maya dinleri, sihirli bir şov

---

¹³⁰ Christopher Andrew Hartwell, "Baudrillard Goes to Kyiv: Institutional Simulacra in Transition", *Journal of Economic and Social Thought*, 2(2), 2015, s.92-105.

¹³¹ Seyed Javad Habibi, & Sara Soleimani Karbalaei, "Transition from Modernist to Postmodernist: A Survey of Ian McEwan's later Fiction", *MCSLL*, 1(2), 2016, s.73-76.

¹³² Tawfiq Yousef, "Modernism, Postmodernism, and Metamodernism: A Critique", *International Journal*, 5(1), 2017, s.33-43.

gibi, onun somutluğu bir yanılsamadır. Normalde gördüklerimiz film izlemek gibidir¹³³.

Postmodern fikirlerin bir başka varyasyonu, fiziksel dünyanın çokça hareket ettiği bir evreni tasvir etmek için, fiziğin ve bilgisayar animasyonunun ve özel efektlerin teknolojilerinin anlayışlarını ve spekülasyonlarını kullanan televizyon ve filmlerdeki tüm bilim kurgularında bulunabilir sanal gerçeklik gibi¹³⁴.

Postmodernizmdeki post-yapısalcılığın yüksek teknoloji hâlelerinin bir kısmı için, elektronik görüntüler ve simülasyonlar, metni dikkatin odak noktası olarak değiştirir. Bu fikirlerin özellikle dikkate değer bir versiyonu, çağdaş toplumun artık tüm simülasyonu olduğunu iddia eden postmodern Jean Baudrillard'ın felsefesidir, ancak postmodernizmin diğer bazı filozoflarının aksine, bu özellikle çekici buldukları bir durum değildir. Televizyon ve Disney Dünyası gibi Amerikan kreasyonlarında örneklenen bu toplumun simülasyonları artık hiçbir şeyi temsil etmeyen temsillerdir. Bunlar kendiliğinden gelişen bir imgeler dünyası, altta yatan gerçekliği olmayan sonsuz bir yüzeydir.

Postmodernizm, 20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmaya başladı, ancak kökleri modernizme gömüldü. Tamamen anlamak için, modernizmin özünü bulmak daha iyidir. Modern sanayi toplumlarına karşı tepki gösterme, insanların şehirlerde yaşama eğilimleri, Birinci Dünya Savaşı ve Aydınlanma'nın pozitivist eğilimlerini engellemek, modernizmin oluşumunda en önemli faktörlerdir¹³⁵.

Baudrillard canlılıkla gerçekçiliğe karşı savaşır ve yaşamın modern yönlerine daha fazla önem verir ve gelenekleri reddeder. Eysteinson'un tartıştığı gibi, “modernizm işlevsel olarak modern olmayan, yani geleneğin diyalektik bir karşıtlığını işaret eder”. Modernite, akıl ve bilgiyi vurguluyorken, bireyciliğe dikkat etmekten çok uzaktır. Sanayi devrimi, insanları daha homojen bir pazara sahip olmaları için davranma eğilimine sahipti. Tüm değerlerin modernist olarak yeniden değerlendirilmesi, sürü ahlakının ideolojisi ile ayrılmış olan ve dünyayı yorumlamak için yeni bir yol bulmaya çalışan Nietzsche'nin öncülüğünü yaptı. Nietzsche'nin, tıpkı

---

¹³³ Engin Ümer, Adorno, Debord ve Baudrillard'da Kültür ve Sanat, *STD*, 2016, s.10-18.

¹³⁴ Douglas Low, *Marx, Baudrillard, and Merleau-Ponty on Alienation. In In Defense of Phenomenology*, Routledge, Newyork, 2017, s.147-180.

¹³⁵ Mustafa Tekin, “Postmodernizmin “Din” Sorunu”, *Milel ve Nihal inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi*, 12(2), 2015, s.7-24.

Marx ve Freud'un devrimci düşüncelerinin yanı sıra, bilimin sadece bir tanımlayıcı olarak görülmesi gibi yeni kavramları, modernist ideolojiyi oluşturmuştur¹³⁶.

Modernizm yirminci yüzyılın ortasında gücünü kaybetmeye başladı ve geleneğin kendisine dönüştü. Charles Jencks kitabında, Postmodern Mimarların Dili 1975'te bu ifadeyi yaygınlaştırdı. Bu terim 90'lı yıllarda yeni dünyanın sanat ve kültürel ve hatta politik statüsünü geliştirmek için kullanıldı. Burada “post” öneki zorunlu olarak demek değildir, postmodernizm sadece modernizmden sonra kabul edilemez. Postmodernizm modernizmi aynı yönde ilerletmektedir. Ancak postmodernizm, tarihin ilerlemesine doğru bir sonraki adım olarak düşünülemez çünkü temelleri modern olarak düşündüğümüzden tamamen farklıdır. “Post” un ikinci anlamı, daha önce gelenlerden bir kırılma veya kopma olarak düşünülebilir. Bu tanıma göre postmodernizm, insanın ihtiyaçlarını karşılamak için kalkınma ya da araçlarla ilgilenmez. Her türlü eleştiriye karşı sıfır toleransa sahip boş ve amaçsız bir atmosferde nefes alır. Üçüncü tanım, postmodernizmin tarihsel olmayan bir okumasını içerir. Bununla, postmodernizm hala modernizm projesinde hareket eder. Lyotard'ın belirttiği gibi “postmodernizm kuşkusuz modernizmin bir parçasıdır. Bir sanat eseri ancak ilk önce postmodern hale geldiğinde modern olabilir. Doğru olarak anlaşılırsa, postmodernizm modernizmin sonunda değildir... modernizmin yeniden doğuşudur. Postmodernizm, dünyayı yeni bir âleme sürüklemiştir. Asıl önemli faktör, her iki ideolojinin konuya bakma şeklidir¹³⁷.

‘Postmodern Durum’ isimli çalışmasıyla postmodernizmi detaylı bir şekilde anlatan Lyotard, ‘Le Differend’ (çatışma) adlı çalışmasıyla fikirlerini çok daha geniş bir şekilde açıklayarak bu eserinin en iyi eseri olduğunu söylemiştir. Nietzsche'nin ‘güç istenci’ ve us eleştirisi, Habermas'ın ‘öznellik’ gibi kavramlarının modernizmin içinde olduğunu üstelik bu kavramları postmodernizmin de onayladığını söyleyen Lyotard postmodernizmin modernizmin bir devamı olduğunu söylemiştir.¹³⁸

---

¹³⁶ I. Bakir Kanli, & Melis Bilgiç, “Modernizm Eleştirilerinin” Yok-Yer” Bağlamında Sinema Mekânı Kurgusunda Analizi/An Analysis of Criticisms of Modernism in the Context of” Non-Place” Through Cinema-Space Fiction”, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 2016, s.117.

¹³⁷ Lo Lai, C. C. “The spectacle of “East Meets West”: Postmodernist shopping mall Telford Plaza in Hong Kong”, *Culture In Focus: An International EJournal Of Educational, Literary And Cultural Studies*, 2018, s.1-13.

¹³⁸ Hasan Yıldız, “Postmodernizm Nedir?”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:13, 2005, s.9.

Postmodernizmin en önemli yönlerinden biri çoğulcudur. Gerçekler sorunlu olduğu ve meta anlatılar gibi uzun zamandır devam eden referans noktalarının postmodernizmde artık geçerli olmadığı için, doğruya yönelik tutumların çokluğu kabul edilebilirdir. Postmodernizm içselleştirmenin içkin kavramı, belirsizlik ve parçalanmaya daha fazla vurgu yapmaktadır. Modernizmde ise, bu belirsizliklerin ve şüphe bulutlarının altında, sağlam bir bütünlük ve düzen sistemi vardı.

Baudrillard ve postmodernizm arasındaki ortak zemin “imaj” kavramıdır. Görüntünün sosyal etkisi yadsınamaz ve her gün internet, televizyon ve farklı medya aracılığıyla simüle edilmiş görüntüleri tüketiyoruz. Bu görüntüler, bizi gerçek imgemizden ayıran ve bize yenilerini veren güç araçlarıdır. Kapitalist dünyada, imaj, tüketim malları olarak düşünülebilir. Baudrillard, bu konseptle, Modernizmin sonunu cesurca çağrıştırdığı ve nesnelerin işaret değerine işaret ettiği “Üretim Aynası” adlı kitabında yer alır ve görüntülerin, ürünün kendisinden eşit ya da bazen daha fazla değere sahip olduğunu, dolayısıyla, görüntülerin işini ifade ettiğini belirtir¹³⁹.

Postmodernist dünyada, herhangi bir gerçekçi olay bir oyuna veya simüle edilmiş bir görüntüye dönüşür. Golf Savaşında Baudrillard, Yer Almadı ki, savaş kurallarının, geçmiş savaş deneyimlerinden tamamen farklı bir şekilde değiştiği gerçeğine işaret etti. Medya kanallarında sadece TV ekranlarına ve görüntülere indirgeniyorlar. “Her şey bu nedenle sanal olarak aktarılıyor ve biz gerçek bir kıyametden çok daha tehlikeli olan bir sanal kıyamet, bir hegemonya ile karşılaşıyoruz”¹⁴⁰.

Baudrillard aynı zamanda sosyal dokudaki imgeleri simüle etme kavramını ele alır ve postmodern dönemde politik hiyerarşinin artık esas mesele olmadığını, hegemonya'nın kültürel ve toplumsal nüfuzla başladığını ve Strathern'in bu kültürel istiladan bahsettiğine dikkat çeker. Postmodernizmin küresel hareketine gömülmüş daha geniş sosyal, ekonomik ve politik değerler ile çevrelenmiştir. Baudrillard simülasyonların hiçbir dışsal gerçekliğe göre tasarlanmadığını ifade eder. Bu köksüz,

---

¹³⁹ Arthur W Frank, *Twin Nightmares of the Medical Simulacrum: Jean Baudrillard and David Cronenberg. In Jean Baudrillard*, Palgrave Macmillan UK, 1992, s.82-97.

¹⁴⁰ Leonard Wilcox, “Baudrillard, DeLillo's” White Noise,” and the End of Heroic Narrative”, *Contemporary Literature*, 32(3), 1991, s.346-365.

referanssız, ulaşılamaz simülasyonlar bize yeni kimlikler kazandırır ve emperyalist ya da kapitalist hedefler gibi belirli amaçlar için tasarlanmıştır¹⁴¹.

Eğer modernizm rasyonel dünyadan uzak tutulursa, postmodernizm buna karşı tam bir savaş başlatır. Postmodern, Batılı aydınlanma projelerinin çıkmazlarla karşı karşıya kaldığı bir devlettir. Baudrillard, kapitalizmin Batı dünyasında saf bir akılcılığın ürünü olduğuna inanıyor ve cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim sistemi gibi birçok farklı konuyu, Nesneleri Sistemler adlı kitabında kontrol ediyordu. Baudrillard, postmodern'deki Marksist inançlarını haklı çıkarmaya çalıştı.

Baudrillard Bununla birlikte, 1973'te Marksizmi yaymak için dev bir adım attı ve bu ideolojinin postmodern dönemde yeni toplumsal gelişmeyi açıklayamayacağını ve kapitalist toplumda üretim ve tüketim sistemine ek olarak işaret değeri kavramını ele aldığını iddia etmiştir.)Kapitalizmi ekonomik ve politik bağlamda tek başına incelemenin imkânsız olduğunu iddia etti. Sürekli büyüyen simülasyon kavramı nedeniyle, kapitalizm toplumun kültürel dokusuna sızdı. Bu nedenle kapitalizm, şimdiki zamana göre çalışılması gereken yeni bir kimliğe sahiptir¹⁴².

Sosyalist ve postmodernist bir düşünür olarak Baudrillard, kapitalizm, teknolojik ilerleme, kültür, medya, terörizm ve küreselleşme gibi pek çok farklı konuyu incelemiştir. Aslında, yazdığı şey ayrı ayrı ele alınmamalıdır. Daha ziyade, tek bir kitap için farklı bir bölüm olarak görülmelidir. Baudrillard'ın genel yaklaşımları, zamanının sınırlarını yeniden tanımlama, yeniden şekillendirme ve haklı çıkarma çabasıyla özetlenebilir. Ele aldığı en önemli şey, teknoloji kavramı ve insan toplumu ve kültürü üzerindeki etkisidir¹⁴³.

Bu düşüncenin, teknolojinin birçok farklı şekilde kullanılabilir tarafsız bir araç olduğunu dikkatle gözden geçirir. Teknolojinin önemli bir etkisi olarak, gerçeklik ve hiper gerçekliğin benzetimini de inceler ve gerçeklik ile yapaylık arasındaki farka ışık tutar. Sembolik Değişim ve Ölüm Kitabında, Baudrillard gerçeği “eşdeğer bir yeniden üretim sağlamak mümkün olan” olarak tanımlamaktadır.

---

¹⁴¹ Richard Giulianotti, “The fate of hyperreality: Jean Baudrillard and the sociology of sport”, *In Sport and modern social theorists*, Palgrave Macmillan, London, 2004, s.225-239.

¹⁴² Richard J. Lane, *Jean Baudrillard*, British Library, England, 2008, s.40-41.

¹⁴³ Mike Gane, *Jean Baudrillard: in radical uncertainty*. Pluto Press, London, 2000, s.22.

Google gibi modern sanal ve artırılmış gerçeklik cihazları, ileri teknolojiye sahip insancılığın ortaya çıkmaya başladığını kanıtladı. Ayrıca medyayla bir teknoloji parçası olarak ilgileniyor ve medya içeriğinin gerçekliğe ne kadar benzediğini ve kasıtlı olarak daha fazla kapitalist toplumda tüketmeye nasıl teşvik ettiklerini soruyor. Ancak, gerçekliğin önündeki şeydir. Ayrıca, Tanrı'yı biyolojik ilerlemede oynamaya ve postmodernizmin kalbinde klonlama olaylarına tanıklık etti ve insan ve robot arasındaki sınır ortadan kalktığında insan ırkına ne olduğu gerçeğine işaret etti¹⁴⁴.

Nietzsche'nin Şen Bilim adlı kitabında Tanrı'nın ölümünü ilan ettiği gibi, tüm nesnel gerçekler de ortadan kaybolmuştur. Baudrillard, bu konuyla, modern ve teknoloji dünyasında gerçekliğin nasıl inşa edildiğini ve simüle edildiğini ve bunun sosyal ve kültürel etkileri neler olduğunu ele alıyor. Baudrillard, Simulacra ve Simülasyon adlı kitabında, gerçeklik ve imaj arasındaki hiyerarşinin postmodernizmde öncülük yaptığı gerçeğinin altını çizdi ve şimdi haritanın bölgeden önce geldiği görülüyor¹⁴⁵.

Smith, kitabında simulacra okuyarak, “post modernite... çoğu zaman gerçeklikten vazgeçerek ve bilgisayar tarafından yaratılmış ve medya tarafından oluşturulmuş Hiper-gerçeklikde bıkmakla yükümlüdür” gerçeğine işaret etmiştir. Tanımlama meselesi olarak, simulacra görüntülerin temsili ile uğraşır. Olayları veya şeyleri görmeye yeni bir bakış sağlıyor. Simülasyon, öte yandan, bir şeyin nasıl çalıştığını gösteren bir modeldir; vurgu, süreç değil, sonuçtur¹⁴⁶.

Baudrillard'a göre simülasyon, gerçeği iyilik için tamamen değiştirene kadar dört aşamadan geçer. İlk aşamada, görüntü gerçekliği temsil eder ve görünüm bozulmadan kalır. Pre-modern dönemle başa çıktığı simulacra'nın asıl talebindeki ikinci aşama, resminin aslına uygun bir sahte olduğunu ifade eder. Üçüncü aşamada Baudrillard ondokuzuncu yüzyılın mekanik dönüşümü ile karşılaştıran simülkenin

---

¹⁴⁴ Jean Baudrillard, The year 2000 has already happened. *In Body Invaders*, Macmillan Education UK, 1988, s.35-44.

¹⁴⁵ William Pawlett, *Jean Baudrillard: Against Banality*. Routledge, Newyork, 2007, s.1-5.

¹⁴⁶ Clarke, D. B., Doel, M., Merrin, W., & Smith, R. G. (Eds.), *Jean Baudrillard: Fatal Theories*, International Library of Sociology, England, 2008, s.5-7.

resim ve temsil arasındaki ince düzenlemeler oluşur. Ve son aşamada büyük ölçekli üretim ve çoğaltımların çoğalması açısından ayrılmaya başlar¹⁴⁷.

Böyle bir yaratılış, (örneğin fotoğrafçılıkta) çok iyi yansıtılarak gizli bir gerçeği çarpıtır ve kapsar; her durumda, hâlâ bir inceleme ya da güçlü bir politik faaliyetle, gerçek olanın örtülü gerçeğine bile ulaşabileceğine dair bir kanaat var; postmodern çağ ile bağlantılı Simülakrlar'nın üçüncü evresinde, saf simulacra ile karşı karşıyayız; Bu, temsilin daha önce olduğu anlamına gelir ve gerçek kavram ve konturuna karar verir. Gerçeklik ve onun temsili arasında herhangi bir iyileştirme yoktur; sadece Simülasyon vardır¹⁴⁸.

Medya şüphesiz gerçekliği öldürmede suçludur. Medya Gereksiniminde, Baudrillard medyanın postmodernizmin şekillendirmedeki güçlü rolünü açıklıyor. Teknolojiye medyayla yaklaşan McLuhan'ın aksine, Baudrillard medyanın sosyal yönüyle güçlü bir çevirmen olarak ilgileniyor. Böylece, Baudrillard'a göre medya, sosyal etkileşimimizde hiçbir etkisi olmayan salt pasif bir araç değildir. Daha ziyade kalabalığın algılarını şekillendiren ve bozan bir itici güçtür. Her an, bizi gerçek kimliğimizden ayıran ve bizi yenilerini veren medya kanalları tarafından yayınlanan simüle edilmiş görüntüleri tüketiyoruz. Yaşam Tarzı, güzellik, cinsiyet ve yurttaş inançlarının algılanması, kitle ve sosyal medya tarafından gösterilen doğrudan görüntüler altındadır. Ölüm gibi düşünülemez, yaşam boyu deneyimler için bile geçerlidir. Çok gerçekçi gerçeklik oyunlarında ve Oculus Rift ekipmanlarında ölümün simülasyonu oldukça gerçekçi bir şekilde yaşanabilir. Medya doygun toplum, dünyayı sosyal medya platformları yelpazesıyla algılıyor¹⁴⁹.

Güç ve kontrol kavramı medyada içseldir. Medya, her zaman söylem kavramını desteklemeyen oldukça gereksiz bir araç olmuştur. Dolayısıyla, Medya için Requiem'deki Baudrillard, medyanın etkisini inceler ve medyanın tepki vermeden konuşma olduğunu savunur. İnsanların çevrimiçi ortamda başkalarıyla işbirliği yapmasını ve bilgi paylaşmasını sağlayan Web 2.0'da aynı senaryoda çalışır. Bu işbirliği özgürlüğü, medyaya insanların daha hoşgörülü imgeler vermek için insanların zevkini anlamının başka bir yoludur. Hedeflenen reklamlar, insanların geri

---

¹⁴⁷ Paul Hegarty, *Jean Baudrillard: live theory*. A&C Black, 2004, s.170-173.

¹⁴⁸ Mike Gane, *Jean Baudrillard: In Radical Uncertainty*, Pluto Press, London, 2000, s.6-9.

¹⁴⁹ Nicholas Zurbrugg, (Ed.) *Jean Baudrillard, art and artefact*. Sage, Michigan University, 1997, s.32-51.

bildirimlerine dayanan türlerden biridir. Baudrillard, kullanım değeri ve sembolik değişim arasındaki farkı vurgulamak için işaret değeri kavramını öne çıkarır. İşaret değeri, kullanım değeri yerine, ürünün prestijli bir değeri olarak tanımlanır. Sembolik değişim, ürünlerin değeri fonksiyon ve imzalama arasında bir geçiş geçirdiğinde gerçekleşir. Sembolik değişim, sosyal statüyle ilgilenen bir tür değişimdir. Değiştirilen iki öge arasında eşdeğerlik oluşturulmasından sonra değildir. İşaretler ve gerçeklik ile ilgilenir. İşaretli işaretin değişimi olan benzetimden farklı olarak sembolik değişim, gerçekle işaretin değişimidir¹⁵⁰.

Post Marksist bir düşünür olarak Baudrillard, üretim sistemini yeni bir şekilde ele aldı. Aslında, Marksist bakış açısından yeni bir sayfa çıkarmaya ve postmodern dönemde bu ideolojiyi haklı çıkarmaya gayret etti. Baudrillard, Marx'ın ürünün değişik değerine, yani bu ürünün ya da hizmetin kullanımına vurgu yaptığını ele almıştır. Ancak Baudrillard, postmodern dönemde, ürünün işaret değerinin de önemli olduğuna inanmaktadır¹⁵¹.

Ürün onun işarete indirgenir ve bu, Post Marksizm ile başa çıkmanın başlangıcıdır. Baudrillard, “Sembolik Değişim ve Ölüm” kitabında “postmodern dönemde hiçbir şey üretilmediğini, kesinlikle konuşulduğunu belirtmektedir: her şey işaretlere indirgenir. Başka bir deyişle, bir ögeyi satın almak, bir kimsenin kimliğini başkalarıyla diğerlerinden ayırt ederek ayırt eden bir dildir. Baudrillard'ın iddia ettiği gibi, “Her bir değişim eylemi eşzamanlı olarak ekonomik bir eylem ve diferansiyel işaret değerinin üretiminin bir ekonomik eylemidir. Politik ekonomi ve sınıf ayrımcılığına dayanan Marksizm sosyal süreçlerle ilgilenmek; Postmodernizmde, insan yaşamının her yönünü kontrol eden işaretlere, sibernetiklere ve bilgi akışına yönelir. Marx'ın ekonomik ve finansal dolaşım konusundaki tartışmalarını sınırlayan Marx'ın aksine, Baudrillard reklam ve medya fuarındaki anlamların bolluğu ile kültürel ve sınıfsal farklılıkları inceliyor.

Baudrillard'ın Sembolik Değişim ve Ölüm kitabının başlığı, ilkel kabilelerdeki döngüsel yaşam ve ölümün ayrı ayrı ele alınmadığı zaman kavramını ifade etmektedir. Bazı ritüellerinde, ölenlerin yaşayanlar arasında yerleri vardı. Bu

---

¹⁵⁰ William Merrin, “To Play With Phantoms: Jean Baudrillard and the Evil Demon of the Simulacrum”, *Economy and Society*, 30(1), 2001, s.85-111.

¹⁵¹ François Debrix, “Jean Baudrillard. In Critical Theorists and International Relations”, *Routledge*, 2009, p.68-79.

ritüel törenlerde günlük aktiviteler durduruldu ve israf edildi. Ürün israfı miktarı, belirli varlıkların sosyal durumunu gösterdi. Baudrillard bunu kapitalist toplumların tüketimini göstermek için kullandı. Kapitalist toplumun bir başka özelliği de, üretimin tüketime karşı gittiği karla ilgili doğrusal yaklaşımıdır¹⁵².

Başka bir kitapta, “The Mirror of Production” Baudrillard Marksizmden radikal bir değişim geçirdi. Marx ve Smith'in postmodern temelleri yeterince ele almadıklarını ve işaretlerin güçlü rolünü anlamadıklarını ileri sürdüler. Marx, Kapitalist sisteme yalnızca kullanım değeri ve değişim değeri ile yaklaştı. Tüketimde sembolik değişimin karmaşıklığını getirmeyi unuttular. Baudrillard kapitalizmin gereklilik kavramını çarpıtığına ve kendi yetkisini göstermek için üretim yerine sembolik zenginlik ürettiğine işaret etmiştir. Bu nedenle Baudrillard, “Kodun hegemonyası altında, işaret değerlerinin değişimi için tüm değerlerin geçişinin meselesidir”¹⁵³.

Aslında Lane'in iddia ettiği gibi, “Baudrillard, gündelik yaşamın ve Marx'ın üretim teorilerinin güncellenmiş bir eleştirisinin bir geçmesiyle kendi kendine özgü tüketim teorilerini inşa eder”. Kapitalizm, bilgiyi bir meta olarak tanıtır ve kullanım değerinden ziyade değişim değerine vurgu yapar. Bu, harcanan mutlu toplumlarda işaretlerin başka işaretlerle değiştiği ve bu zincirin asla durmadığı gerçek simülasyon anlayışıdır¹⁵⁴.

“Güç”, herhangi bir açık kesim tanımına kolayca ulaşamayan bir terimdir. Nietzsche, Heidegger, Bourdieu, Weber ve Baudrillard, birçok farklı açılardan iktidara yaklaşan birçok düşünürün arasındadır. Marx, iktidarın ekonomik ve sosyal sınıflar ile ilişkili olduğuna inanır ve birey odaklı bir fenomen olarak tanımlanamaz. İktisadi sınıf egemenliğinin ve üretiminin, iktidarı tanımlamanın anahtarı olduğunu savunuyor. Jessop, “kapitalist sosyal oluşumda, mülkün ekonomik sınıf egemenliği koşullarını güvence altına almak için özellikle önemli olduğu” düşüncesine inanmaktadır (“Marksist Yaklaşımlar Gücü”). Ancak Baudrillard, postmodern dönemde iktidar kavramının önemli ölçüde değiştiğini ileri sürdü. Kellner, Baudrillard için “gücün dağınık olduğunu savundu” yörüngesini, yapılarını,

---

¹⁵² François Debrix, “Jean Baudrillard. In Critical Theorists and International Relations”, *Routledge*, 2009, p. 68-79.

¹⁵³ Rex Butler, *Jean Baudrillard: The defence of the Real*, Sage, London, 1999, s.180-183.

¹⁵⁴ Richard Giulianotti, “The fate of hyperreality: Jean Baudrillard and the sociology of sport”, *In Sport and modern social theorists*, Palgrave Macmillan, London, 2004, p. 225-239.

ilişkilerini ve etkilerini tasvir etmek imkansız olduğu için pulverize ve kaydileştirilmiştir. Gerçekliği sorgulayarak sosyal veya ekonomik bağlam alanı dışında iktidara geçti. Kendisini simülasyona bıraktığı için Baudrillard, gücün difüzyonunun postmodern dönemde gerçekleştiğine inanır¹⁵⁵.

Güç kavramını daha iyi anlamak için Baudrillard ve Foucault'nun iktidara dair bakış açısının karşılaştırılması oldukça faydalı olabilir. Her ikisi de iktidarın yalnızca ekonomi ya da hapisane ya da toplama kampları gibi kurumlar içinde ikamet edemeyeceğine, ancak toplumda bolca dağıtıldığına inanıyordu. Yine de Baudrillard, gücün kodlara ve işaretlere dönüştürüldüğüne inanıyordu. Simulasyon zamanının iktidara bir son vermesi gerçeğine işaret etti: “Simüle edilmiş bir durumda, düzen çalışmaz ve iktidarı parçalayamaz ve iktidarın bir simülasyonu haline gelir”¹⁵⁶.

İktidarın konsantre olamayacağına inanan Foucault'dan farklı olarak Baudrillard, gücün yığılma potansiyeline sahip olduğunu vurguladı. Ayrıca postmodernizmdeki gücün, toplum ve kapitalist iktidar tarafından ayarlanan talep ve tedarik zincirinin kölesi olduğuna da işaret etti. Piyasada alışverişi yapılan diğer ürünler gibi. Baudrillard, iktidarın en iyi tezahürünün medya olduğunu ve kitlelerin aklını medya ya da başka etkili araçlar ile manipüle edebilenlere güç geleceğini savunur. Hangi medya ya kitleleri yanıltarak ya da gerçeği dengesizleştirerek gerçeği öğretiyor.

Gerçekliği ve simülasyonu hayal ederek, güç ortaya çıkıyor. Aslında, herhangi bir referans olmaksızın sahte bir gerçekliktir. İnternet gibi baştan çıkarıcı teknolojik araçlar, kendimizi uzaklaştıran ve bize yeni kimlikler veren işaretlerin ortaya çıkmasına neden oluyor. Reklamın amacı bizi kodlara dönüştürmekten başka bir şey değil, teknoloji sayesinde, televizyon, radyo ve sosyal ağlar gibi dijital platformlar bunu gerçekleştirmek için bir sondaj panosu haline geldi. Aslında, sosyal statümüz ancak bu kodlar tarafından kabul edilebilir ve bu işaretler totaliter güçler tarafından uygulanabilir. Tarafsız bir güç olmaktan uzak, teknolojik ilerleme,

---

¹⁵⁵ Gerry Coulter, “Jean Baudrillard and Cinema: The Problems of Technology, Realism and History”, *Film-Philosophy*, 14(2), 2010, s.6-20.

¹⁵⁶ Gerry Coulter, “Baudrillard and Hölderlin and the Poetic Resolution of the World”, *Nebula*, 5(4), 2008, s.145-164.

toplumdaki iktidarın dağıtımıyla ilgili ideolojik varsayımları içeren ve yansıtan bir ana süreçtir¹⁵⁷.

Sosyal statümüz sadece bu kurallar tarafından kabul edilebilir ve bu işaretler totaliter güçler tarafından uygulanabilir. Tarafsız bir güç olmaktan uzak, teknolojik ilerleme, toplumdaki iktidarın dağıtımıyla ilgili ideolojik varsayımları içeren ve yansıtan bir ana süreçtir. Sosyal statümüz sadece bu kurallar tarafından kabul edilebilir ve bu işaretler totaliter güçler tarafından uygulanabilir. Tarafsız bir güç olmaktan uzak, teknolojik ilerleme, toplumdaki iktidarın dağıtımıyla ilgili ideolojik varsayımları içeren ve yansıtan bir ana süreçtir.

Tarih uzmanlarının, klinalize edilmiş aydınlanma modellerinin tersine hareket eden meta anlatıları ve farklı emirleri bıraktığı halde, kaydedilmiş bir hikayenin, bu kez neoliberalizmi meşrulaştırmak için bir yöntem olarak hala iddiasız bir şekilde oynadığı belirtilmelidir. Bu modelde, Francis Fukuyama'nın Tarihin Sonu ve Son İnsan adlı kitabında verdiği yapı, tarihin sonu, bazı konumların hiçbir seçeneğinin olmadığı sloganını kabul eder. Fakat bu postmodernist aktivistlerin neoliberalizmi ana ajan olarak politik konum olarak talep ettikleri günümüzde, Fukuyama ve günümüzün neoliberalleri, diğer her seçeneğin kapatıldığını iddia ediyorlar. Fukuyama için, Hegel'in ilerleme tarihi, Komünizmin çöküşünden ve neoliberalizmin politik bir ideoloji olarak alınmasından sonra sona erdi. Zaman kavramına lineer bir karakteristik atfedilen Fukuyama'nın aksine, Baudrillard geçmişi tersine okudu. Tüm Batı'nın yapmaya çalıştığı, geçmişin tüm izlerini silmek ve dönüm noktalarını tersine çevirmek olduğuna inanıyor¹⁵⁸.

Jean Baudrillard da, tarihin, küreselleşmenin sonucu olarak insanın ilerlemesinin yozlaşmasını ve anlamın yıpranmasına yol açtığını görmesine rağmen, tarihin Komünizmin çöküşüyle sona ermesini sürdürdüğünü savunuyor. Baudrillard, herhangi bir ikameye veya geleceğe yönelik herhangi bir yoldan vazgeçmez, bu fikri, kaçınılmaz olarak, iki bin yılın korkusu gibi, kaydedilen bilişin son anı, ana artık referans noktasına doğru aşağıya doğru ilerlemeye başladığı fikrini ortaya

---

¹⁵⁷ Coulter, 2009, a.g.e., s.145-164.

¹⁵⁸ Steve Redhead, *The Jean Baudrillard Reader*, Columbia University Press, Newyork, 2008, s.160-163.

koymaktadır. Bu an geldiğinde, tarihin sona ermesi ve herhangi bir ardıllık duygusu kesinlikle tamamlanmamıştır¹⁵⁹.

Baudrillard'ın tartışması, tarihin sonu olmadığını; Aslında, sonun yanılmasıdır. “Tarihin sonu ve aynı zamanda tarihin çöp kutularının sonu. Eski ideolojileri bertaraf etmek için artık çöp tenekeleri yok... Biz aslında tarihin tozlarını icat eden Marksizmi nereye atacağız? ... Sonuç: eğer tarihin daha fazla toz bulutu yoksa, bunun nedeni tarihin bir çöp tenekesi haline gelmesidir¹⁶⁰.

Tarih ve sonunu düşünmek için, postmodern zamandaki geçmiş kavramını anlamalıyız. Geçmişe yönelik yeni zihniyetimiz hafızada bir uyumun sonucudur. Yeni gelişmeler, belleğimizi veritabanına atmamız için çalışabilir hale getiriyor. Yüksek kapasiteli, online depolama ve kompakt sabit diskler gibi ücretsiz çevrimiçi e-posta yönetimi gibi bilgi stoklama üretimi, her şeyin kaydını tutmamızı sağlar. Özel günler, e-posta programımıza veya kayıt defterimize kaydedildiğinde gereksiz olur ve hemen gözden geçirilebilir.

Baudrillard'ın “son” hakkındaki düşüncesinin bir başka yönü zamandır. Zaman kavramı, postmodern zaman içinde kökten değişmiştir. Görünüşe göre, hiçbir şey daha önce yaşanmayı kabul etmiyor “ters” veya “antik” gibi açıklayıcı kelimelerle kimse korkmuyor. Kalabalık ikametinin geçmiş zamanı olan zaman, aniden, ne Batıda ne de Doğu'nun bunu yaşamak için düzenlenmiş bir şeye dönüştü: Büyük bir zaman, birlikte yaşama mevsimi. Her şey çağdaş olmaya başladı. Baudrillard, Amerika'nın statüsünü aynı adlı kitabında analiz ettiği gibi, “Amerika'nın modernliğin orijinal versiyonu olduğu gerçeğine işaret ediyor. Biz dublajlı veya altyazılı versiyonuz¹⁶¹.

Amerika kökenleri sorgular; orijini ya da efsanevi özgünlüğü geliştirmez; hiçbir geçmişe sahip değildir ve hiçbir kurucu hakikat yoktur ve zamanın ilkel birikimini bilmez, sürekli bir varoluş içinde yaşar.

Baudrillard, Doğruluk zamanının yapısını, Batı toplumuna, Hıristiyan Nihai Karar nosyonuna ve kurtuluşa dair kronikleşmiş bakış açısına yönelmiştir. Her

---

¹⁵⁹ Mike Gane, M. *Baudrillard's Bestiary: Baudrillard and Culture*, Routledge, London, 2002, s.170-174.

¹⁶⁰ Gane, 2003. a.g.e., s.170-174.

¹⁶¹ Gane, 2003. a.g.e., s.170-174.

durumda, bu doğru doğrulanabilir bakış açısı, hikayenin tamamından çok uzaktır. İncil ek olarak kusursuzluğu, Cennet Bahçesi'ndeki eşsiz nosyonu ve geçici kaybının bir sonucu olarak ardışık zaman ve yok oluşun gelişimi olarak tanımlar.

Hıristiyan perspektifi, başka bir cennet ve başka bir dünya üretiminde zamanın sonuna kadar geçen zaman meselesi için son çare olarak görünüyor. Mesih vesilesi de aynı şekilde bu konuda başka bir bakış açısı getirmiştir. Hıristiyanlık, günahın ortasında gelişme olabileceğini gösterir. Ölümün ortasında hayat olabilir ve geçişin ortasında Tanrı'nın Tanrı'nın eşsiz kutsaması olan ölümsüzlüğü bulabiliriz. Postmodernizmin ana düşünürlerinden biri olan Baudrillard, bu türden bir Hıristiyan kabul edilmiş eskatolojiyle hiçbir aşinalık göstermez ve bu gelecekteki tahminlerin yaşımızla ilgili olmayabileceğini ileri sürmüştür. Baudrillard için bugünkü insan hayatı, bir itici güç tarafından motive edilen bir döngü olan ve bu sayede kendi faaliyetlerinin otomasyona itildiğini reddeden bir takıntılı üreme ve takıntılı tüketimin kendi kendini yoğunlaştıran bir döngüsüne yatırım yapıyor¹⁶².

Baudrillard'ın görüşüne göre, postmodern dönemde toplumun modellere ve haritalara o kadar bağımlı olduğu ortaya çıktı ki, gerçeğe bütün ilişkilerini kaybedecek. Gerçekliğin kendisi, çelişkili bir biçimde, onun üzerinde hangi kuralları yöneten modeli yansıtmaya başladı. Baudrillard, postmodern Simülakrlar ile ilgili olarak, artık bir taklit, çoğaltma veya parodisi meselesi olmadığını; bu, modellerle gerçekliğin yerini almaktır.

---

¹⁶² Kip Kline, "Jean Baudrillard and the Limits of Critical Media Literacy", *Educational Theory*, 66 (5), 2016, s.641-656.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

JEAN BAUDRİLLARD'DA VARLIK VE ÖZGÜRLÜĞÜN ANLAMLANDIRILMASI

3.1. VARLIK VE ÖZGÜRLÜĞÜN DAHA ÖNCEKİ TANIMLANDIRILMALARI

Varlık, Hegel'e göre, biliş teorisi açısından, insanların dünya bilgisine ulaşmasını sağlayan sürecin ilk aşamasıdır. Felsefe çalışmasında, Varlık her zaman tarihsel bağlamı ifade etmektedir. Varlık felsefenin ortaya çıktığı tüm sosyal, teknik, kültürel, politik bağlamı ve konumunu belirtir¹⁶³.

Felsefe tarihinde, mantıksal düşüncenin farklı aşamaları, her biri varlığın belirli bir tanımına dayanan ardışık sistemlerin şeklini alır. Mantıksal Fikrin, soyuttan somuta doğru bir süreç içinde ortaya çıktığı düşünülürken, felsefe tarihinde en eski sistemler bu fikri desteklemektedir. Varlık felsefesi her şeyden önce “farkındalık” dır. Saf Varlık, dünyayı görmeden önce bir an dünyadır, dünya yeni doğan bir bebeğin gözüyle dünyadır¹⁶⁴.

Jean Piaget'in sözleriyle:

Öncelikle evren, kişisel etkinlikle ilgili mobil ve plastik algısal görüntülerden oluşuyor. Ancak, bu faaliyetin kendi başına sürekli özümlediği şeylerden farklılaşmamış olmasından ötürü, kendi öznelliklerinden habersiz kalır. Bu nedenle

¹⁶³ Doğan Göçmen, *Hegel'in Felsefe Kavramı Üzerine Kısa Bir Deneme*, Monokl Dergisi Mas Matbaacılık, İstanbul, 2008, s.16.

¹⁶⁴ Işıl Bayar Bravo, “Hegel ve Liberalizm”, *Felsefe Dergisi*, (2), 2006, s.111-121.

dünya, iki faktör birbirinden kopmadan ve birbiri ile ilişkilmeden önce, kendinden habersiz bir kendini hissetme duygusu ile karıştırılmaya başlar¹⁶⁵.

Hegel'in "Varlık Yoktur" görüşü gibi, varlık yok oluşun tanımlamasıyla oluşmaktadır. Başka deyişle, doğal olarak kurulan maddi beyinler, duyu organları ve malzeme ihtiyaçları ile doğal insanın yansıması ile varlığın oluşumu mümkündür. Burada akıl ya da fikir, varlığın yada yokluğun ortak kavramıdır. Anlamsız olan varlığın soyut objeler karşısında kopuk çıkarsamalarının bulunmasıdır.

Varlığın gelişimi, karşılıklı bir temas ya da etki olmaksızın, birbiri ardına bir yönün, bir olgunun ya da istatistiki ya da zihinsel resmin birbiri ardına geçmesidir. Varlık, her şeyden önce, karakterle özdeştir: o kadar özdeştir ki, bir şey, kalıtsallığını yitirirse, olduğu gibi durur. Aksine, tam tersi, varlığın dışsal karakteri ve var oluşu etkilemez. Varlığın hareketi, nicelik ve nitelikteki diyalektiktir. Varlığın kalitesini ortaya çıkaran ise yansıma sürecinde ortaya çıkan çelişkilerin güdüsünü sağlayan sınırların ötesindeki bir miktarın geçişkenliğidir¹⁶⁶.

Herhangi bir ses olmadan önce (Hegeli felsefe) "kendi içinde" bir toplumsal hareket vardır. Bu varlık yalnız kendi bilincine sahip olur ve kendi bayrağı yada programı altında örgütlenir. Örneğin, işçi sınıfı olmadan önce binlerce ücretli işçi vardır. Burjuva sosyologlarının yöntemlerini kullanarak ücretli işçileri ya da ölçüme tabi olan başka bir kategoriye "kategori" olarak tanımlayabiliriz, ancak bu tamamen soyut prosedür hiçbir şekilde bir "şeyin" varlığını göstermez¹⁶⁷. Sosyologlar sevdikleri herhangi bir kategoriye hayal edebilir. Üyelerinin tutum ve davranışlarını ölçebilir, ancak bu tür nicel ve nitel ölçümler zor olabilir. Bir sosyal grup konuşmaya ve örgütlemeye başladığı zaman, anlamlı bir şekilde var olur. Başlangıçta, herhangi

---

¹⁶⁵ İsa Özgür Özer, "Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı ve Bir Roman Kahramanı: Zeze", Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık Bölümü, http://www.academia.edu/20306745/P%C4%B0AGETN%C4%B0N_B%C4%B0L%C4%B0C5%9ESEL_GEL%C4%B0C5%9E%C4%B0M_KURAMI_VE_B%C4%B0R_ROMAN_KAHRAMANI_ZEZE, 21.05.2018, s.1-10.

¹⁶⁶R. Bahar Üste, "Hegel–Rousseau, Mill ve Hayek'in Değerlendirmelerinde Topluma Ötekileştirilen Kadın'ın Konumu, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(4), 2015, s.103-126.

¹⁶⁷ Meriç Bilgiç, "Kant ve Hegel Diyalektiklerinde Rol Değişimi, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF)*, (18), 2014, s.231-244.

bir kavram, toplumsal hareket, vb, tüm sosyal ve tarihsel bağlamından ayırt edilemez. Bir hareketin mikrop, doğumunun koşullarında yatmaktadır¹⁶⁸.

Toplumsal bir varlığın bu aşaması, yalnızca bir birey kategorisi olmanın en soyut anlamında var olduğunda “Varlık” olarak adlandırılır. İlk eylem tam olarak var olduğunun farkına varır ama hiçbir şey yoktur. Varlık olarak, sabit ya da nihai hiçbir şey değildir: diyalektiğe ve zıddı içine girer, ki bu da hemen alınır, hiçbir şey değildir.

Özgürlük ise, istediğini yapma, istendiği yerde yaşama vb. eylemlerde kendi kararlarını vermeyi temsil etmektedir. Özgürlük insanın yaratılışı ile var olan bir kavramı ifade etmektedir. Bu nedenle özgürlüğün kazanılmış haklar içindeki konumu ayrı özellikler taşımaktadır. Özgür olmayan insan fikrini düşünmek varlık ilkelerini reddetmek fikri ile bağdaştırılabilir.

Genel özgürlük kavramı hem gündelik söylemde hem de çağdaş politik felsefede önemli bir rol oynamaktadır. Bir kişi ya da toplum, özgürlüğün en üst düzeye çıkarılması ya da insanların eşit özgürlüğe sahip olmaları ya da her birinin belirli bir asgari serbestlik düzeyine sahip olma haklarının olması gerektiği konusunda bir diğerinden ya da liberal normatif iddialardan daha özgürdür. Bu tür iddiaların gerçek anlamlılığı, bazen nispeten, bazen mutlak olarak, genel özgürlük derecelerini ölçme ihtimaline bağlıdır¹⁶⁹.

Bununla birlikte, teorisyenler, genel özgürlük kavramının önemine katılmamaktadır. Bazı liberter ve liberal eşitlikçi teorisyenler için özgürlük böyle değerlidir. Bu, daha fazla özgürlüğün (en azından herşey sabit iken) daha iyi olduğunu göstermektedir. Bu nedenle özgürlük, liberal bir toplumun bireyler arasında belirli bir şekilde dağıtması gereken mallardan biridir¹⁷⁰. Ronald Dworkin ve daha sonraki Rawls gibi diğer liberal teorisyenler için özgürlük, bu kadar değerli değildir ve azami veya eşit özgürlükle ilgili tüm iddialar, adlandırılan nicel bir iyiliğe yapılan referanslar olarak yorumlanmamalıdır. MacCallum'un çerçevesi, bu gibi konuların açıklığa kavuşturulması için özellikle uygundur. Bu nedenle, özgürlüğün

---

¹⁶⁸Burhanettin Tatar, “Hegel’in Zihin Fenomenolojisi’nde “Arzu” (Desire) Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Öndokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(12-13), 2001,s.307-317.

¹⁶⁹ Ahmet Arslan, & Murat Belge, “Bir Özgürlük Felsefesi: Varoluşçuluk”, *Felsefe* 2002, Lebib Yalkın Yayınları, 2002, s.28.

¹⁷⁰ John Rawls, *A Theory of Justice*, Oxford: Oxford University Press, Newyork, 1971, s.42.

ölçülmesi üzerine çalışan teorisyenler, olumlu ve olumsuz özgürlük arasındaki ayrımı büyük ölçüde etkilemezler¹⁷¹.

Jean Baudrillard'a göre Nostaljik Ütopyacılar olarak, ideallerimiz üzerinde acı çekmeye devam edeceğiz, ama nihayetinde, onların gerçekleştirilmesinde, her şeyin mümkün olduğunu iddia ederek, ama her şeyi başarabildiğimizi düşündükçe, her şeyi başaramayacağız.¹⁷²

Bogard gibi yazarların iddia ettiği gibi, idealler sosyal olan imgelerden başka hiçbir şeye dönüştürülemez. Bunlar hiçbir nesneye karşılık gelmeyen “simulacra” görüntüleridir. Böyle görüntüler Baudrillard tarafından “hiper-gerçek” olarak adlandırılmıştır. “Politika” böyle bir dünyada imkansız değildir. Bu nedenle, postmodernistler bugünkü “batılı sosyal sistemi” eleştirmektedir. Ekonomi piyasası, savunuculuk için olumlu bir şeyleri yoktur, çünkü yapıcı olan her şey, hiper-gerçek ile etkileşimi tarafından da lekelenmektedir.¹⁷³

Bu eleştiri, toplumsal yaşam dilini yanlış kılıp isyan dilini eşit derecede yanıltıcı hale getirmektedir. Bogard'ın yazdığı gibi:

Baudrillard, sosyolojinin, sosyal alanın, yani toplumsal birliğin, benzersiz bir sosyolojik girişim için ampirik zemin ve gerçeklik ilkesi olarak tasarlandığını iddia eden bir argüman aracılığıyla radikal bir şekilde reddediyor. Homojen 'kitle' kendisinin bir toplumsal sürecin ürünü olan bir kitle henüz belirli bir sosyal konu veya nesne ile tanımlanamaz¹⁷⁴

Bogard, toplumun “çöküş sürecinde”, referanslar olmaksızın gerçekdışı imgelerden oluşan bir kütleye dönüştüğünü iddia etmektedir. Ancak, temel eleştiri doğrudur. Buna göre, eğer sosyal yaşam imgelere dayalıysa ve imgeler yalnızca kendilerine atıfta bulunuyorsa, o zaman görüntüleri yansıtanlar tüm ciddi eleştirilerden yalıtılmıştır. Postmodern görüşte, diğer şeylerin yanı sıra, “ulaşılabilir ütopya”nın tezahürü olduğuna inanılmaktadır. Hefner'e göre: “Kişisel / toplumsal ihtiyaç memnuniyet alanı, bir pazarın işleyişine bağlanmıştır. Buna toplumsal olarak

---

¹⁷¹ Ronald Dworkin, *Hakları Ciddiye Almak*, çev: Ahmet Ulvi Türkbağ, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara, 2007, s. 24.

¹⁷² Jean Baudrillard, *Amerika*, Çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1986, s.2-4.

¹⁷³ William Bogard, “Closing Down the Social: Baudrillard's Challenge to Contemporary Sociology”, *Sociological Theory*, 8(1), 1990, s.1-15.

¹⁷⁴ Bogard, 1990, a.g.e., s.1-15.

tanımlı isteklerin ve pazarın sürekli büyümelerine yönelik bir genişleme eşlik etmiştir¹⁷⁵Piyasalar kişisel olmayan makinelerdir. Zamanla, seri üretim, reklam ve tüm “toplumsal” ilişkilerin toplam parasallaşması pazarı bir dizi imgeye dönüştürmüştür. Sanal gerçekliğin yükselişi Pazar bazında sadece yörüngeyi doğrulamıştır. Bu nedenle yeni bir görüş olarak savunulamaz¹⁷⁶.

Bu nedenle, makine inorganik ve yapaydır, gerçeklikten uzaktır. Tamamen para kazandıran “soyut” un, gerçek dışı bir başka katmanı olması, gerçeğin iki kez ortadan kaldırılmasını sağlar. Son olarak, sanal ve küresel (yani, hiçbir şeye karşılık gelmez), bir yanılsama alemini çözer, öncekilerden yanılsamalar yapar. Bogard bu tezin reddedilmesinde en büyük yoldur. Onun sonucu, Baudrillard'ın yanlış olduğu, çünkü “liberal değişim” in imkansız olduğunu ve bu değişimin akademik rolünün değişmesine yol açtığıdır. Bu açık, profesyonel kişisel çıkarlardan kaynaklanan bir argümandır¹⁷⁷.

Politika, sosyal bilimler ve akademiler, yapısökümün kendi etrafında döndüğü zaman rahatsız edici görünmektedir. Postmodern eleştirinin kendisi de eleştirilebilir ve hatta parodileştirilebilir, ancak reddetmek tamamen zordur. Baudrillard göre¹⁷⁸:

Evet, Kaliforniya (ve onunla Amerika), çöküşümüzün aynasıdır, ama hiç de çökmez değildir. Canlılığında hiper-gerçeğin ve simülasyonun tüm enerjisine sahiptir. Bu nedenle özgün olmayanın dünya merkezi konumundadır. Şüphesiz: bu onun özgünlüğünü ve gücünü veren şeydir. Simülasyonun dayanılmaz yükselişi, en ufak bir çaba olmadan burada hissedebileceğiniz bir şeydir.

Buradaki tek sorun, enerjinin gerçekten gelmemesidir. Buna ek olarak güç, hayali bir dünyanın yaratılmasıyla kendini kanıtlamalıdır. Dolayısıyla, yukarıdaki

---

¹⁷⁵ William Bogard, “Sociology in the absence of the social: the significance of Baudrillard for contemporary thought”, *Philosophy & social criticism*, 13(3), 1987, s.227-242.

¹⁷⁶Matthew Raphael Johnson, “Jean Baudrillard and Postmodern Globalization: The Utopia of the Real and the End of Liberalism”, <https://www.geopolitica.ru/en/article/jean-baudrillard-and-postmodern-globalization-utopia-real-and-end-liberalism>, 04.07.2018.

¹⁷⁷ Bogard, 1990, a.g.e., s.227-242.

¹⁷⁸ Bogard, 1990, a.g.e., s.227-242.

alıntı olumlu bir görüş değildir ve mevcut sistemi uzaktan savunmamaktadır¹⁷⁹. Bu nedenle, buradaki konular şunlardır:

a) sosyal bilimler, analiz ettikleri şeyin bir şekilde objektif olduğunu savunmaktadır

b) pazar bireysel “ihtiyaç ve isteklerin” nesnesinden ayrılamaz

c) bu tür mekanizmaların başkaları gibi analiz edilebildiğini varsaymaktadır.

Bunlara ek olarak Baudrillard ve Applbaum, sosyal bilimlerin varoluştan çıkarıldığı için yanlış olduklarını iddia etmektedir¹⁸⁰.

Applbaum'un “pazarlama”nın sözde-akademik alanında yaptığı parodisi hem gerekli hem de doğrudur. Pazar odaklı yazarlar piyasayı özgürlüğün kendisi olarak tanımlamaktadır. Serbest piyasa, bu matrise çekilmekte olan öznenin bir nesnel mesajını veren bir dizi imaja dönüşmüştür¹⁸¹.

Applbaum, eleştirisinin bir parçasında bu alanda, müşterilerinin çıkarlarını bilmedikleri etkileriyle ilgili birkaç önemli yetkiliye işaret ediyor. Ona göre insanların ihtiyaçları belirsizdir (temel ürünler dışında) ve dolayısıyla yönlendirilmelidir. Tipik yüksek fiyatlı reklamlarda bile bile bunun doğru olduğunu gösteriyor olsa da sistemin kendisi normalde akıla atıfta bulunularak doğrulanmaktadır.

Pazar hedeflerinin varlığı ve hiper-gerçekliğin doğası ile açıklanmalar arttırılabilmektedir. Egemen bireyler tüketicilerin varlıklarını sürdürmesi için onları sürekli olarak yönlendirmektedir. Bu nedenle günümüzde tüketiciler uyarıcıların şiddetine maruz kalmaktadır. Buradaki sorun, tüketicilerin inşa ettikleri kimliğin temelini hiçbir yerde bulunmamasıdır. Başka bir ifadeyle, toplumsal dünyanın, “egemen birey” in “kendini inşa edebileceği” bir zemin olduğu tartışılırken,

---

¹⁷⁹ Jean Baudrillard, *Amerika*, Çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1986, s.2-4.

¹⁸⁰ Peter Appelbaum, “(POST) MODERN SCIENCE (EDUCATION) Propositions and Alternative Paths Introduction”, *Counterpoints*, vol 137, 2001, s.111-127.

¹⁸¹Matthew Raphael Johnson, “Jean Baudrillard and Postmodern Globalization: The Utopia of the Real and the End of Liberalism”, <https://www.geopolitica.ru/en/article/jean-baudrillard-and-postmodern-globalization-utopia-real-and-end-liberalism>, 04.07.2018..

toplumsal dünyanın imgelerden biraz daha fazla olduğu konusunda hemfikir olmasıdır¹⁸².

İnsanlar Özgür ruhun bu “kozmojisinin” saf bir yanılısına olduğunu iddia ederken, “kendi yapısının” özerk olduğu konusunda ısrar etmektedir. Sosyal bilimlere korumaya yönelik bu girişim başarısızdır, çünkü “bireysel” in “kendini inşa etmeye” çalışması temel iktidardan, önemli bir toplumsal ilgiye sahip olan bir şeyden türetilebilir olmalıdır. Bu yetki normalde pop kültürü veya türevlerinden biridir¹⁸³.

Politika, gösterişsiz reklamcılık etkisi ile kendini gösterişte özgürleştiriyor; cinsellik tüm anormalliklerinde ve sapıklıklarında kendini özgür bırakır. . . adetleri, gelenekleri, bedenleri ve dilleri, modayı hızlandıran modalar içinde özgürler. Özgür insan, ideal gerçekliğinde, iç hakikatinde ya da saydamlığında özgürleştirilen insan değildir; O, mekânı değiştiren, dolaşan, cinsiyeti, kıyafetleri ve alışkanlıkları ahlaktan ziyade moda göre değiştiren adamdır. . .¹⁸⁴.

Hefner'e göre: “Bu sistem, diğer dünya kültürleri üzerinde, Batı'da ortaya çıkan olaylarla giderek bağlantılı olarak, en dramatik bir etkiye sahiptir. Birçok insanda trajik oranlar görülebilir. Batının ne anlama geldiğini açıklığa kavuşturmak zorundadır. Aristoteles'in ya da Aquinas'ın batısını kesinlikle düşünemez. Sadece “batının” simülatiğini, sosyal yozlaşmaya işaret etmek için kullanabiliyor¹⁸⁵.

Tüm bunların en büyük dersi, özgürlük ve eşitliğin, kolaylık ve zarafet gibi, sadece başlangıçta var oldukları yerde var olmasıdır. Bu bizim için demokrasinin sahip olduğu sürpriz demokrasidir: eşitlik başlangıçta değil, en sonundadır. Eşitlikçilik ve demokrasi arasındaki fark budur: demokrasi başlangıçta eşitliği öngörür, eşitlikçilik bunu en sonunda varsayar.¹⁸⁶.

---

¹⁸²Matthew Raphael Johnson, a.g.e.

¹⁸³ Didem Özkefeli, & M. Reşat Başar, “Jean Baudrillard–Tam Ekran Kitap İncelemesi ve Metin Eleştirisi/Biçimsellik ve Görünür Olma Arzusu”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 3(5), 2017, s. 59-65.

¹⁸⁴ Jean Baudrillard, *Per Una Critica Dell'economia Politica Del Segno*. Çev. P.Dalla Vigna, Mimesis, ABD, 2010, s.13-26.

¹⁸⁵ Robert Hefner, “Baudrillard's Noble Anthropology: The Image of Symbolic Exchange in Political Economy”, *SubStance*, 6(17), 1977, s.105-113.

¹⁸⁶ Jean Baudrillard, *Per Una Critica Dell'economia Politica Del Segno*. Çev. P.Dalla Vigna, Mimesis, ABD, 2010, s.1-14.

Bu soyutlamalar nereden geliyor? Simulacra'dan başka “özgürlük ve eşitlik”, “demokrasi” ya da “eşitlikçi” nasıl olunur? Daha da kötüsü, başlangıçta herkesi “eşit” yapan bu gizemli güç nedir? Ve bu güç, onun varlığıyla, “başlangıçta” böyle bir eşitlemenin imkânsız olduğunu kanıtlamaz mı? Bu ifadeler, yazılarının geri kalanıyla tamamen uyumlu değil, aynı adam tarafından bile yazılıyor gibi görünmüyor. Bu tür modern, neredeyse özgürlükçü yapılar, ciddi fikirlerden ziyade akademik okurlarına taviz vermek gibi görünüyor¹⁸⁷.

“Simülâtör bir kültür”, kelimelerin hiçbir sureti içermediği bir dünyadır; karşılık gelen bir nesne yok. Bu bir kültür değil. Bu tür bir yanlışlık, bir popülasyonun onu gerçek kabul etmesini gerektirir. Onlar hipnotikler. Bu Baudrillard'ın sanal veya simülâtör bir dünya anlayışıdır; tüm gezegenin görüntüleri gerçek kabul etmek için getirildiği yer. “Delilik” ve “terör”, onları gerçek kabul etmeyecek şekilde tanımlanmaktadır¹⁸⁸.

Nesnelerine, gerçeğinden daha kolay olmaları için fayda sağlarlar, çünkü bunlar sonsuz derecede plastik ve dövülebilirdir. Aydınlanma'nın ve gerçekliği yeniden şekillendirmenin yolunun nihai tezahürüdür. Son olarak, bu dünya ulusal kültürlerin rahatsızlık verdiği küresel sermayeyle yaratılmıştır. Daha az kültürel özgüllük vardır, onları direnişin temeli olmadan kapitalist ilişkilerin oluşturulması o kadar kolay olur¹⁸⁹.

“Küresel kültür” bir sistem, bir görüntü ağıdır. Amacı kârdır, ama çok daha fazlası. Sistem herkes tarafından “insan ırkının apaçık iyiliği, doğal ideali” olarak tanınmalıdır. Şüpheyeye dönüşen tüm insan arzusunun evrensel tatmin olma iddiası olamaz. Sadece bir avuç “fanatik” olsa bile, onların varoluşları sisteme ezici gelmiştir¹⁹⁰.

Küresel düzen, yalnızca sistemin “gerçeklik” olarak yansıttığı imgelere tekabül eden kendi yaşamı, dili ve sosyal ilişkilerine sahiptir. Bu imgeler sonsuz bir şekilde plastiktir ve bu yüzden onları yansıtanların çıkarlarına karşılık gelebilir ve Onları alan kişiler Bu daha samimi dünya, gerçek olandan daha heyecan verici,

---

¹⁸⁷ Baudrillard, & Vigna, 2010, a.g.e., s.13-26.

¹⁸⁸ Jean, *Simulakrlar ve Simulasyon*. Çev., Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003.

¹⁸⁹ Baudrillard, 2003, a.g.e.

¹⁹⁰ Baudrillard, 2003, a.g.e.

Baudrillard “hiper-gerçeklik” olarak adlandırıyor ve mevcut küresel düzen için sözde-ontolojik temeldir¹⁹¹.

Virilio “küreselleşme diye bir şey olmadığını, yalnızca sanallaşmanın olduğunu savunuyor. Anlıklık ile etkin bir şekilde küreselleşmekte olan şey zaman. Artık her şey gerçek zaman perspektifinde gerçekleşiyor: bundan böyle “tek-zaman-sistem” içinde yaşadığımız kabul ediliyor. Virilio, kültür açısından, tarihin zenginliğinin ve çeşitliliğinin yerelden, yani ulusal ya da etnik olmasından kaynaklandığını ileri sürüyor. Sanallaştırma ve evrenselleşme, yıkım anlamına gelir¹⁹².

Hipnoz tüketici, konu tarafından tahrik edilir. Bu, toplum üzerinde “zorla” değildir, fakat mutlak herhangi bir anlam tahrip edildiğinde, toplum herhangi bir amacı kaybeder. Bu boşluk daha sonra dostça sanal dünya için konularını kolay av yapar. Gerçek, insanları zor seçimler yapmaya ve kendi eylemlerinden sorumlu olmaya zorlar. Tüketici imgeleri dünyası böyle bir talepte bulunmaz. Çünkü erdem ve iyilik için mücadeleler önemli değildir.¹⁹³

“Şiddet” Baudrillard tarafından tüm gerçekliği parasal ilişkilere indirgeme süreci olarak tanımlanmaktadır. Sistemin şiddeti, “bütünleşmiş bir teknolojiye, ezici bir sanal gerçekliğe, belki de tüm türün katılımcılığını temsil eden ağların ve programların kavranmasına, insan ırkının küresel hale gelmesine ilişkin kendi sunumumuzda ortaya çıkmaktadır. Daha geniş nokta, gerçekliğin ne olduğuna ve dolayısıyla kimin dışında olduğuna karar veren görüntülerin jeneratörü olmasıdır¹⁹⁴.

“Şiddet”, “terör” den farklıdır. Terör, sistem dışında var olan herhangi bir şeydir; hem yıkımını, hem değerlerini açığa çıkararak belirli kültürlerin yeniden kurulmasını istemektedirler. Bunlar illiberal ve dolayısıyla sisteme zararlıdır¹⁹⁵.

Sistem, terörü bir sorun ve fırsat olarak görüyor. Sistemin bürokratik örgütü etkin bir şekilde yanıt vermeyi imkânsız kılıyor. Ne özel ne de kamusal olan bu

---

¹⁹¹ Baudrillard, 2003, a.g.e.

¹⁹² John Armitage, “Beyond Postmodernism? Paul Virilio's Hypermodern Cultural Theory”, *CTheory*, November 2000, http://ctheory.net/ctheory_wp/beyond-postmodernism/ s.11-15.

¹⁹³ Jean Baudrillard, “The system of Objects”, *Art Monthly (Archive: 1976-2005)*, 1988, (115), s.5.

¹⁹⁴ Sıtkı Karadeniz, “Küresel Kentte Karşılaşmalar”(ya da) Yeni Bir Nomos Olarak Şiddet/Terör. *Mîlel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 2016, 13(2), s.62-80.

¹⁹⁵ Jean Baudrillard, “The system of Objects”, *Art Monthly (Archive: 1976-2005)*, 1988, (115),s. 5.

makine gerilla savaşıyla savaşamaz çünkü savaşlar kurallara uymaz. “Gerilla teröristleri” üniforma giymez, standart askeri protokolleri izlemez ve sembolik bir yetenek sahibi değildir. “Sembolik”, ilk etkilerinin ötesinde genişleyen ve daha geniş fikirlerini sembolize eden gerçekliklere atıfta bulunur¹⁹⁶.

Bununla birlikte, bu gerilla gruplarının varlığı, korkuya neden olacak kadar büyük, ancak sistem kafasını almak için o kadar büyük değil, herkesin gözetim altında tutulması için kullanılıyor. Baudrillard ve Klein “kriz” in görüntü sistemini güçlendirmek için kullanıldığını iddia ediyorlar. Baudrillard, sistemin düşmanları tükendiğinde onları yaratması gerektiğini savunuyor. Buna karşı yükseliş, dağınık ve ademi merkezietli, ama gerçekten sadece bir tahriş edici. Bunlar, küresel düzene karşı “tekil” in intikamıdır¹⁹⁷.

Küreselleşme, ekonomik aktörler tarafından devletlerden veya hükümetlerden çok daha güçlü bir şekilde yaratılmıştır. John Urry’e göre: İmparatorluk, dünyayı yöneten tek bir mantık mantığı olan pürüzsüz bir dünya yaratan egemen güçtür. Bu yeni egemenlik, “küresel bir gökkuşağının” birleşmesi ve karışmasıyla yıkıcı ve merkezsizdir¹⁹⁸.

Mark Fisher böyle bir sistemi belirtmektedir “sadece imgelerin özerk bir güç elde ettiği geç kapitalist bir kültürde ortaya çıkabilir. Borsada değer üretmenin yolu, bir şirketin “gerçekte ne yaptığı” na, dahası onun (gelecekteki) performansına dair algı ve inançlara daha az bağlıdır.” Mesele şu ki, sanal gerçeklik, göreceli değerler, elastik bir “bireycilik” ve kapitalist ilişkiler dünyasının tamamı liberal düzenin bir parçasıdır. Liberalizm amaçsız bir dünyaya yol açar; temelsiz bir ahlak ve söylem olmadan bir ahlak. Modern küreselleşme liberalizm olmadan düşünülemez.¹⁹⁹

Bu dünyayı reddetmek, pasif bile olsa, bir yabancı olmaktır. Sorun şu ki, bu alandaki yazarların hiçbiri dışarıdan değil, sisteme derinden sarıldılar ve onunla barışık hale geldiler. Yine de, argümanlarının tümü, “realiteyi” üretmek için “anti-ontolojiye” sahip olmak için, hiper-realitenin, mutlaklık, bireycilik ve göreceliğin

---

¹⁹⁶ Alexander Kouzmin, Witt, M. T., de Haven-Smith, L., & Thorne, K., “Economic delusions and denial: Modernist and postmodernist strains”, *Administrative Theory & Praxis*, 31(3), 2009, s.424-431.

¹⁹⁷ Eric J. Arnould, “Should consumer citizens escape the market?”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 611(1), 2007, s.96-111.

¹⁹⁸ John Urry, “The Complexity Turn”, *Theory, culture & society*, 22(5), 2005, s. 1-14.

¹⁹⁹ Mark Fisher, *Capitalist Realism: Is There no Alternative?*, John Hunt Publishing, England, 2009, s.30-33.

kesinlikle gerekli olduğu gerçeğine yaklaşır. Liberalizm dünyasının kötülüklerine çözüm olarak görünür. En azından liberalizmin reddedilmesini gerektirir. Böyle bir argüman çoğu akademisyen için bir seçenek değildir.

Z. Bauman'a göre: "Modernitenin çok projesi, sürprizsiz bir dünya, güvenli bir dünya, korkusuz bir dünya arzusundan doğar". Bu sahte dünyanın gerçekliği yeniden şekillendirme arzusundan geldiğini savunuyor. Daha sonra, insanlığın dayanışmasının eski bağlarının, aynı proje tarafından zorunlu olarak teşvik edilen bireycilik tarafından yok edildiğini söyler: "sosyal dayanışma olmadan bireysel bir kadim kararlılığı yoktur²⁰⁰. Bu geçmiş değerlerin geldiği yerde bir gizem kalır. Tanımı verilen sosyal dayanışma, modern öncesi bir dünyadan gelmelidir. Aydınlanma öncesinde var olmalıdır. Bu bizi romantizm, etnik ve dini topluluklar, tarımcılık ve köyün geleneksel dünyası ile birlikte bırakır. Bununla birlikte, bunlara bağlı olmak, liberal akademide seçenekler değildir²⁰¹.

Bauman, küreselleşmeye karşı dini hareketleri reddederek, onları indirgiyor. Adını bile edemeyeceğimiz son derece karmaşık problemlerden kaçış... Kayıp, basit bir dünya ve bu dünyadaki temel görev dizisi için nostaljidir. Bu işten çıkarma, aşırı basitleştirmenin aşırı bir örneğidir. İliberal hareketleri, reddettiği aynı liberalizme karşı reddedecek sanal sembollerin kullanılmasıdır²⁰². Bu zayıf akıl yürütme, Bauman'ın bariz olanı kabul etmeyi reddetmesinden kaynaklanır: Eğer liberalizm yerine konacaksa, onun yerine liberal olamaz. Akademinin darlığı göz önüne alındığında, bilişsel uyumsuzluk ile yaşamak zorunda kalıyor.

Burada gözden geçirilen diğer yazarlar da aynı soruna sahipler. David Harvey, Neoliberalizmin Kısa Tarihçesi'nde, kapitalizmin "yalnızca belirli ürünlere değil, aynı zamanda yaşam tarzlarına, ifade tarzlarına ve geniş bir yelpazeye göre tüketici tercih özgürlüğünün retoriğini kabul ettiğini" yazıyor²⁰³.

---

²⁰⁰ Martin Jay, "Liquidity crisis: Zygmunt Bauman and the incredible lightness of modernity", *Theory, Culture & Society*, 27(6), 2010, s.95-106.

²⁰¹ Mark Davis, *Freedom and Consumerism: a Critique of Zygmunt Bauman's Sociology*, Routledge, England, 2017, s.1-6.

²⁰² Johnson, Matthew Raphael, "Jean Baudrillard and Postmodern Globalization: The Utopia of the Real and the End of Liberalism", <https://www.geopolitica.ru/en/article/jean-baudrillard-and-postmodern-globalization-utopia-real-and-end-liberalism>, 04.07.2018.

²⁰³ David Harvey, *Spaces of neoliberalization: towards a theory of uneven geographical development* (Vol. 8). Franz Steiner Verlag, 2005, s.1-16.

Cumhuriyetçi Parti, Hıristiyanlar ile ittifak istedi... Beyaz işçi sınıflarının kültürel milliyetçiliğine ve kuşatılmış ahlaki doğruluk hislerine başvurdular (bu sınıf, kronik ekonomik güvensizlik koşulları altında yaşadığı için kuşatıldı). Bu politik üs, dinin ve kültürel milliyetçiliğin pozitifleri aracılığıyla harekete geçirilebilir ve açık bir şekilde, ırkçılığa, homofobiye ve antifemizmle kodlanmış olsa da olumsuz bir biçimde harekete geçirilebilir²⁰⁴.

“Şok Doktrini”, Amerikan siyasetinde “aşırı sağ” ile ilişkilendirilen iyi bilinen bir fikirdir. Bu düşüncenin kaynaklarını belirtmekten çekinmez, ancak okuyucunun onun yaratılışı olduğuna inanmasına izin verir. Klein, kapitalist özgürlüğün retoriğinin bir sahtekârlık olduğu doğrudur, ancak bu sadece liberalizmin otoriter olduğunu göstermektedir. Fisher zaten yukarıda aynı şeyi söyledi²⁰⁵.

Baudrillard, Fisher, Bowman, Poster, Bauman ve Harvey hep aynı şeyi söylüyorlar. Onların negatif analizi birinci sınıftır. Onların olumlu düşünceleri ya yoktur ya da “demokrasi” ya da “insan hakları” gibi belirsiz, hiper-gerçek sembollere indirgenemezler. Bu aynı yapısökümün kendi kendilerine açılabilmesini kabul etmeyi reddederek, kendi eleştirilerinin gerekli kıldığı illiberalizmin şiddetli kınamalarıyla birbirlerine güvenir. Bunun farkında olmalılar²⁰⁶.

Baudrillard ve arkadaşları hem “sembol olarak şiddet” hem de postmodern küreselciliğin hiper-gerçekliğini tanımlar. Küreselleşmenin eleştirmenleri, çabalarını dışardan gelenlere karşı verdikleri rahatsızlık olmadan ödüllendiren sanal bir dünyada faaliyet gösteriyor. Klein'in akademi, hafif iş yükleri ve en çok satan kitaplar gibi kazançlı bir işi, “yabancı” statüsü vermez. İsyancı standarttır ve bir senaryoya göre ilerler. Bu senaryoya uymak, “isyancı”nın, dışarıdaki bir kişi olarak hareket etmesine izin verirken, hapsedilmiş, çatışan içeriden birinin ödülleri almasına izin verir. Yukarıdaki sert söylem muhtemelen bunun bir sonucudur. Küresel kapitalizmin, göreceli ve ahlaksız olması nedeniyle, adaletin mutlak taleplerinin nereden geldiğini söylemez²⁰⁷.

---

²⁰⁴ Harvey, 2005, a.g.e., s.1-16.

²⁰⁵ Mark Fisher, *Capitalist realism: Is there no alternative?*. John Hunt Publishing, England, 2009, s.4-9.

²⁰⁶ Fisher, 2009, a.g.e., s.4-9.

²⁰⁷ Tim Loreman, Joanne Deppeler, and David Harvey, *Inclusive Education: A Practical Guide to Supporting Diversity in the Classroom*, Psychology Press, London, 2005, s.270.

Yukarıdaki herkes, küresel düzenin modern, emperyal, teknolojik, laik ve ahlaki göreceli olduğunu kabul eder. Kimse post-modern sanal gerçekliğin Carolingian imparatorluğundan geldiğini iddia etmiyor. Bu nedenle, çözüm güçlü sosyal, etnik ve dini bağlara dayanmalıdır; teknoloji ve kişisel arzu sınırları; din ve mutlak; komünizmcilik, kültürel özgüllük ve ademi merkezizetçilik. Bunlar sadece daha bariz sonuçlardır ve bunların hiçbirini, onları engelleyen başka bir güç olmadıkça, savunuculuk yapmak için bir sorun değildir²⁰⁸.

Baudrillard ve ana akım yapmaya yardım ettiği okul hakkında daha geniş nokta, liberalizmin sonunu ortaya çıkarmasıdır. Pek çok kişi üzerindeki gücünü koruyor, ancak varsayımları kendi absürtlerinin sürekli olarak ortaya çıkmasıyla çürümekte. Ancak, ana akım bir şey yapma eylemi onu hiper-gerçek haline getirmektedir. Bu henüz birçoğuna dayandı. Onlar zihinsel araçları gerçek dışardanlar haline getirdiler ve sonuç olarak, ne oldukları için similacra'yı ortaya çıkardılar.

Amerika, modernliğin orijinal versiyonudur. Biz dublajlı veya altyazılı versiyonuz. Amerika kökenleri sorgular; orijini ya da efsanevi özgünlüğü geliştirmez; Geçmişe sahip ve hiçbir kurucu gerçeği yoktur. Zamanın ilkel birikimini bilmediği halde, kalıcı bir mevkide yaşamaktadır²⁰⁹.

Hiç şüphe yok Bogard bu kadar rahatsız olmuş. Buradaki sonuç basittir: eğer postmodern piyasanın dünyası aldatıcıysa, “kökenleri” yoktur ve “otantik” gibi davranmaz bile, o zaman gerçek nedir? Nasıl bilinir? Ve nasıl haklı yere geri döndü? Gerçeğin hiç varolmadığı söylenirse, o zaman birkaç sonuç kaçınılmaz görünmektedir,

- a) hayali eleştirinin bir amacı yoktur;
- b) eleştirinin kendisi azdır ve
- c) hiçbir eleştiri mümkün değildir.

---

²⁰⁸ Neşe Kaplan, Ali Barış Kaplan, “Mücadele ve Direnişin” Cesur Ajamı Ken Loach’un Sinemasında İnsanın “Özgürleşme” Sorunu: Psikanalitik Yöntemle “Ülke ve Özgürlük” Filmi Analizi”, *Marmara İletişim Dergisi*, (18), 2011, s.126-140.

²⁰⁹ Jean Baudrillard, *Per Una Critica Dell'economia Politica Del Segno*. Çev.P. Dalla Vigna, Mimesis, ABD, 2010, s.1-6.

Eğer gerçek her zaman bir sosyal yapı ise, Nietzsche kazanır. Ona göre önemli olan her şey gerçektir. Yine de bir başkasının kendi çıkarları için iktidar kullanımı, Baudrillard'ın ilk etapta kağıda yazı yazmasını sağlayan şeydir. Liberal ve solcu akademisyenler sürekli bir bilişsel uyumsuzluk halindedir. Onlar liberal olduklarını iddia edemezler ve Baudrillard'ın argümanlarını kabul edemezler. Rölativizm kötü bir şeydir, hepsi derler ve modern kapitalist otoriterizmin temeli ve temelidir. Gösterinin siyasetinin sallanmadığı bir zaman vardı. Bu nedenle, bu dönemler ve fikirler, genellikle “hiper-gerçek” dünyadan daha iyi konuşuyordu. Klein'in beğenileri, kendi ayaklarını kesmeyi ve bu kaçınılmaz gerçeği kabul etmeden önce yemeyi tercih eder. Yani yukarıdaki sorular cevaplanmadıkça, çıkmaz daimi olabilir.

3.2. JEAN BAUDRİLLARD AÇISINDAN VARLIK VE ÖZGÜRLÜK

Gerçek özgürlük, bireyleri boyun eğdiren, ayıran ve yabancılaştıran kurumlarla bir arada bulunamaz. Filozof Jean Baudrillard, onun Simülasyonu, çağdaş toplumun, hegemonyaya herhangi bir alternatifi ortadan kaldırarak, real olarak maskelenen bir sanatkâr olarak ilan eder. Şöyle yazıyor: “Simülüs asla gerçeği gizleyen bir şey değildir. Bundan dolayı, çoğu zaman özgürlüğün liberal kavramlarını tek özgürlük biçimi olarak kabul ediyoruz. Geçmişe baktığımızda, bu, kapitalist bir çerçevede var olabilecek tek özgürlük formu görülmektedir. Kapitalist sistemlerde sistemik baskı biçimleri döngüsel olduğundan, bunlar normalleşir ve beklenir²¹⁰.

Çünkü liberal özgürlük esastır, proleterleşme çağdaş Batı toplumunda özgürlüğü tamamlayıcı olarak görülür. Bu bir tehdit olarak görülmez; daha doğrusu öyle. Özgürlüğün genişlemesini engelleyen baskının bu kabulü ve rasyonelleşmesidir. Daha da kötüsü, bireyleri daha büyük özgürlük kavramlarını bile kabul etmekten çekinmektedir²¹¹. Yine, her şey Baudrillard'ın eseri kavrayışıyla ilgilidir. Gerçek, varolmayan tek gerçeklik haline gelir. Ve bu yapay çerçevenin

---

²¹⁰ Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998, s.20-26.

²¹¹ Baudrillard, & Adanır, 1998, a.g.e., s.20-26.

içinde, kurumsal baskı ve gerçek özerklikten yoksun olan radikal özgürlüğün var olamayacağı açıktır.

Jean Baudrillard Fransız Durumcu (Situationist) düşünce görüşünden, özellikle de Guy Debord'dan gelen kuramların çoğunu eleştirmektedir. Ona göre toplumsal endüstri kapitalizmi, varlığın odağını sahip olmaktan, sanayi sonrası kültüre odaklanmak zorunda kalmadan, odak noktası olmaktan çıkarmıştır. Benzer şekilde Baudrillard, armağanı sembol olarak tanımlar. Bu semboller kendilerini ve yarattıkları mevcut eseri yeniden doğrular. En önemlisi, böylesi bir ortam, bireyleri eseri Gerçeğe benziyormuş gibi göstermeye teşvik eder. Debord'un öne sürdüğü gibi, "Sınıf ne kadar güçlü, ne kadar çok var olduğunu iddia etmez." Çünkü Gerçek asla kabul edilemez, subliminal sansür hegemonyasını sürdürmek için çok önemlidir. Bu paradigma içinde, özgürlüğün tam bir bağlamda mevcut olamayacağıdır²¹².

Yapay olarak var olmaya devam ederken, bireyler özüne ulaşamazlar. Bu nedenle, Sartre'ın maksimumu eksiktir. İnsan ajanları kendi koşullarına kurban oldukları için, baskı hiyerarşileri gerçek özgürlüğün gerçekleşmesini engeller. Sınıf, ırk, cinsiyet ve cinsiyette yer alan bu sistemik dengesizlikler, kendilerini yalnızca Real'den ziyade liberal kapitalizm içinde görülerek sürdürürler. Bu dokunulmazlık ile özgürlük tamamen gerçekleştirilemez. Gerçek özgürlüğün gerçekleşmesi için insanın, Sartre'ın deyişinin ikinci yarısını tamamlamak için marjinalleşme çabalarını aşması gerekiyor²¹³.

Nesneler Sistemi Baudrillard'ın ilk kitabıdır. Bu kitabın temel sorusu girişte şöyle özetlenmektedir: "Görerek değişen ve tanımlayıcı bir sisteme ulaşan bir nesnelere dünyasını sınıflandırmayı umut edebilir miyiz?"²¹⁴

Bu nedenle, Baudrillard'ın ilk eseri için, çevreleyen nesne dünyasında neredeyse fenomenolojik terimlerle, fakat belirli bir perspektiften tanımlamak gerekir. Fakat Baudrillard'ın kumarsı, üretimin standardizasyonu nedeniyle nesnelere sonsuzluğunun sınıflandırılmasının ve tanımlanmasının mümkün olduğunca, zanaat üretiminin zararına, daha kişiselleştirilmiş, standartlaşmanın önceliğine, Çevredeki nesne alanında belirli bir sistemizm oluşturur. Ve kitabın ana

---

²¹² Baudrillard, & Adanır, 1998, a.g.e., s.20-26.

²¹³ Baudrillard, & Adanır, 1998, a.g.e., s.20-26.

²¹⁴ Jean Baudrillard, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010, s.1-6.

tezi, standardizasyonun sistematizmine tam olarak bağılı olacaktır: nesne artık kendi başına bir hedefe değil, bunun yerine sisteme bütün olarak entegre edilmelidir. hatta nesnelere ve aynı zamanda eserin adını anlar²¹⁵.

Nesneler Sisteminin en güçlü yanlarından biri, önerilen tez çalışmasından elde edilen örneklerin somut boyutunda, nesnelere işlevselliğinin pek çok kanıtını oluşturan yalanlardan gelmektedir. Bir evin iç kısmı, burjuva tefecilik fikrinden modern işlevsellik fikrine geçiş yoluyla çok ince bir şekilde disseke edilir.²¹⁶

Antik nesne, bu nedenle kendisini orijinal efsane adlandırılabilir. Ancak tam anlamda günlük yaşamda ve işlevsellik tükenmez. Bundan dolayı, işlevselliğe ve dolayısıyla belirli bir anlamda, objektifliğe indirgenemeyen ve Baudrillard'a göre, "koleksiyon" olan nesnelere bu kısmı incelenmelidir.²¹⁷

Seçim kavramı illüzyonu yaratır. Baudrillard'ın analizi endüstriyel kapitalizmin Marksist ölçütlerini sunmaktadır. Baudrillard'a göre; özgürlük temelinde şirket standartlarının entegrasyonu geçerli değildir. Modern toplum temelde özgürlüğe karşıdır.²¹⁸ Bu nedenle piyasa içindeki karar vericiler özgür olarak adlandırılırsa gerçekte özgür değil yönlendirilen kitlelerdir. Tematize edilmeyen ya da açıkça anlaşılması gereken bu formül, reklam analizinde kullanılmaya başlanmıştır. "Reklamın, tanıdıklarının yokluğu, Doğu'ya karşı önlenmelerinin gerçek nedenlerinden (diğerlerinin yanı) biridir."²¹⁹

Baudrillard'ın, mutluluğa, tüketici topluluğunun büyük yanlışlıklarına ve saçmalıklarına işaret ettiği daha az doğru değildir: Herkesin hitap ettiği yanılısamayı yaratan reklam, nesnenin standartlaşmasını yeniden üretir. O sunar: her zaman komşu ile aynı ürünü satın alma biter. Bu nedenle, tüketim ve üretim biçiminin genelleştirilmiş standardizasyonu, biri bunun üzerinde bir süperpozisyonu gözlemlemekte, böylece, reklam modeli, tüm toplum gibi, modda kendini doğrulamaktadır.²²⁰

---

²¹⁵Jean Baudrillard, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010, s.8-20.

²¹⁶ Baudrillard, 2010. a.g.e., s.8-20.

²¹⁷ Baudrillard, 2010. a.g.e. s.8-20.

²¹⁸ Baudrillard, 2010. a.g.e. s.8-20.

²¹⁹ Baudrillard, 2010. a.g.e. s.8-20.

²²⁰ Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu*, çev. Hazal Deliceçaylı, Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2004, s.30-34.

Bu analizlere dayanarak, Baudrillard analitik ve kavramsal gücü sunmaktadır. Analizler kümesine yakından bakmak, Baudrillard'ın nesneye değil, nesnenin kendisine eleştirisini ortaya çıkarmaktadır. Reklam, kredi, atmosfer vb. bir ilişki oluşturduğu sürece, bu durum ilk programa bağlıdır²²¹.

3.2.1. Sembolizmin sonu

Baudrillard'ın yaklaşımının anlamı, üretimin standartlaştırılmasından, nesne ortamının bir sistemizminden ve böylece her nesnenin işlevselleştirilmesinden kaynaklanır. Bu sistem içerisinde, her bir nesnenin sistematik bütünü "organ" haline geldiği ve kendi işlevini aradığı; ama ben buna değinmediğim ve yine de Baudrillard için temel olan soru şudur: işlevselliğin ne olduğu ? Cevap şüphenin ötesindedir, ancak modern toplumların nesnel sistemizminin eleştirisini aklımızda tutarsak anlaşılabilir: sembolizme. "Sembolik değerler", "Baudrillard"a göre organizasyonel değerlerin gerisinde kalmaktadır.²²²

Başka bir deyişle, insan ve varlık arasındaki ilişki fonksiyonel anlamda sağlanmalıdır. Nesneleştirilmişler sembolik (ayrıcalıklı ve bireyselleştirilmiş bir ilişki, kısa sübjektif) objektif tarzı geride bırakmalıdır. Teknik güç ve standardizasyon nesnelliğin vektörleridir ve öznel sembolizasyonda herhangi bir girişimi geçersiz kılar. Bu nedenle, bu teknik güç artık aracılık edemez. Ortaya çıkan sonuç insan ve onun bedeni ile orantılı değildir ve sadece işlevsel formlar onu ifade edebilir²²³

Tüketim toplumu, teknolojinin nesnelliği ve standardizasyon, sembolizmin yatırılmış nesnesinin sonu, sistemin nihayetinde verilmiş olanın dışında ve basit işlevsellik dışında bir anlamla yatırılmıştır. Bu anlamda, üstünlüğün sona ermesi tüketici toplumundaki bir nesneye atfedilmesinde etkilidir. Baudrillard'ın da söylediği gibi; Simülasyon, gerçeği gizleyen şey değildir. Gerçeğin olmadığı gerçeğini gizleyen bir gerçek Simülasyon doğrudur.

---

²²¹ Jean Baudrillard, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010, s.2-9.

²²² Jean Baudrillard, *The Mirror of Production*, çev. Mark Poster, St. Louis: Telos Press, United States of America, 1975., s.48.

²²³ Baudrillard, Deliceçaylı, Keskin, 2004. a.g.e, s.30-34.

Simülasyonları veya simülasyonları nasıl tanımlayacağımızı ve bildiğimizi bildiğimiz asıl sorun, bildiğimiz her şeyin, doğru olduğunu düşündüğümüz şeyin bir simülasyondur ve bu nedenle duyularımızı ve düşüncelerimizi aldatmayı öğrenmiş olmasıdır. Bu, gerçek olduğuna inandığımızın, bir hiper gerçekliğin olması ve Baudrillard'ın”gerçek olmadığını” söylemesi, yani gerçekliğin artık bir dünyada olduğumuz ve Kendimizi, gerçek olarak kabul edilen, hiperrealizmle sonuçlanan bir kültür tanımladığımız bir kültürdür²²⁴.

Hiper-realite inşasını, uyarın ve bir amaca gerçek işaretler atama sürecinde ulaştık, yani, öğelerin doğru olarak kabul edilmesi gereken bir nesne içermesi gerektiğine karar verdik. Yukarıdaki örneklerden birkaçı birkaç gün içinde görülebilir, çünkü sevgi ve dostluk günü kutlanacak ve burada sevgi ve dostluk ile ilgili yaptığımız inşaatı gerçekleştirebiliriz²²⁵.

Toplum içinde farklı yollarla kendimizi ürettiğimiz ve ürettiğimiz, hediyelerin, detayların ve duyularımıza ait tüm bu fiziksel ve algılanabilir nesnelere, sevgiyi ve arkadaşlığı tanımlayan şey olduğunun farkına varabiliriz. Bunu çok açık bir örnekten, nişan yüzüğünden görebiliriz. Toplumumuzda ve kültürümüzde, bir çift evlenecek daha ciddi bir ilişkiye girmeye karar verdiğinde, içinde bir elmas olan bir halka olmalı, çünkü bizim gerçekliğimiz için, eğer bir halka yoksa, hiçbir taahhüt yoktur.

Ve eğer gerçeklik kavramını nasıl kaybettiğimizi ve bunu fark etmeden simülasyonlara nasıl daldığımızı merak ediyorsanız, onların güçlü bir müttefik olmaları, iletişim aracı olmalarıdır. Bir konsepte ait yapılar genellikle politik çıkarlara ya da bazı endüstrilere dayanarak yapıldığı ve bu noktada algımızın manipüle edildiği bir noktada bulunduğundan, şu anda içinde bulunduğumuz hipergerçekliği de etkilemişlerdir²²⁶.

---

²²⁴ Jean Baudrillard, *A la Sombra de las Mayorías Silenciosas*, Editorial Kairós, Barcelona, 1978, s.3.

²²⁵ Paul Foss, “ The Precession of Simulacra”from Simulations” , New York: Semiotext (e), USA, 1983, <http://classes.dma.ucla.edu/Winter16/8/Baudrillard.pdf>, s.2.

²²⁶ Jean Baudrillard, “The Implosion of Meaning in the Media and the Implosion of the Social in the Masses”, *The Myths of Information: Technology and Postindustrial Culture*. Ed. Kathleen Woodward. Wisconsin: Coda, 1980, s.137-150.

Medyanın gücü, hiper-gerçeklik kavramlarını sunmanın ötesine geçmiştir. Hiper-gerçekliğin gücü, gerçek olan simülasyonun kurulmasıyla gerçekleşmektedir. Bunun haricinde medyayı kontrol altına alan gücün gerçekliği değiştirmesi önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır²²⁷.

Sonuç olarak, Baudrillard'ın bir simülasyonda yaşadığımız yaklaşımını ve hiperrealitenin şimdi bizim gerçekliğimiz olduğunu açıkladıktan sonra, yazıya başladığımız ve bize vermediğimiz ifadenin nedenini daha net olarak anlayabiliriz. Yaşamın her anında bir simülasyon yaşamaktayız. Bu yaşam medya tarafından birçok yönden manipüle edilmektedir. Daha sonra, konunun gelişiminde bahsi geçen yazarların metinlerinin analizi yoluyla, belki de çevremizde ve toplumda neler olup bittiğinin daha fazla farkında olabiliriz. Ve birçok şeyi gerçekleştirmeye rağmen, Aynı zamanda, gerçek olarak neye inanabileceğimiz gibi bazı soruları da uyandırıyor²²⁸.

Jean Baudrillard için, televizyon bir iletişim aracı değil, iletişimsiz bir teknoloji, çünkü sembolik alışveriş için gerekli olan karşılıklılığı engelliyor; bu, Marcel Mauss'un antropolojik yazılarında anlatılan ritüelleştirilmiş hediye alışverişiyle karşılaştırdığı bir faaliyettir²²⁹. Televizyon tarafından üretilen işaret miktarı, anlamını geri verme yeteneğimizi eziyor ve böylece dünyamızı şeffaflaştırıyor. Televizyon seyircisi televizyona “geri verilemediği” için televizyon iletişimi engelliyor. Sembolik olan bu modele dayanarak, Baudrillard 1991 savaşında “Irak Savaşı'nın gerçekleşmediğini” ilan etti çünkü savaş, ilk Irak Savaşı'nın açıkça yapmadığı muhalifler arasında bir mücadele gerektirdi. Gerçek bir savaş, değişim ve muhalefet içerecektir²³⁰.

Örneğin, “Operasyon: Irak Özgürlüğü” (ikinci Irak savaşı) biraz farklı olmuştur. İşgal, Baudrillard'ın tanımıyla savaş olmayan bir savaş olsa da, işgal, Baudrillard'ın sanal değil, gerçek savaştan ziyade, yerine getirilmesi gereken bir “sembolik değişim” içerir. Bush yönetimi ve kamuoyu yoklamalarına göre, ABD

---

²²⁷ Richard Jean Lane, *Jean Baudrillard*, British Library, England, 2008, s.7.

²²⁸ Douglas Kellner, “Baudrillard, globalization and terrorism: Some comments on recent adventures of the image and spectacle on the occasion of Baudrillard's 75th birthday”, *Baudrillard Studies*, 2(1), 2005, s.1-15.

²²⁹ Eugene Brennan, “Jean Baudrillard et Jacques Derrida, Pourquoi la guerre aujourd'hui? Présentation de René Major”, *French Studies*, vol.71, 2017, s.11.

²³⁰ Emiliano Ilardi, “L'America di Baudrillard: Un'utopia che non Cessa di Realizzarsi”, *Lo Sguardo*, 23(1), 2017, s.263-275.

vatandaşlığı bu olayların gidişatından rahatsız oldu. İstilacı güçlerin herhangi bir sembolik değişimin herhangi bir parçasını istemedikleri oldukça açıktır. İstilada televizyon kullanımından bir örnek bu noktayı desteklemek için yeterlidir.

10 Nisan 2003'te, Özgürlüklere Doğru Televizyon (TFTV) adı verilen bir çalışmanın bir parçası olarak “Komando Yalnızlığı “ adı verilen özel bir Hercules uçağı, Irak'a uçtu ve bir dizi televizyonda konuşmaya başladı. George W. Bush ve Tony Blair tarafından Iraklı evlere. Broşürün bırakılması geleneğinde, balonun serbest bırakılması, Amerika'nın Sesi ve Radyo Özgür Avrupa, Radyo Özgürlüğe Doğru Televizyon gibi radyo yayınları mutlaka yeni ya da dikkate değer değildi. Fakat bu türden bir emperyal propagandada bazı ilginç gelişmeler var: Bir askeri uçak televizyon yayınlarını bombalar ve füzeler tarafından tahrip edilecek ilk hedefler arasında olan bir ülkeye yayıyor ve dağıtımın kontrolü kaba kuvvetle yaratılıyor. Böylelikle, işgalciler Baudrillard'ın tek taraflı olmayan (Saddam Hüseyin rejimininki) iletişimini başka bir (ABD televizyonu) olarak tanımlayabilecekleri bir biçimini değiştirmek istiyorlar.

Geriye doğru bakıldığında, televizyonun çoğu kez propaganda aracı olarak mükemmel olduğu düşünülürse, TFTV başarısız ve şaşırtıcıydı. Baudrillard'ın mantığını takiben, hem TFTV hem de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki televizyon sistemi sembolik alışverişten yoksun ve böylece biri diğerinin yanı sıra çalışmalı. Ancak, başarısız TFTV'nin simülasyonda ne kadar başarılı olduğu sembolik değişim; Yani, TFTV bir iletişim modeline ne kadar yaklaşır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki televizyonlar, hayali bir iletişim ve karşılıklılık modeline daha sıkı sıkıya bağlı olduklarından, nadiren iletişimsiz olarak kabul edilmektedir. “Seçme özgürlüğü” olarak adlandırılan hafif el ve yanlış yönlendirme sayesinde, ABD televizyonunun iletişimsizliği, özgürlüğe (pazarların, ifade etmenin, izlememenin) bir temyiz yoluyla iletişim gibi görünmektedir. Iraklılar, yaşadıkları deneyimlerden dolayı, karşılıklılıklarını gördükleri zaman tanıyabiliyorlardı.

TFTV örneğinde, özgürlük, Irak televizyonunun bulunduğu yerdeki büyük üç Amerikan ağından (ABC, CBS, NBC) yayın yapmak anlamına gelir. İngiliz şirketi World Television tarafından yönetilen TFTV (Pentagon'dan görünen gözetim ile), halihazırda yaratılmış medya ürünleri ve promosyonlardan oluşuyor. Önceki medya aygıtlarını yok eden ve hava dalgalarını ABD kültür ürünüyle dolduran bu

operasyonlar, Westwood One yönetim kurulu başkanı Norman Pattiz'in, "Irak ve Dünya"nın kurulması için 24 saat süren bir uydu kanalında TFTV ile 22 Ortadoğu ülkesi bulunmaktaydı.

Askerin ordunun yabancı topraklara propaganda yapma çabası karşısında ne şaşırıldığını, ne de özellikle üzgün olduğunu, savaşın daha geniş bağlamında nispeten küçük bir olay gibi görünüyor. TFTV'yi, televizyonun iletişimsizliği ile işgali olmayan savaş arasındaki benzerliklerin grafik bir gösterimi olarak sunduğumdan, askeri ve kültürel faaliyetlerin birbiriyle uyumlu olduğu modaya dikkat çekiyor.²³¹

Bu gözlem, çeşitli seviyelerde rahatsız edici ve ürperticidir. Birincisi, bir ulusun medya aygıtının, banal deneyime (ABD vatandaşlarına) istenmeyen postalar alması için şiddetli yıkımı ve daha sonra değiştirilmesini karşılaştırır. İkincisi, çağdaş toplumdaki en güçlü iki erkeğin mesajlarını çamaşır deterjanına indiriyor. Üçüncüsü, şiddetli askeri faaliyetleri tüketicilikle birleştirmektedir. Bu anlamda Baudrillard'ın haklı olduğu anlaşılıyor: çağdaş toplumdaki medya için neyi umduğumuzun bir önemi yok, yanıtı ve karşılıklılığı bozarak sembolik bir şiddete dönüşmüştür.²³² Düşman ve istilacı bir ordudan yapılan el ilanları kuponlara eşdeğer ise, televizyondaki reklamlar ABD Ordusu tarafından gerçekleştirilen kapıdan kapıya yapılan baskınlara benziyor olabilir. Böylece televizyon, militarizmi başka bir aşamaya taşımıştır. Belki de televizyon, askeri güçten daha saf bir biçimde tahakküm altındadır, çünkü son birkaç yıldır gördüğümüz gibi, Irak işgalinden kaynaklanan şiddet, Amerika Birleşik Devletleri'nde yayın yapan televizyondan daha fazla karşılıklığa ve daha güçlü tepkilere yol açmıştır.

Bazıları medya etkisinin kapsamını ve doğasını tartışırken, iktidardakiler de bunu kabul etmektedir. Eğer izleyiciler "müzakere edilen" veya "muhalif" pozisyonu benimserse, gerçek anlamlarına gelirse ya da programlar şeffaf ya da açıksa George W. Bush, Tony Blair, Brian Williams ya da Bill O'Reilly için önemli değildir. Yerel medya aygıtlarının tahrip edilmesi ve dışsal medya aktarımları ile değiştirilmesi, televizyonun "itme" teknolojisi olduğunu göstermektedir; aktif izleyici tezi açıklayıcı

---

²³¹ Sonja Baumer, "YouTube vs. Main Stream Media: Kissing Cousins or Feuding Siblings", March 2007, <https://www.flowjournal.org/2007/03/youtube-vs-main-stream-media-kissing-cousins-or-feuding-siblings/>, 06.07.2018.

²³² Baumer, 2007, a.g.e.

gücü artık TFTV'nin tek taraflılığına (bu tek taraflılığın bir şekilde farklı olduğuna inanmak istediğimiz bir fanteziden ibaret olabilir) karşı değildir.

Buradaki soru, ideolojik etkiye karşı propaganda ya da yalanlara karşı gerçek değildir. Askeri teknolojiler ile iletişim teknolojileri arasındaki bağın, başkaları tarafından son derece iyi bir şekilde kapsanmış bir keşif de değildir. İstilacı güçler tarafından televizyona uygulanan şiddet, hava dalgasının içeriğinin kontrol edilmesinde ne kadar risk altında olduğunu grafik olarak göstermektedir. Bu, sıradan bir gözlem gibi görünebilir, ancak büyük günlük gazetelerde ve haftalık haber dergilerinde televizyonun siyasetinin çoğunu oluşturan temsil üzerindeki mücadelelere farklı bir ışık tutuyor.²³³

Baudrillard için medya kontrolü ve içeriğin dağıtımını ile ilgili sorular yanlış yönlendirilmiştir, çünkü o, iletişimsiz, iletişimci olmayan bir toplumda yaşadığımızı varsayar. Baudrillard'a göre, ihtiyacımız olan şey, eski konuşma pratiğine dönmek, simülkonu reddetmek ve sembolik değişimi geri getirmek. Bu, modern öncesi bir topluma geri dönmeye çalışan ve Mauss'un Kızılderili ritüellerinin tasvirlerine yakın faaliyetler içeren nostaljik bir manzaradır²³⁴.

Bu nokta Baudrillard'dan ayrılmamız gereken noktadır. Çünkü belirli medyayı iletişim dışı kategorisine bırakmak ve başkalarını “sembolik değişim” olarak kabul etmek yeterli değildir. Eğer televizyon bir sembolik empoze biçimiye, 20. yüzyılda tek taraflı iletişimsel olmayan medyanın neden ortaya çıktığını ve liberalizmi ve ifade özgürlüğünü savunan bir toplumda niçin başlatıldığını kendimize sormalıyız.

Başka bir deyişle, Özgürlük Televizyonuna Doğru, tarihselliğe ve sosyolojik analize duyulan gereksinime işaret eder (“Operasyon: Irak Özgürlüğü” nin özel durumuna dikkat çekmek, sembolik değişim için fırsatları ortaya çıkarır). Televizyon programlarının (ya da diğer ekranların) önünde sadece televizyon programlarına ve seyirci faaliyetlerine bakarsak, bu değişimin büyük bir kısmını ve gerçekleşen iletişimsel karşılıklılık çeşitlerini özlerdik. Kitle iletişim araçlarını düşman olarak, umutsuzca ya da doğal olarak anti-sosyal ve anti-insan olarak kınamak, politik ve

---

²³³ Neal Curtis, “ Media and Machine”, *In War and Social Theory*, Palgrave Macmillan, London, 2006, p.133-155.

²³⁴ Jean Baudrillard, & Marie Maclean, “The masses: The implosion of the social in the media”, *New Literary History*, 16(3), 1985, s.577-589.

kültürel temsili mücadeleden çekilmek, kaybetmeyi göze alamayacağımız bir mücadeledir.

Baudrillard, bireylerin bireyselleşmesini ve Sanayi Devrimi'nden bu yana toplumun farklılaşmasını görmezden gelmekle suçlanmıştır. Ancak Baudrillard toplumsal gerçekliği görselliğin gerçek dışı olmasıyla eleştirmiştir. Bu eleştiri görmezden gelmekten ziyade geçmişten kopuşu ifade etmektedir. Bireysellik kavramının orjinal ve taklitle güçlü bir şekilde bağlantılı olduğu izlenimine sahibim. Sanayi Devrimi öncesinde, çoğu insan çiftçiydi ve bu nedenle kendi kendine yeterlidir. Çoğunlukla yemeklerini, kıyafetlerini, mobilyalarını, aletlerini, evlerini vb. kendileri üretiyorlardı. Bu yüzden kendileri üretildiler ve yüksek bir bireysellik sembolize ettiler. İnsanlar kendi elleriyle bir şey yarattılar ve yarattıkları şey, bir anlamda, benzersizdi. Tarih boyunca, bu bireysellik, üretim alanında kendi bağımsızlığını giderek artan bir biçimde arttığından ve kendini gerekli nesnelere giderek artan bir orandan satın aldığı için kaybolurdu²³⁵.

Bu nesnelere bireyselliklerin bir ifadesi değildir, çünkü onlar diğer insanlar tarafından ve her şeyden önce ölü makinelerle seri şekilde üretilmemiştir. Bu anlamda, insan bireyselliğini yitirdi ve bu bana Baudrillard'ın niyetinin yönü gibi geldi. Şüphe yok ki, toplumun dağılmasının ve gelişen demokratik yapının ve toplumumuzdaki insanların tercihlerinin göz ardı edilmesini göz ardı eden bir gerekçelendirme ve uygunsuz bir genelleme de var. Baudrillard'ın teorisini bu açıdan korumak için, en azından eğlence aktivitesi alanında, tüketim ve hizmet alanında ortaya çıkan fırsatların çokluğu, insan özgürlüğünün gerçek bir ifadesi olarak değil, çarpma olarak anlaşılacaktır. Boşluk ve sahte bireysellik. "Farklı olmak" sloganıyla satılan parfüm gibi kitlesel üretilen bir ürün, bir araba gibi, aynı zamanda bir kitle ürünüdür²³⁶.

---

²³⁵ Douglas Kellner, *Jean Baudrillard: From Marxism to postmodernism and beyond*. Stanford University Press, 1989, s.202.

²³⁶ Jean Baudrillard, *Requiem pour les media. Baudrillard J. Pour une critique de l'économie politique du signe*, Editions Gallimard, Paris, 1972, s.200-228.

3.3. VARLIK OLARAK İNSAN

İnsanın en güçlü içgüdü, gerçeğe çatışmaktır.

–Jean Baudrillard, “Radikal Düşünce”, 1995

Varlık, karmaşık bir meseledir ve çoğu insan, hayatı anlamaya çalışmanın ve insan olmanın ne anlama geldiğini düşünmenin boş bir girişim olduğuna inanır. Yaşamı anlamaya çalışmak ve yaşamın birçok yüzünde bir kavrayışa kavuşmak zorunda olduğumuza inanıyoruz, çünkü hayatın nasıl dolu dolu yaşadığının temel prensiplerini tanımayı öğrenmek bizim için çok değerli olabilir. Hayatın iyi ve kötü güçlerini tanımayı öğrenmek, iyi olanları kullanmamıza yardımcı olur²³⁷.

İnsan olmak, yüzlerce aşırı uç arasında denge kurmaktır. Bazen bu aşırılıklardan kaçınmalıyız, ama başka zamanlarda, onları daha iyi anlayabilmek için onları takip etmemiz gerektiği anlaşılıyor. Tıptaki köklerimizle, daha iyi sağlık için sevginin önemine inanıyoruz. Kalbin sırrı, akıl ve hislerle bulduğunda yada bütünleştikçe ortaya çıkarılabilir. Akıl, duygular tarafından mükemmel bir şekilde dengelendiği ve akıl ile beden mükemmel bir birlik içinde bir araya geldiği yerde, yepyeni bir nitelik ortaya çıkıyor.

Fakat yaşamın derinliklerinde bir yerde, en iyi tatlılık, yaşamdaki en yüksek kalite, hayatta olduğumuzun saf sevinci, tam olarak var olduğumuzda ve yaşamın dengede olduğu zaman ortaya çıkar. Yaşamın bu derin sevinci, yaşamın anlamını deneyimlememizdir. Ne his ne de sebep olan bir kalite, ama daha derin ve daha eksiksiz bir şey²³⁸.

Geleneksel insan doğası teorisine göre insanlar, akıl yürütme için büyük bir kapasiteye sahip entelektüel varlıklar olarak görülür. Konsept, insan ruhunun üç parçadan oluştuğuna inanan antik Yunan filozofu Plato'nun diyaloglarında iyi bir şekilde sunulmuştur: senkronize olarak işlev görmesi beklenen “sebep”, “ruh” ve “iştah” felsefi olarak insan doğasını oluşturmaktadır. Varlığın oluşumu Ruhun

²³⁷ İsmail Doğan, *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları: İnsan Haklarının Kültürel Temelleri*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s.10-13.

²³⁸ Takiyettin Mengüşoğlu, *Felsefeye Giriş* (No. 773). İstanbul Matbaası, İstanbul, 1968, s.20-21.

rasyonel kısmı insan beynine yerleştirilmiş ve tüm vücudu kontrol etmesi ile başlamıştır. Duygu ve öfkeden sorumlu ruh, insan vücudunun göğsünü işgal etmiştir. İştah denilen ruhun üçüncü kısmı, susuzluk, açlık ya da şehvet gibi temel insan içgüdülerinden sorumluydu ve midede yer almıştır. Platon, en önemli kısım olma nedenini düşündü çünkü ilkel dürtüleri ve içgüdüleri kontrol edebiliyor ve kişiyi eylemlerinde yönlendirebiliyordu²³⁹.

Platon Akıl yürüten kısmın gerçekten bilge olduğundan ve bütün ruhun adına öngöründe bulunduğundan dolayı yönetmesi gerektiğini iddia etmiştir. Platon'un kavramını anlamının en iyi yolu, büyük bir ameliyattan önce yirmi dört saat boyunca yiyecek ve su olmadan kalması talimatı verilen hastanedeki bir hastayı hayal etmektir. Susadı ve acıktı, ama bilinçli bir şekilde kontrollerini kontrol ediyor çünkü bu tür eylemlerin sağlığını tehlikeye atacağını biliyor. Sonuç olarak, doktorların emirlerine uymak için rasyonel seçim yapar. Platon'un insan doğasına dair felsefesine daha yakından baktığımızda, mantığa göre, karmaşıklığı düşünmek ve kendi eylemlerinden sorumlu olmak için benzersiz insan kapasitesini kastettiğini söylemek doğrudur²⁴⁰.

Çoğu zaman temel içgüdüler ve duygular devralınabilir ve sonuç olarak bir kişi başkalarına zarar verebilir. Hepimiz bir öfke ve kıskançlık anında bir kişinin hile partnerini öldürebildiği “tutku suçları” hakkında hikayeler duyduk. Platon diyaloglarında, “ruhsal” ve “iştah” parçalarının insan ruhunun üç kısmı “uyum” içinde olmadığına insan eylemlerine hükmedebilme ihtimalini ele alır. Düzgün çalışan bir ruh, aklın bir müttelik olarak ruhla birlikte yönetmesine ve iştahın kontrol altında tutulmasına izin verir²⁴¹.

İnsan doğası felsefesine ve insan doğasının özü olarak mantığın anlaşılmasına büyük katkı sağlayan diğer bir önemli kişi ise, on yedinci yüzyılın önde gelen düşünürlerinden biri olan Fransız düşünür ve matematikçi Rene Descartes'dır. İlk olarak, Descartes, yalnızca kendi kesin olduğu şeyleri ayırmak için mevcut tüm teorilerini ve inançlarını atmıştır. Süreçte, bir bedeni olup olmadığından şüphe

---

²³⁹ Jean-Paul Sartre, *Varoluşçuluk*, çev. Asım Bezirci, Say Yayınları, İstanbul, 2005, s.1-4.

²⁴⁰ Cavit Sunar, *Varlık Hakkında Ana Düşünceler: Felsefe, İnsanın (insanı) Arayışı* (Vol. 138). Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977, s.262.

²⁴¹ Martin Heidegger, *Zaman ve Varlık Üzerine*, çev. Deniz Kandı, Agora Yayınevi, İstanbul, 2014, s.90.

edeceğini keşfetti ama bir akıl sahibi olduğu kesin olarak belliydi. Descartes, akıl ve bedenini iki farklı şey olduğuna inanıyordu²⁴².

Akıl, Descartes'a göre, “düşünen bir şey” ve ona inanan, umut alan ve düşünebilen, özünün özü olan maddi olmayan bir maddeydi. Yani Descartes, aklın, bir düşüncenin, bedenden ayrı olarak var olabileceğini öne sürerek, zihnin özü düşüncesi olan bedenden ayrı bir maddedir²⁴³.

Temel felsefi çalışmasında İlk Felsefe Descartes Üzerine Meditasyonlar, tüm sorunlara akıl yürütmenin, bilimde kesinlik ve insan doğasının açıklanmasının sağlanmasının tek yoludur. Latince “Ben bu yüzden varım” anlamına gelen en ünlü alıntıları olan Cogito Ergo Descartes'ın düşünme süreciyle ilgili değildir. O insanların asla şüphe duymayacağı bir şey bulmakla ilgilidir. Descartes'e göre: Kesin olarak bildiklerimiz bizim düşündüğümüzdür. Hayal kurduğumuz, hatta Matrix filmine benzer bir gerçeklikte sıkışıp kalmasak bile, asla düşünmeyi bırakmayacağız ve böyle bir bilgi var olduğumuzu doğrular²⁴⁴.

Descartes, insan düşüncesinin rasyonel eyleminin, insan varoluşunun gerçek kanıtı olduğu noktasını başarılı bir şekilde savunuyor. Bu ifadeden çıkan argümanlarda Descartes, saçının, yüzünün veya hatta vücudunun varlığını ispatladığına işaret eder, ancak aklını kullanma düşüncesine ve yeteneğine sahip olduğundan emindir. Descartes, bu gerçeklerin kendisine “açık ve farklı algılamalar” olarak geldiğini iddia ediyor. Açık ve net algılar ile gözlemlenebilecek her şeyin var olduğunu savunuyor. Düşünce ve akıl yürütmenin insanlığın özü olması gerektiği sonucuna varır, çünkü bunlar açıkça algılanırlar²⁴⁵.

Yapıtlarında, insan doğası da dahil olmak üzere, bu dünyadaki herhangi bir şey hakkında gerçek bilginin sadece saf akıl yürütme yoluyla geldiğini iddia etmiştir. O, “dış dünya, mekanistik ilkeler tarafından işletilirken, bu [insanlara] mantığa göre

---

²⁴² Tülin Bumin, *Tartışılan Modernlik: Descartes ve Spinoza*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.1-4.

²⁴³ Ülker Öktem, “Descartes, Kant, Bergson ve Husserl'de Sezgi”, *DTCF Dergisi*, 40(1-2), 2017, s.160-163.

²⁴⁴ Ülker Öktem, “Descartes'da Bilginin Kesinliği Problemi”, 1999, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/743/9499.pdf> s.312-315.

²⁴⁵ Öktem, 1999, a.g.e., s.312-315.

yönlendirilmediğine” inanıyordu. Bu nedenle yeteneği doğanın geri kalanından aniden insanı ayıran özellikleri mevcut doğal bilimleri ile kullanılmıştır.²⁴⁶.

İnsan doğasını daha iyi anlayabilmek için, Immanuel Kant'ın eserlerinde çokça tartışılan ahlak ve ahlak arasındaki bağlantıyı görmek zorunludur. Immanuel Kant'a göre (1724-1804) ahlak bütün rasyonel varlıklar için geçerlidir ve ahlaki bir eylem öncelikle insan duyuları tarafından değil, akla göre tanımlanır ve belirlenir²⁴⁷.

Varlık doğasını anlamamanın bir başka yönü, kişinin kendi özgür iradesini kullanma yeteneğini araştırmaktır. Felsefede, bireyin kendisine bağlı kuvvetler ne olursa olsun, onun eylemlerinin seçimi incelenmelidir. Platon, insanın özgür iradesi ve seçim gücü fikrini bir erkeğin ebeveyni, kalıtsal eğilimleri, fiziksel anayasası ve erken eğitimini belirleyen faktör olarak fikrini ortaya koymaktadır, çünkü bunların hepsi sadece yapılan seçimlerin etkileridir. Bu seçimler ayrıca erkeğin evrimi safhasını da belirler, iyi düzenlenmiş durumda yer alması gereken pozisyonu gösterir ve onun yakınlaşması için gerekli olan özel erdemi gösterir. Platon'a göre, tüm evrim problemi ahlaktır.

Varlığın temelinde olan özgür irade, seçimlerimizin birçoğunu ve dolayısıyla kaderimizi kontrol altında tuttuğumuz, düşünmemiz ve karar vermemiz konusunda özgür olduğumuz inancımızdır. Bu esnek, bilinçli kontrolün, kalp atışı ya da sindirimimizin istem dışı eylemiyle ve bir kuşun yuva inşasının veya bir köpeğin şartlı tepkisinin içgüdüsel zorunluluğu ile karşıtlığımız var. Bizim kararlarımız, herhangi bir hayvana göre doğadan çok daha bağımsızdır.

Aşağıdaki metin, Jean Baudrillard'ın çalışmasının bazı belirgin çelişkilerini ele almaktadır.

Jean Baudrillard, gerçeklik ve yanılsama diyalektiğine karşı karşıya kalmıştır ve uyumsuzlukları reddetmiştir. Onun paradoksal hakikati, kaçınılmaz kaderi onun değer seti, çağının son derece öznel, postmodern yapısıyla uyumsuzdur. O, yalnızca, elitin kendisini seçtiği provokatif güncel konularla ilgilenmiştir. Baudrillard, Nietzsche'ye atıfta bulunarak, “Perdenin kaldırılmasından sonra hakikatin gerçek olduğuna inanmıyoruz” şeklindeki ifadesini ortaya koymaktadır. Baudrillard,

---

²⁴⁶ Ülker Öktem, “David Hume ve Immanuel Kant'ın Kesin Bilgi Anlayışı”, *DTCF Dergisi*, 44(2), 2017, s.29-55.

²⁴⁷Öktem, 2017, a.g.e., s.29-55.

perdenin arkasında sonuncu oyunculardan biriydi. Onun hakikat iddiası, kasıtlı olarak gizlenmişti ve bu da onun daha büyük yanlış anlaşılmasına ve eleştirilmesine yol açmıştı²⁴⁸

Simülakrlar ve Simülasyon'un sıkça bahsedilen bir bölümünde, Baudrillard Vaizlerin Eski Ahit kitabına atıfta bulunur. Ona göre: “Simülasyon, asla gerçeği gizleyen bir şey değildir. Hiçbir şeyin bulunmadığını gizleyen gerçektir. Simülasyon doğrudur. Simülasyon ve doğruluk kelimesi, Vaizlerde görünür. Kitap, Baudrillard'ın eklediği Atasözlerine benzer bir bilgelik kitabı olarak kabul edilir. Ama bu jestde Baudrillard'ı anlamamanın anahtarını buluyoruz. İfade belirsizdir, bu hiçbir gerçeğin olmadığı anlamına gelir. Hakikatin bu gerçekliği ve onun imgesi, gerçekliğin ve yanılısamanın paradoksal birliğidir²⁴⁹.

13. yüzyıla dayanan Latince “radikal” kelimesi aslında “kökten” anlamına geliyordu ve şimdi “bir kök” ya da onun ağır bir ifadesine temel bir bağlılık yoluyla “aşırılıkçı” anlamına geliyor. Örneğin “radikal aşk”, orijinal anlamında, başkalarına karşı kayıtsız şartsız şefkatli bir bağlılık söz konusu olabilir. Aynı zamanda aşkın anlamının çağdaş uyarlamalarında kökten veya devrimci değişiklikler için bir çağrı olabilir. Görünüşte çifte duyu, her ikisinin de eşit derecede radikal ya da eşit bir kuvvete sahip olduğunu görerek çözülür, çünkü her ikisi de aşkın anlamını tehlikeye atmaz. “Radikal”, daha sonra anlam bütünlüğü üzerinde mutlak bir duruş olarak söylenebilir. Baudrillard bu aşırı sözcük seçimini, mutlakların reddedildiği tarihi bir anda yapar.

Baudrillard'ın “Radikal Düşüncesi” nin yayınlanmasından bu yana, iletişimin miktarı artmış, ancak entelektüel düşüncenin durumu göreceli olarak aynıdır. Baudrillard'a göre; gerçeklik gerçekten kayıtsızdır. Bugün faaliyet gösterdiğimiz dünya, tutkusuz ve ölümcül sıkıcıdır. Farkımız, sadece bizim dijital bolluğumuzla artmıştır²⁵⁰.

Bu iklim ile, asillerin mecburiyeti radikal düşüncedir. Ancak Baudrillard şöyle yazıyor: “bizim amacımız radikal düşüncüyü savunmak değil. Savunulabilecek

---

²⁴⁸ Jean Baudrillard, *Seduction*, çev. Brian Singer, Edition Galilée, Paris, 1979, s.33.

²⁴⁹ Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*. Çev., Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.40.

²⁵⁰ Jean Baudrillard, *Sessiz Yığınların Gölgesinde-Toplumsalın Sonu*, çev. Oğuz Adanır, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, 2003, s.10-13.

herhangi bir fikrin suçlu olduğu varsayılır. Kendi savunmasını sürdürmeyen herhangi bir düşünce yok edilmeyi hak eder. Gerçekliğin yanlış yanılmasına karşı, gerçekliğin ve yanılmanın yanlış diyalektiğini bozarak savaşıyoruz. Baudrillard'ın önerdiği gibi, “dil ve yazma, bir yanılma meselesidir”, en iyi düşünce gerçekliği hedefler. Bu, düşüncenin öneminin, kendi alımında veya hatta mirasında değil, fakat kendi tecelli kapasitesinde olduğu anlamına gelir.

Fiziksel ve sembolik köklerde hiçbir güvenlik yoktur. Belki de hiçbir şey, tekilliklerinizi, büyüdüğünüz köklerden daha iyi açıklayamaz. Tüm ifadelerinizde kökleriniz özünüzdür. Ancak birlikte yaşarız, bir anda kökleri kesmek yaygındır ve yeni bir kimlik yaratmak giderek daha fazla norm oluşturur. Yapısızlaştırma yoluyla paylaşılan tarihsel ve ideolojik kökleri kesiyoruz. Baudrillard şöyle diyor: “Sadece çatlak, uzaklık ve yabancılaşma, bu düşüncenin tekilliğini koruyor.” Bu, Aydınlanma'nın uzantılarını ortadan kaldıran, kökünü yeniden ortaya çıkaran kırılmadır.²⁵¹.

“Tanrı'nın adı” nda radikal düşünce, radikal teolojinin temelidir. Martin Luther, 1517'de, Wittenburg Almanya'daki Kale Kilisesi'ne 95 tezini yazdı ve Roma Katolik Kilisesi uygulamasına, üyelerinin günahlar için kurallar almasına izin verme pratiğine karşı çıktı. Demokratik kapitalizmde yeryüzünde hazineler satın alıp vergilerin peşinden koşuyoruz. Baudrillard, “Aydınlanmanın ve modernitenin gölgesinde, eleştirel düşüncenin kahramanlık çağında olduğumuzu söyledi²⁵².”

Baudrillard'a göre, en büyük ödül başkaların fikrini tamamlamaktır. Tamamlanma yerini bulduğu yer varlığın özünde bulunmaktadır. Çevresindeki dünyayla önemli bir yere sahip olan fikir günümüzde saf fikir olarak görünmüyor. Radikal düşüncenin amacı topraktan ayrılmak ve varlıkta var olmaktır. Nihai ödül anlayışın yaşandığı zamandır. “İnsanın içgüdüleri gerçeğe çatışmalıysa” o zaman kaderi gerçeği ile birlikte yaşamalıdır²⁵³.

Baudrillard radikal bir düşüncenin üretimini istemiyor, ama radikal hakikatin var olmasını sağlıyoruz. Bu, düşüncenin son olmadığını ima eder. Zaten modası geçmiş ve yanılma diyalektiğinden yoksun ve esrarengiz bir şekilde, her ikisini de

²⁵¹ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.10-13.

²⁵² Baudrillard, 2003, a.g.e., s.10-13.

²⁵³ Baudrillard, 2003, a.g.e., s.10-13.

aşan bir gerçekle yaşayabiliriz. Bu, her zaman gerçeklikle iç içe geçmiş olan, fakat postmodenitenin olası bir son oyunu olan illüzyonun sonu oyunu değildir²⁵⁴.

3.4. ÖZGÜR BİREY OLARAK İNSAN

Tüketici toplumuyla bağlantılı olan Baudrillard'ın dünyanın sanallaştırılması fikri insan özgürlüklerinin açıklanması açısından önemlidir. Baudrillard'ın postmodern kopuşunu duyurmasına rağmen, Marksizmden patafiziğe odaklanma değişikliği, daha önceki çalışmalarının daha sonraki çalışmalarına bağlı olduğu görülüyor. Tüketici toplumu, insanın eşyaların, metaların hoşgörüsü ile karakterize edilir. Tüketici toplumunda, temel ihtiyaçlardan arzuya (kimlik, sosyal farklılaşma, özgürlük vb.) her şey metalaştırıldı²⁵⁵.

Baudrillard'ın daha sonraki çalışmalarında, gerçekliğin sanallaştırılmasına odaklanır, ki bu bir anlamda, bir verimlilik metalaştırmasıdır. Bununla birlikte, Baudrillard kapitalizmin rolü üzerinde çok fazla durmayı reddediyor . Bunun yerine teknolojinin ilerleyişinin sonuçlarını ve yansımalarını vurgular.. Frankfurt Okulu eleştirel kuramcılar gibi Baudrillard da diğer çalışma alanlarına yöneliyor. Sosyal ve kültürel değişimleri ve insan davranışları, düşünceleri ve algı üzerindeki etkilerini eleştirir²⁵⁶.

Simülasyon ve Hiper-gerçeklik ile karakterize edilen toplum postmodern toplum olarak adlandırılacaktır. “Postmodern” toplum hala tüketici toplumunun bir parçasıdır. Bu terimin kullanımındaki değişim, daha önceki Baudrillard ve daha sonraki Baudrillard arasındaki farkı işaret edecek, burada da Marksist perspektiften nihilist görüşüne doğru bir kayma vardır.

Günümüzde nesne sistemi toplum ile normatif hale geliyor; kör tüketim yeni düzen ve sonuç olarak, insanın yaşam tarzını dikte eder. Baudrillard’a göre²⁵⁷:

---

²⁵⁴Meriç Akdiş, Rıfat Şahiner, “Jean Baudrillard’ın Düşünce Sistemi ve Etkilendiği Süreçler”,http://www.academia.edu/1854020/jean_baudrillard_erken_d%C3%B6nem, 5(10), 2017, s.229-245.

²⁵⁵ Jean Baudrillard, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010, s.10.

²⁵⁶ Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu*, Çev. Hazal Deliçaylı-Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2008,s.32.

²⁵⁷ Baudrillard, 2008, a.g.e., s.32.

Kurt çocuğu kurtlar arasında yaşayarak bir kurt haline geldiğinde, biz de yavaş yavaş işlevsel hale geliyoruz. Nesne zamanına göre yaşıyoruz: Bu demek istediğim, nesnelerin temposunda yaşıyoruz, onların durmaksızın sürdüklerinin ritmine kadar yaşıyoruz. Bugün, onları, doğdukları, olgunlaştıkları ve ölecekleri şekilde izleyen, önceki tüm uygarlıklarda, insan nesillerini geride bırakan zamansız nesnelere, aletler veya anıtlar olan bizleriz.

Baudrillard'ın nesnelere sistemi hakkındaki tartışması, aynı zamanda işaretlerin yeniden tanımlanmasının semptomunun da bir teşhisidir. Baudrillard'ın postmodern toplumu, sadece metaların taşıdıkları işaret ve anlamlara değer verdiği için değil, özellikle de bu işaretlerin metalden daha bağımsız hale gelmesinden dolayı, tarihin sonuna doğru gerilemiş görünüyordu. İşaretler kendilerini referandumlarından ayırmaya başlıyor, işlevleri unutuluyor ve gerçek olmaya başladılar. Bu bağlanma, insanın nesneye olan ilişkisindeki değişimde yatmaktadır²⁵⁸

İşaretlerin yeniden birleşmesi, referandumların unutulması, özne-nesne ilişkisinin kesilmesi, dünyanın büyüyen sanallaşmasının belirtileridir. Ancak gerçekliğin bu sanallaştırılması, insanın davranışına ve algısına da bir dezavantaj yapan bilimsel ve teknolojik ilerlemeler tarafından başlatılmıştır. Bu, odak noktasındaki bir değişikliktir. Modern toplumun kullandığı değerler, işe yaramaz ve anlamsız hale gelmiştir.²⁵⁹

Baudrillard için tarih farklı bir boyuta geçiyor; Teknoloji ve bilimsel ilerleme, radikal kaymayı fark etmeden insanın gerçekten gerçek olmayana kesintisiz olarak geçebileceği bir portal sunmuştur. İnsanlar özgürlüğünü kullandığını düşünüyor, ancak bu özgürlük değişti. Teknolojik ve bilimsel ilerlemeyle özgürlüğün yeni formları ortaya çıkmaktadır. Örneğin, ifade özgürlüğü bilişsel teknoloji ile ayrı bir boyuta ulaşmıştır. Bilişim seltöründeki gelişmeler insanların özgürlüğünü ileri boyutlara taşımıştır.

Radikal demokrasi kavramı 1980'lerde demokrasi öğretilerinde ortaya çıkan sorunlar neticesinde gelişim göstermiştir. Bu kavram temelinde post-Marksist düşünceler yer almaktadır. 1990'larda Sovyet bloğunda meydana gelen çözümler

---

²⁵⁸ Jean Baudrillard, *Revenge Of The Crystal-Classic Edition: Selected Writings on the Modern Object and Its Destiny, 1968-1983*. Pluto Press, 1999, s.5-6.

²⁵⁹ Douglas Kellner, *Jean Baudrillard: From Marxism to postmodernism and beyond*. Stanford University Press, 1989, s.2.

neticesinde radikal demokrasi görüşleri egemen olmaya başlamıştır. Bu zaman diliminde radikal demokrasi muhalif düşüncelerin birleşmesiyle oluşturulan platformlarda açıklanmıştır.

Radikal Demokrasi kuramının ana düşüncesi Marksist düşünce ile birlikte “hegemonya, evrensellik, tikellik” kavramlarına dayanmaktadır. Bu kuramın savunucuları “Chantal Mouffe ve Ernesto Laclau”dur.

Bu savunucuların “Hegemonya ve Sosyalist Strateji” adında bir kitabı bulunmaktadır. Mouffe ve Laclau Radikal Demokrasiyi sosyalist bir proje olarak; radikalizm ve çoğulculuk kavramları ile birlikte değerlendirmişleridir. Bu kavramlar olmadan radikal demokrasinin oluşması mümkün değildir. Bu çerçevede Radikal Demokrasinin en önemli amaçları;

- Demokratik hakların elde edilmesi ve
- Özgür düşünce ve yaşantının hakim olması olarak sıralana bilir.

Radikal Demokraside temel düşünce olarak işçi sınıfı yerine muhalif düşünceler yer almaktadır. Burada önemli olan yeni sosyolojik oluşumların düşüncelerini özgür bir şekilde aktarabilmesini sağlamaktır. Düşünörlere göre hegomonistik düşünceler altında ezilen gruplar yalnızca işçi sınıfı değildir muhaliflerin oluşturduğu gruplarda bu ezilen halkın içinde yer almaktadır. Bu nedenle Laclau ve Mouffe geliştirdiği Radikal Demokrasi toplumunun bütününe kapsamaktadır.

Radikal demokrasi: demokratik siyasi tartışmaların teori ve uygulamasını ifade etmektedir. Birçok çağdaş demokrasi teorisi, çeşitli kimliklerin ve çıkarların bir araya toplanmasını veya barındığını vurgularken, radikal demokrasi bunların siyasi eylem içinde nasıl daha etkin bir şekilde yer alabileceğini sorgular. Demokrasinin diğer teorileri vatandaşların siyasi karar alma süreçlerine danışmanlığı veya katılımını vurgularken, radikal demokrasi teorisi ve uygulaması bunun bir fikir birliği ve karardan ziyade çatışma ve uyuşmazlık sürecinin çözüm yolları vardır.

Bireyler yaşamış oldukları toplum içinde farklı kimliklere sahiptir. Bu nedenle ölkeler uygulamış oldukları politikalarda bu farklılıkları gözetmek zorundadır. Aksi durumda vatandaşlık bilinci ve toplumsal aidiyet oluşamaz. Radikal

demokrasi bu nedenle çoğulcu yapıyı kapsayıcı demokrasi uygulamalarını içermektedir.

Küreselleşme, yerel ve ulusal düzeyden kıtalararası ve gezegene kadar, toplumsal ve ekonomik süreçlerin ölçekte çağdaş değişimini yakalamayı amaçlayan, esas itibariyle tartışmalı bir kavramdır. Küreselleşmenin başlangıcı demokrasinin konvansiyonel hesapları için açık bir anlam taşımaktadır ve son yıllarda bu durum siyasi teorilerde tartışılmaktadır. Küreselleşmenin, özellikle yeni gelişmekte olan devletlerin eski sömürge güçlerinden resmi bağımsızlıklarını kurdukları gelişmekte olan ülkelerde, ulusal hükümetlerin kendi topraklarında egemenlik yetkisi vermesine neden olan küreselleşmenin yaygın bir şekilde kabul gördüğü bilinmektedir

Bu kuramın önem verdiği bir diğer oluşum sivil toplum örgütleridir. Sivil toplum örgütlerinin oluşumu ve sendikal faaliyetler Radikal demokrasi tarafından toplumsal kimliğin oluşumu için gerekli olarak savunulmuştur. Radikal demokrasi küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan sosyal devlet ve toplumların egemenliği kavramlarını da savunmaktadır.

Mouffe ve Laclau tarafından öne sürülen ve demokraside çoğulculuğu benimseyen bu kavram devlet otoritesinin baskıcı tutumunu reddetmektedir. Bu nedenle diğer görüşlerin yalnızca işçi sınıfı egemenliğindeki kuramlarını eleştirmektedir. Mouffe ve Laclau hegomonistik yapı içinde muhalif grupların ezilmemesi için sivil toplum platformlarının önemini benimsemiştir.

Postmodernizm insanla sınırlı değildir. Max Weber ve bazı Frankfurt okulu eleştirel kuramcılar, bazı epistemolojilerin baskıcı dogmatik eğilimlerini “aklın demir kafesi” olarak eleştirdiler. Baudrillard, gerçekliğin, hakikatin, zamanın, toplumsalın ve diğer her şeyin değerinin ve kıymetlendirilmesinin, müstehcenliğe doğru, bir tür vahşice çoğalmaya doğru ilerlediği konusunda ısrar eder²⁶⁰.

Yukarıda anlatılanlarda Baudrillard'ın kötümserliği belirgindir. Baudrillard Kıyamet'i ve Kıyamet'in ötesini ilan ediyor gibi görünmektedir. O, belki de sonun gerçekleşme olasılığı üzerinde düşünürken gerçeğin cinayetini açıklamıştır. Ancak

---

²⁶⁰Jean Baudrillard, *Symbolic Exchange and Death*, Sage, 2016, https://books.google.com.tr/books?id=7Ji_DQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gb_s_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false, s.5.

zamanla gerçek yok edildi ve ortadan kayboldu. Ama insan fark edemedi çünkü sanallaştı²⁶¹

Ölümde bile sanallık müdahale eder. Ölümsüzlük için yaşlanma arzusu, eylemler, konuşma ve mirastan fiziksel ölümsüzlüğe geçmiştir. Postmodern toplumda, fiziksel ölümsüzlük mümkün görünmektedir. Homojen ve tekdüze tutarlı bir evreni (bu kez yapay bir sürekliliği yeniden inşa etmek için bir proje) mükemmel bir klon oluşturma sürecinde olduğumuz geniş bilgi ağımızın üzerinde uzanan, teknolojik ve mekanik bir ortamda ortaya çıkan Dünya, sonsuz bir üretim beklentisine açılan sanal bir eserdir²⁶².

Baudrillard'ın boyamaya çalıştığı dünya, sadece hasta ve yaşlı bir adamın panik dünyası değildir. Bu sadece gerçekliğin sanallaştırılması değil, aynı zamanda insanın görünen robotlaşmasıdır. Adam bir telesekreter, bir telefonun bip sesi, bir sosyal ağ sitesindeki avatar olur. Otomatik tonlarla geliştirilmiş yüksek kaliteli ses ile takıntılı hale gelir; en küçük ayrıntıya yakınlaşmasını sağlayan görüntülerin yüksek tanımını tercih ediyor. İnsan bir nesne haline geldi.

İnsanın eleştirel dürtüleri, dünyadaki tüketim ve sanallaştırma yığınları tarafından sıkıcı hale getirildi. Bu sistem içinde tüketici toplumu, satın almaya mecburdur. Ancak bu tüketici toplumu, teknolojik fetişizm ile karakterize yeni bir topluma da yol açıyor, dolayısıyla bu yeni toplumda, insanın eleştirel dürtüsü gerçek ve simülasyon arasındaki farkı anlatamazdı. Aslında, gerçek ve gerçek olmayan arasındaki ayrımların bulanıklaşması, insanın eleştirel dürtüsünün matlaşmasına katkıda bulunur. İnsan teknoloji saltanatını kabul etmeye başladı²⁶³.

Postmodern toplumun ruhunu tanıyan eleştirel kuramcılarının çoğu reçete vermeye direnmekle birlikte, ütopyayı tanımlamayı tercih etmiştir. Bu nedenle sorunlar listelenmiş ancak çözüm yolları açıklanmamıştır. Ancak, tüketici toplumundan ayrılma fikri imkânsız olsa da, gıdadan solmaya kadar her şeyin metalaştırıldığı düşünülürken, tüketici toplumunu analiz etme ve eleştirme ve gerçekliğin sanallaştırılması eylemi, politik bir duruştur. Baudrillard'ın eserleri

---

²⁶¹ Baudrillard, 2016, a.g.e, s.5.

²⁶² Foss, Paul, “ The Precession of Simulacra”from Simulations” , New York: Semiotext (e), USA, 1983, <http://classes.dma.ucla.edu/Winter16/8/Baudrillard.pdf> , s.3.

²⁶³ Chris Gray, Jean Baudrillard, *Paul Virilio and Michael Ignatieff, Postmodern war*. London: Guilford, 1997, s.6.

gerçekliğin tarifleri değildir . Baudrillardian felsefesinin bütünü, hem gelebileceklerin bir önsezi hem de aynı zamanda insanın harekete geçmesine meydan okuyan bir performans çelişkisidir.

Baudrillard, insanın kayıtsızlığını, ölümcül bir stratejiyi tanımlamaktadır. Bununla birlikte, Baudrillard'ın, özellikle politik eylem başta olmak üzere insan ajansı fikrini kolayca attığı söylenemez. Chris Rojek, ortak okumanın aksine, Baudrillard'ın siyasete yönelik tavrının Marcuse'nin mutlu bilincini, hatta “sistemin temel olarak iyi olduğuna ve tarihin uzun bir ilerleme yürüyüşü olduğuna inandığına” dair bir bilince bile sahip olmadığını savunuyor.²⁶⁴

Baudrillard imgelerin çoğalması nedeniyle, anlamsız işaretlerin çokluğu nedeniyle ve medyanın bilinçliliğimize müdahalesinden dolayı bile, politik eylem fikrinin gerçek bir politik eylemi gerektirmediğine inanmaktadır²⁶⁵. Siyasetin ölümü 'kolektif siyasi eylemin alanı' nın ölümüdür. Bu nedenle ilgisizlik, insanın medyanın emirlerine boyun eğmeyeceği şeklindeki bir ifadedir²⁶⁶.

Ayrıca Baudrillard'ın yazılarının tarzı ve dili, onun felsefesinin önemli bir parçası. Baudrillard kendi dilinin farkında. Rojek, kayıtsızlık için konuşma ve çağrı yaparken bile, Baudrillard'ın “son derece ateşli bir adres tarzı kullandığını” savunmaktadır. Görünüşte çelişkili ve irrasyonel ifadelerinden bazıları, şiirsel dili ve yazılarının bilim kurgu havası kasıtlıdır. Baudrillard'ın yazı stili akademik stile uymuyor. Patlama fikri, yazma stili, farklı disiplinlerle iç içe geçen, pop kültüründen medyadan, teknolojiden, vb. örneklerin eşlik ettiği bir tartışmadan ibarettir²⁶⁷.

Baudrillard gerçekten sonun yakın olduğuna inanıyor yaklaşımı yanlıştır. O sadece bir uyarıcı adamdır, eğer insan politik eylemin zamanı geldiğinde uydurmaya devam ederse insanlara şok etkisi yaratmaktadır. Belki de Baudrillard'ın felsefesi, sadece eğlendirmeyen, ancak yönelmeyen bir amaca sahip bir bilim kurgudur. Aslında Baudrillard, yaptıklarının sosyoloji olmadığını kabul ediyor; gerçekleri

---

²⁶⁴ Douglas Kellner, “Jean Baudrillard”, *The Blackwell companion to major contemporary social theorists*, 2003, s.310-331.

²⁶⁵ Richard J. Lane, *Jean Baudrillard*, British Library, England, 2008, s.140-143.

²⁶⁶ Thomas J. Mickey, “A postmodern view of public relations: Sign and reality”, *Public Relations Review*, 23(3), 1997, s.271-284.

²⁶⁷ Thomas J. Mickey , a.g.e., s.271-284.

belirtmeye çalışmıyordu. Bir röportajda, “Benim bakış açım tamamen metafiziktir demiştir²⁶⁸.

Bununla birlikte, metafiziğin bu Baudrillard versiyonu, maddi güçler ve tarihsel olaylar tarafından koşullandırılmış gerçeklik dışında bir gerçeklik ortaya koyan bir şey değildir. Bu tür metafizik, sınırlı bir akıl tarafından kolayca kavranabilecek bir aşkınlığı hayal etmez²⁶⁹.

Baudrillard'ın felsefesi hayalidir, bir bilim kurgudur. Fakat bu, doğru bir şekilde uyarılan bir bilim kurgudur, çünkü belli bir dereceye kadar, maddi koşullarla bilgilendirilir. Baudrillard, “teori, gerçek için bir meydan okumadır. Dünyaya varmak için bir meydan okuma... Teori şeylerin halinin ötesindedir, çok hızlı hareket eder ve bu yüzden ne olabileceğine dair bir kader konumundadır... Teori simulasyondur²⁷⁰

---

²⁶⁸ Jean Baudrillard, *Forget Baudrillard?*, çev.Chris Rojek & Bryan S.Turner, Routledge, London, 1993, s.20.

²⁶⁹ Douglas Kellner, “Baudrillard”, *A Critical Reader*, Cambridge, Massachusetts, 1994, s.33-37.

²⁷⁰ William Pawlett, *Jean Baudrillard: Against Banality*. Routledge, Newyork, 2007, s.1-3.

SONUÇ

Son dönemin en etkili düşünürlerinden biri olan Jean Baudrillard, mevcut siyasi ve ideolojik yaklaşımları reddetmektedir. Marx'ın fikirlerinden etkilenen bir düşünür olarak Baudrillard, entelektüel hayatının ilk yıllarında Marksist teoriyi gözden geçirmeye çalışmıştır, ama özellikle 1970'lerde yayınladığı çalışmalarından bu yana, klasik Marksist geleneğe sert bir eleştiri getirmeye başlamıştır. Bununla birlikte yaşadığı dönemin yaygın düşünce akımı olarak kabul gören postmodern düşüncenin de dışında yer almaya özen göstermiştir. Paralel eleştirilere sahip olmasına ve benzer argümanları kullanmasına rağmen postmodern yaklaşıma da eleştirel bir tutum sergilemiştir.

Jean Baudrillard, postmodern toplumun imitasyon fikrinin sahte olanı tanımak için bir gerçeklik duygusu gerektirdiği gerekçesiyle üretildiğini ileri sürmekle yetinmez. Onun vurguladığı nokta, daha çok teknoloji ve kitle iletişim araçlarından dolayı, doğanın ve insan yapımı nesnelerin ya da kavramların arıtılmasını kavramak için tüm kapasitemizi kaybetmiş olmamızdır. Bu noktayı açıklamak için O, yavaş yavaş gerçekliğin yerini hiper gerçekliğe bıraktığı dört simulacra evresi olduğunu iddia etmektedir. Bu Hiper-gerçeklik toplumda, tarihin ortadan kalktığını ve 'kıyamet' kavramının Hiper-gerçeklik bilgisinin fazlalığı ve anlam eksikliği nedeniyle sadece yanılısama olduğunu savunmaktadır.

Jean Baudrillard, simülasyon teorisi ve tüketim ile ilgili fikirlerinden sonra dünya çapında ün kazanmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda, her şeyden önce, Baudrillard'ın fikirlerini anlamadaki zorluklar göz önünde bulundurularak, öncelikle ilgili kavramlar ve kavramların içerikleri incelendi. Daha sonra farklı konulardaki yaklaşımlarına genel olarak değinerek, fikirlerinin anlaşılmasını kolaylaştırmak için gözden geçirilmiştir.

Kendisinininde bir parçası olduğu Batı dünyası ve yaşam tarzını, bilhassa ABD'nin öncülüğünü yaptığı modernizmle beraber teknolojinin insan yaşamı üzerindeki negatif etkilerine güçlü eleştiriler getirerek, kendisine özgü bir düşünce

ortaya koymuştur. Bu bağlamda tam manasıyla bir sistem eleştirmeni olduğunu ve sistemin ‘gerçeklik’ dayatmalarına karşı simülasyon kuramını ortaya atarak hakikatin tam anlamıyla yok olduğunu savunmuştur.

Baudrillard'a göre, üretim ve sınıf ilişkilerine dayanan dönemden farklı olarak, günümüz dünyasında öncelikli sektörler hizmet ve iletişim sektörleridir ve söz konusu sektörler aslında bir üretim sektörü olmaktan çok yeniden üretim sektörleridir. Hem tarım toplumları hem de sanayi toplumları üretim biçimleriyle tanımlanırken, günümüz toplumlarında tüketim olgusu üretimden ziyade ön plana çıkmaktadır. Günümüzde, yaygın tüketim nesnelere artık bir sosyal sınıf göstergesi olarak görülmemekte, modernizm sosyal sınıfın temel göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Baudrillard, bir modern toplumundaki hayati veya temel ihtiyaçlar ile sahte veya yapay gereklilikler arasındaki ayrımın bulanık olduğuna dikkat çekiyor. Tüketimde temel ihtiyaçlar gibi sunulan sahte ihtiyaçlar, tıpkı metaller gibi üretilir. Tüketim, sosyal prestij veya statü sembolü olarak görülmekte, lüks malların tüketimini veya ünlü markalara ait objeleri yaygınlaştırmaktadır. Bu bağlamda, göze çarpan tüketimde bireyler bir moda ya da marka bağımlısı haline gelmiştir.

Tüketim seçenekleri sınırsız ya da sonsuz görünse de kişinin farklı olanı seçme ihtimali pek de mümkün görünmemektedir. Çünkü birey, sistemin kabul ettirdiği ‘gerçekler’i kendi gerçekleri olarak kabul etmiş ve içselleştirmiştir. Böylelikle Batı dünyası kendi yarattığı dünyada insanları yumuşak bir ‘ölüm’ ile başbaşa bırakmıştır. Yani bu anlamda, Jean Baudrillard’a göre, oluşturulan bu simülasyon evreninin içindeki insan hiçbir surette özgür değildir ve aslında gerçek anlamda yaşamıyordur, ölmüştür. Çünkü O’na göre varolmak özgür olmayı gerektirmektedir.

Baudrillard bu oyunda kimsenin ‘özgür’ olmadığını ve herkesin hem köle hem de usta olduğunu vurguluyor. Tüketici toplumunda, mutluluk ve mutsuzluk kavramları, iyilik ve kötülük kavramlarının ötesindeki ön plandadır ve kitlelerin mutluluğunun tüketim ile doğru orantılı olduğu varsayılmaktadır. Bu bağlamda, tüm arzular gerçekleşir ve tüketiciler tüketim nesnelere atfedilen hayali anlamlarla baştan çıkarılır. Bu baştan çıkarma ile ilgili olarak, tüketici toplumundaki metallerle ilişkiler insanları bir nesneye dönüştürüyor. Bir malın görselliği veya gösterge

değeri, göze çarpan tkretimde dayanılmazlığı, dayanıklılığı, kullanımı veya fayda değerinden daha önemlidir.

KAYNAKÇA

Adamson, Walter L., “Modernism and fascism: the politics of culture in Italy, 1903–1922”, In *Fascism*, Routledge, 2017, pp. 3-34.

Akdiş, Meriç, Rifat Şahiner, “Jean Baudrillard‘in Düşünce Sistemi ve Etkilendiği Süreçler”,http://www.academia.edu/1854020/jean_baudrillard_erken_d%C3%B6nem, 07.07.2018, s.5-13.

Altan, Neslihan Atcan, *Simulacra and hyperreality in Neil Gaiman's American Gods*, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014.

Anık, Mehmet, “Aykırı Bir Düşünür Olarak J. Baudrillard ve Gösteriş Amaçlı Tüketim”, *Journal of International Social Research*, sayı 47, Aralık 2016.

Appelbaum, Peter, “(POST) MODERN SCIENCE (EDUCATION) Propositions and Alternative Paths Introduction”, *Counterpoints*, vol 137, 2001, pp 111-127.

Ardıç, Tarık Fatih, “Gerçekliğin Çölüne Hoşgeldiniz!” Jean Baudrillard. Yeni Halk Gazetesi, <https://forum.memurlar.net/konu/1325438/24.sayfa>

Armitage, John, “Beyond Postmodernism? Paul Virilio's Hypermodern Cultural Theory”, *CTheory*, November 2000, http://ctheory.net/ctheory_wp/beyond-postmodernism/ 11-15.

Arnould, Eric J., “Should consumer citizens escape the market?”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 2007, 611(1), 96-111.

Arslan, Ahmet, & Murat Belge, “Bir Özgürlük Felsefesi: Varoluşçuluk”, *Felsefe* 2002, Lebib Yalkın Yayınları, Aralık 2002,s.143-145.

Arslan, Fatih, “Simge ve Değer Yüklemesinin Kıyısında Şiirsel Bir Söylem: Cengiz Aytmatov’un Sembolik Dili ve “Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek””, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2015, (5), 53-65.

Bakhtin, Mikhail M., “Toward a Philosophy of the Act.” Edited by Vadim Liapunov and Michael Holquist. *Translated by Vadim Liapunov. Austin: University of Texas Press*, 1993.

Baran, A. G., & Olgun, C. K. “Tüketim Toplumu, Simulasyon/Simulakrlar ve Sessiz Çoğunluk: Jean Baudrillard” , *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, 2012, 98-118.

Batuhan, Hüseyin, “Hume'un Bilim Felsefesi”, *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arşivi Dergisi*, Sayı 2, 1959,s.121-133.

Baudrillard, Jean, *A La Sombra de Las Mayorías Silenciosas*. Editorial Kairós, Barcelona, 1978.

Baudrillard, Jean, *Amerika*, Çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1986.

Baudrillard, Jean, *Anahtar Sözcükler*, çev.Oğuz Adanır, Paragraf Yayınevi, İstanbul, 2005.

Baudrillard, Jean, *A Troca Simbólica e a Morte*, Edições Loyola, Vol. 8, Barcelona, 1996.

Baudrillard, Jean, *Baştan Çıkarma Üzerine*, çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2005.

Baudrillard, Jean, Beyond use value. *Consumption: Critical Concepts in the Social Sciences*, 1981, 169-179.

Baudrillard, Jean, *Forget Baudrillard?*, çev.Chris Rojek & Bryan S.Turner, Routledge, London, 1993.

Baudrillard, Jean, “Hyperreal America”, *Economy and Society*, vol.22, 1993, p.243-252.

Baudrillard, Jean, *İmkansız Takas*, çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2012.

Baudrillard, Jean, Jean Nouvel, *Tekil Nesnelere: Mimarlık ve Felsefe*, çev. Aziz Ufuk Kılıç, YEM, İstanbul, 2011.

Baudrillard, Jean, *Kötülüğün Şeffaflığı, “Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme”*, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2010.

Baudrillard, Jean, *Kusursuz Cinayet*, çev. Necmettin Sevil, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006.

Baudrillard, Jean, “Kusursuz Cinayet İllüzyon, Yitirilen İllüzyon ve Estetik”, çev.Oğuz Adanır, *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, sayı.19, 2002, s.9-25.

Baudrillard, Jean, & Marie Maclean, “The Masses: The Implosion of the Social in the Media”, *New Literary History*, vol.16, 1985, p. 577-589.

Baudrillard, Jean, *Metinler ve Söyleşiler*, çev. Oğuz Adanır, Tümer Yay, İstanbul, 1988.

Baudrillard, Jean & Michel Foucault, *Foucault'yu Unutmak*, çev.Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayıncılık, İzmir, 1998.

Baudrillard, Jean, *Neden Her Şey Hala Yok Olup Gitmedi?* , çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2012.

Baudrillard, Jean, *Nesneler Sistemi*, çev. Oğuz Adanır-Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2010.

Baudrillard, Jean, *Per Una Critica Dell'economia Politica Del Segno*. Çev. P.Dalla Vigna, Mimesis, ABD, 2010.

Baudrillard, Jean, “Requiem for the Media For a Critique of the Political Economy of the Sign”, çev. St.Louis, Telos Press,1981, <http://web.mit.edu/allanmc/www/baudrillard.theartauction%20.pdf> , p.1-7.

Baudrillard, Jean, *Requiem pour les media. Baudrillard J. Pour une critique de l'économie politique du signe*.— Editions Gallimard, Paris, 1972.

Baudrillard, Jean, *Revenge Of The Crystal-Classic Edition: Selected Writings on the Modern Object and Its Destiny, 1968-1983*. Pluto Press, 1999.

Baudrillard, Jean, “Sanal evren ve haber dünyası”, *DESEM Söyleşisi*, çev.Oğuz Adanır, 2004. <https://pangorselkultur.wordpress.com/sanal-evren-ve-haber-dunyasi-jean-baudrillard/>

Baudrillard, Jean, *Sanat Komplosu: Yeni Sanat Düzeni ve Çağdaş Estetik 1*, çev.Elçin Gen, & Işık Ergüden, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.

Baudrillard, Jean, “Sanat, yanılsama ya da dünyanın otantik yazısı”. *Hayalet Gemi*, sayı.29, 1996, s.49.

Baudrillard, Jean, *Seduction*, çev. Brian Singer, Edition Galilée, Paris, 1979.

Baudrillard, Jean, *Sessiz Yığınların Gölgesinde-Toplumsalın Sonu*, çev. Oğuz Adanır, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, 2003.

Baudrillard, Jean, *Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm*. Çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2008.

Baudrillard, Jean, *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev. Oğuz Adanır, Doğu-Batı Yayınları, Ankara, 2003.

Baudrillard, Jean, *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 1998.

Baudrillard, Jean, *Symbolic Exchange and Death*. Sage, 2016.
https://books.google.com.tr/books?id=7Ji_DQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Baudrillard, Jean, *Système des Objets*, Gallimard, Paris, 1968.
https://monoskop.org/images/0/0e/Baudrillard_Jean_Le_syteme_des_objets_1968.pdf

Baudrillard, Jean, *Şeytana Satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği*, çev. Oğuz Adanır, Doğu BatıYayınları, Ankara, 2005.

Baudrillard, Jean, *Tam Ekran*. Çev. Bahadır Gülmez, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

Baudrillard, Jean, “The Implosion of Meaning in the Media and the Implosion of the Social in the Masses”, *The Myths of Information: Technology and Postindustrial Culture*. Ed. Kathleen Woodward. Wisconsin: Coda, 1980, 137-150.

Baudrillard, Jean, *The Mirror of Production*, çev. Mark Poster, St. Louis: Telos Press, United States of America, 1975.

Baudrillard, Jean, The system of objects. *Art Monthly (Archive: 1976-2005)*, 1988, (115), 5.

Baudrillard, Jean, The Year 2000 Has Already Happened. *In Body Invaders* (pp. 35-44). Macmillan Education UK, 1988.

Baudrillard, Jean, *Tüketim Toplumu*, çev. Hazal Deliceçaylı, Ferda Keskın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2004.

Baudrillard, Jean, *Ütopyadan sonra: Geleceğin ilkel toplumu. Yüzyılın sonu*. Belkıs Dişbudak (Çev), Türkiye İş Bankası, İstanbul, 2003.

Baumer, Sonja, “YouTube vs. Main Stream Media: Kissing Cousins or Feuding Siblings”, March 2007, <https://www.flowjournal.org/2007/03/youtube-vs-main-stream-media-kissing-cousins-or-feuding-siblings/>, 06.07.2018.

Benjamin, Walter, “The Work of Art in the Mechanical Age of Reproduction” London: Harcourt, 1935. <http://web.mit.edu/allanmc/www/benjamin.pdf>

Bilgiç, Meriç, “Kant ve Hegel Diyalektiklerinde Rol Değişimi”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF)*, sayı 18, 2014, 231-244.

Bishop, Ryan, *Baudrillard now: current perspectives in Baudrillard studies*. Polity, Libraries Australia, 2009.

Bogard, William, “Closing Down the Social: Baudrillard's Challenge to Contemporary Sociology”, *Sociological Theory*, vol.8, 1990, p.1-15.

Bogard, William, “Sociology in the Absence of the Social: The Significance of Baudrillard for Contemporary Thought”, *Philosophy & social criticism*, vol.13, 1987, p.227-242.

Bravo, Işıl Bayar, “Hegel ve Liberalizm”, *Felsefe Dergisi*, sayı.2, 2006, s.111-121.

Brennan, Eugene, “Jean Baudrillard et Jacques Derrida, Pourquoi la guerre aujourd’hui? Présentation de René Major”, *French Studies*, vol.71, July 2017, p.449.

Brooker, Peter, *Modernism/Postmodernism*, Routledge, Newyork, 2014.

Bumin, Tülin, *Tartışılan Modernlik: Descartes ve Spinoza*. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Burrell, Gibson & Robert Cooper, “Modernism, Postmodernism and Organizational Analysis: An Introduction”, *Sage Journals*, vol.9, 1988, pp. 149-175.

- Butler, Rex, *Jean Baudrillard: The Defence of the Real*. Sage, London, 1999.
- Carmichael, Thomas, "Postmodernism, symbolicity, and the rhetoric of the hyperreal: Kenneth Burke, Fredric Jameson, and Jean Baudrillard", *Text and Performance Quarterly*, vol.11, 1991, p. 319-324.
- Caselli, Daniela, *Improper Modernism: Djuna Barnes's Bewildering Corpus*. Routledge, England, 2016.
- Clarke, D. B., Doel, M., Merrin, W., & Smith, R. G. (Eds.). *Jean Baudrillard: Fatal Theories*, International Library of Sociology, England, 2008.
- Collier, Patrick, *Modernism on Fleet Street*. Routledge, England, 2016.
- Coulter, Gerry, "Baudrillard and Hölderlin and the Poetic Resolution of the World", *Nebula*, vol.5, 2008, p.145-164.
- Coulter, Gerry, "Jean Baudrillard and cinema: The problems of technology, realism and history", *Film-Philosophy*, vol.14, 2010, p. 6-20.
- Curtis, Neal, "Media and Machine", *In War and Social Theory*, Palgrave Macmillan, London, 2006.
- Dağ, Ahmet, "Jean Baudrillard'da Simülatif Düzene Bir Başkaldırı Eylemi Olarak Terörizm", *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı.5, 2017, s.229-245.
- Daniels, Tim, "Paul Pierce Comments on Future After Retirement, Playing vs. Celtics and More", 2017, <https://bleacherreport.com/articles/2691164-paul-pierce-comments-on-future-after-retirement-playing-vs-celtics-and-more> 15.06.2018.
- Davis, Mark, *Freedom and Consumerism: A Critique of Zygmunt Bauman's Sociology*. Routledge, England, 2017.
- Debrix, François, "Jean Baudrillard. In Critical Theorists and International Relations", *Routledge*, 2009. pp. 68-79.
- Demir, Aysel, "Siber Kültür ve Hiper Gerçeklikte Değişen Yaşam", *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, sayı.29, 2017, s.87-93.

Doğan, İsmail, *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları: İnsan Haklarının Kültürel Temelleri*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.

Dworkin, Ronald, *Hakları Ciddiye Almak*, çev: Ahmet Ulvi Türkbağ, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara, 2007.

Eco, Umberto, "Towards a Semiological Guerrilla Warfare", *Travels in hyperreality*, England, 1986, p.135-144.

Eco, Umberto, *Travels in Hyperreality*, trans. W. Weaver. London: Picador, 1987.

Fisher, Mark, *Capitalist Realism: Is There No Alternative?*. John Hunt Publishing, England, 2009.

Frank, Arthur W., *Twin nightmares of the medical simulacrum: Jean Baudrillard and David Cronenberg. In Jean Baudrillard*, Palgrave Macmillan UK, 1992, pp. 82-97.

Foss, Paul, "The Precession of Simulacra"from Simulations", New York: Semiotext (e), USA, 1983, <http://classes.dma.ucla.edu/Winter16/8/Baudrillard.pdf>, 19.08.2018, p.2.

Gane, Mike, *Baudrillard's Bestiary: Baudrillard and Culture*. Routledge, London 2002.

Gane, Mike, *Jean Baudrillard: In Radical Uncertainty*. Pluto Press, London, 2000.

Gikandi, Simon, *Writing in Limbo: Modernism and Caribbean Literature*. Cornell University Press, New York, 2018.

Giulianotti Richard, *The Fate of Hyperreality: Jean Baudrillard and the Sociology of Sport. In Sport and Modern Social Theorists*, Palgrave Macmillan, London, 2004, pp. 225-239.

Göçmen, Doğan, *Hegel'in Felsefe Kavramı Üzerine Kısa Bir Deneme*. Monokl Dergisi Mas Matbaacılık, İstanbul, 2008.

Gray, Chris, Jean Baudrillard, Paul Virilio and Michael Ignatieff, *Postmodern War*. London: Guilford, 1997.

Güzel, Mehmet, “Gerçeklik İlkesinin Yitimi: Baudrillard'ın Simülasyon Teorisinin Temel Kavramları”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF)*, sayı.19, 2015, s.65.-84.

Habibi, Seyed Javad, & Sara Soleimani Karbalaei, “Transition from Modernist to Postmodernist: A Survey of Ian McEwan’s later Fiction”, *MCSLL*, 1(2), 2016, p.73-81.

Hartwell, Christopher Andrew, “Baudrillard Goes to Kyiv: Institutional Simulacra in Transition”, *Journal of Economic and Social Thought*, 2(2), 2015, p.92-105.

Harvey, David, *Spaces of Neoliberalization: Towards a Theory of Uneven Geographical Development*, Franz Steiner Verlag, 2005.

Hefner, Robert, “Baudrillard's Noble Anthropology: The Image of Symbolic Exchange in Political Economy”, *SubStance*, 6(17), 1977, p.105-113.

Hegarty, Paul, *Jean Baudrillard: Live Theory*. A&C Black, 2004.
https://books.google.com.tr/books?id=6KbPeOCwuZQC&printsec=frontcover&hl=t&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Heidegger, Martin, *Zaman ve Varlık Üzerine*, çev. Deniz Kandı, Agora Yayınevi, İstanbul, 2014.

Holt, Matthew, “Baudrillard and the Bauhaus: The Political Economy of Design”, *Design Issues*, 32(3), 2016, p. 55-66.

Ilardi, Emiliano, “L’America di Baudrillard: un’utopia che non cessa di realizzarsi”, *Lo Sguardo*, vol.23(1), 2017, p.263-275.

Jay, Martin, “Liquidity crisis: Zygmunt Bauman and the incredible lightness of modernity”, *Theory, Culture & Society*, vol.27(6), 2010, p.95-106.

Jean-Paul Sartre, *Varoluşçuluk*, çev. Asım Bezirci, Say Yayınları, İstanbul, 2005.

Johnson, Matthew Raphael, “Jean Baudrillard and Postmodern Globalization: The Utopia of the Real and the End of Liberalism”,
<https://www.geopolitica.ru/en/article/jean-baudrillard-and-postmodern-globalization-utopia-real-and-end-liberalism>, 04.07.2018.

Kale, Özlem, “Gerçek Hayattan Esinlenen Romannın Ruhu ve Hayatın Simülasyonu Üzerine Bazı Dikkatler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, , Sayı: 32, 2014, ss. 261-266.

Kanlı, I. Bakir, & Melis Bilgiç, “Modernizm Eleştirilerinin ‘Yok-Yer’ Bağlamında Sinema Mekâni Kurgusunda Analizi/An Analysis of Criticisms of Modernism in the Context of” Non-Place” Through Cinema-Space Fiction”, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 2016, s.117.

Kaplan, Neşe, Ali Barış Kaplan, “Mücadele ve Direnişin” Cesur Ajanı Ken Loach’un Sinemasında İnsanın “Özgürleşme” Sorunu: Psikanalitik Yöntemle “Ülke ve Özgürlük” Filmi Analizi”, *Marmara İletişim Dergisi*, sayı.18, 2011, s.126-140.

Karadeniz, Sıtkı, “Küresel Kentte Karşılaşmalar”(ya da) Yeni Bir Nomos Olarak Şiddet/Terör. Milet ve Nihal: İnanç”, *Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 2016, s.62-80.

Kayaalp, Ebru, “Ölümcül Şiddet. Baudrillard’ın Düşüncesi”, *İnsan & Toplum Dergisi*, sayı.4, 2012, s.269-271.

Kellner, Douglas, *Baudrillard. A Critical Reader*, Cambridge, Massachusetts, 1994.

Kellner, Douglas, “Baudrillard, globalization and terrorism: Some comments on recent adventures of the image and spectacle on the occasion of Baudrillard’s 75th birthday”, *International Journal of Baudrillard Studies*, 2(1), 2005, 1-15.

Kellner, Douglas, “Jean Baudrillard After Modernity: Provocations on a Provocateur and Challenger”, *International Journal of Baudrillard Studies*, 3(1), 2006, 1-32.

Kellner, Douglas, *Jean Baudrillard: From Marxism to Postmodernism and Beyond*, Stanford University Press, 1989.

Kellner, Douglas, “Jean Baudrillard”, *The Blackwell Companion to Major Contemporary Social Theorists*, 2003, 310-331.

Kırılmaz, Harun & Fatma Ayparçası, “Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları”, *İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi*, 3(8), 2016, s.32-52.

Kline, Kip, "Jean Baudrillard and the Limits of Critical Media Literacy", *Educational Theory*, 66(5), 2016, p. 641-656.

Kouzmin, Alexander, Witt, M. T., de Haven-Smith, L., & Thorne, K., "Economic delusions and denial: Modernist and postmodernist strains", *Administrative Theory & Praxis*, 31(3), 2009, p. 424-431.

Kracauer, Siegfried, *The Mass Ornament*, Harvard University Press, London, 1963.

Lane, Richard Jean, *Jean Baudrillard*, British Library, England, 2008.

Levi, Neil & Michael Rothberg (Eds.). *The Holocaust: theoretical readings* (p. 25). New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2003.

Ley, David, Modernism, postmodernism and the struggle for place. *The Power of Place (RLE Social & Cultural Geography): Bringing Together Geographical and Sociological Imaginations*, Routledge, 2014.

Lo Lai, C. C., "The spectacle of "East Meets West": Postmodernist shopping mall Telford Plaza in Hong Kong", *Culture In Focus: An International EJournal Of Educational, Literary And Cultural Studies*, England, 2018.

Loreman, Tim, Joanne Deppeler, and David Harvey, *Inclusive Education: A Practical Guide to Supporting Diversity in the Classroom*, Routledge Falmer Press, London, 2005.

Low, Douglas, *Marx, Baudrillard, and Merleau-Ponty on Alienation. In In Defense of Phenomenology*, Routledge, New York, 2017, pp. 147-180.

Luke, Timothy W., "Power and politics in hyperreality: The critical project of Jean Baudrillard", *The Social Science Journal*, 28(3), 1991, p.347-367.

Mengüşoğlu, Takiyettin, *Felsefeye Giriş* (No. 773), Istanbul Matbaası, İstanbul, 1968.

Merrin, William, "To play with phantoms: Jean Baudrillard and the evil demon of the simulacrum", *Economy and Society*, 30(1), 2001, p.85-111.

Mestrovic, Stjepan, *Anthony Giddens: the Last Modernist*. Routledge, New York, 2005.

Metin, Osman & Şeref Karakaya, “Jean Baudrillard Perspektifinden Sosyal Medya Analizi Denemesi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 2017, s.109-121.

Mickey, Thomas J., A postmodern view of public relations: Sign and reality. *Public Relations Review*, 23(3), 1997, p.271-284.

Morrison, Wayne, *Theoretical Criminology From Modernity to Post-modernism. Routledge-Cavendish*, Routledge, New York, 2014.

Nunes, Mark, “Jean Baudrillard in cyberspace: Internet, virtuality, and postmodernity”, *Style*, 1995, p.314-327.

Okuyan, Hümeyra & Taslaman, Caner, “Jean Baudrillard’ın Simülasyon Kuramında Ayartma Kavramı”, *Din ve Felsefe Araştırmaları Dergisi*, sayı.1, 2018, s.29-43.

Öktem Ülker, “Descartes'da Bilginin Kesinliği Problemi”, 1999. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/743/9499.pdf>, 09.07.2018, s.311-332.

Öktem, Ülker, “David Hume ve Immanuel Kant’ın Kesin Bilgi Anlayışı”, *DTCF Dergisi*, 44(2), 2004, s.29-55.

Öktem, Ülker, “Descartes, Kant, Bergson ve Husserl’de Sezgi”, *DTCF Dergisi*, 40(1-2), 2017, s.159-186.

Özer, İsa Özgür, “Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı ve Bir Roman Kahramanı: Zeze”, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık Bölümü,

http://www.academia.edu/20306745/P%C4%B0AGETN%C4%B0N_B%C4%B0L%C4%B0C5%9ESEL_GEL%C4%B0C5%9E%C4%B0M_KURAMI_VE_B%C4%B0R_ROMAN_KAHRAMANI_ZEZE , 21.05.2018. s.1-10.

Özkefeli, Didem, & M. Reşat Başar, “Jean Baudrillard–Tam Ekran Kitap İncelemesi ve Metin Eleştirisi/Biçimsellik ve Görünür Olma Arzusu”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 3(5), 2017, s.59-65.

Pawlett, William, *Jean Baudrillard: Against Banality*. Routledge, Newyork , 2007.

Perry, Nicholas, *Hyperreality and Global Culture*. Routledge, Newyork, 2012.

Pietz, William, “Fetishism and materialism: The Limits of Theory in Marx. Fetishism as Cultural Discourse”, *Cornell University Press*, Ithaca, N.Y., 1993, s.119-151. <https://tr.scribd.com/document/290154461/PIETZ-William-Fetishism-as-Materialism-The-Limits-of-Theory-in-Marx>

Quataert, Donald, *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, çev. Tansel Güney, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.

Rawls, John, *A Theory of Justice*, Oxford: Oxford University Press, Newyork, 1971.

Redhead, Steve, *The Jean Baudrillard Reader*. Columbia University Press, Newyork, 2008.

Reiss, Timothy J., *The Discourse of Modernism*. Cornell University Press, London, 1985.

Schwartz, Sanford, *The Matrix of Modernism: Pound, Eliot, and Early Twentieth-Century Thought* (Vol. 548). Princeton University Press, New Jersey, 2014.

Silverman, Hugh J, *Postmodernism: Philosophy and the Arts*. Routledge, Newyork, 2017.

Steven, Mark, *Red Modernism: American Poetry and the Spirit of Communism*. JHU Press, USA, 2017.

Sunar, Cavit, *Varlık Hakkında Ana Düşünceler: felsefe, insanın (insan) ı arayışı* (Vol. 138). Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977.

Şen, Nur Manolya, “Simülasyon-Gerçek Paradoksunda Klonlanan Yaşantılar İçinde Tüketen-Tüklenen Toplumsal Gruplar İncelemesi”, http://www.academia.edu/14111886/S%C4%B0M%C3%9CLASYON-GER%C3%87EK_PARADOKSUNDA_KLONLANAN_YA%C5%9EANTILAR_%C4%B0%C3%87%C4%B0NDE_T%C3%9CKETEN-T%C3%9CKENEN_TOPLUMSAL_GRUPLAR_%C4%B0NCELEMES%C4%B0 , 25.06.2018.

Tatar, Burhanettin, “Hegel’in Zihin Fenomenolojisi’nde “Arzu”(Desire) Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(12-13), 2001, s.307-317.

Tekin, Mustafa, “Postmodernizmin “Din” Sorunu”, *Milel ve Nihal İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 2015, s.7-24.

Urry, John, The complexity turn. *Theory, Culture & Society*, 22(5), 2005, s.1-14.

Üksel, Seval, “Jean Baudrillard’ın Simülasyon Teorisi: Evlilik Kurumu Üzerine Bir Değerlendirme”, , Sakarya Üniversitesi, *Bilgi* , (33), 2016 Kış, s.1-16.

Ümer, Engin, “Adorno, Debord ve Baudrillard’da Kültür ve Sanat”, *STD*, 2016, s.171-187.

Üste, R. Bahar, “Hegel–Rousseau, Mill ve Hayek’in Değerlendirmelerinde Topluma Ötekileştirilen Kadın’ın Konumu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(4), 2015, s.103-126.

Wilcox, Leonard, Baudrillard, DeLillo’s” White Noise,” and the End of Heroic Narrative. *Contemporary Literature*, 32(3), 1991, p.346-365.

Yıldız, Hasan, “Postmodernizm Nedir?”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 2005, s.130-145

Yılmaz, Meliha, “Toplumun Sanat Kültürünün Biçimlenmesinde Taklit, Kopya ve Şablon Çalışmalarla Yetişen Nesillerin Etkisi”, *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(15), 2015, s.104-111.

Yousef, Tawfiq, “Modernism, Postmodernism and Metamodernism: A Critique”, *International Journal of Language and Literature*, 5(1), 2017, p.33-43.

Yumrukuz, Özlem, “Jean Baudrillard’ın Simülasyon Kuramı Çerçevesinde Survivor Programı”, *TRT Akademi Dergisi*, 1(1), 2016, s.86-111.

Zurbrugg, Nicholas, (Ed.) *Jean Baudrillard, Art and Artefact*, Sage, Michigan Üniversitesi 1997.